

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jihočeský kraj a možnosti jeho rozvoje z demografického
pohledu

South Bohemian Region and its development from
a demographic perspective

STUDIJNÍ PROGRAM

Řízení rozvojových projektů

STUDIJNÍ OBOR

Řízení regionálních projektů

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. Ing. Jitka Langhamrová, CSc.

ŽOFKOVÁ

ELIŠKA

2017

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení:	Žofková	Jméno:	Eliška	Osobní číslo:	460848
Fakulta/ústav:	Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS)				
Zadávací katedra/ústav:	Oddělení veřejné správy a regionálních studií				
Studijní program:	Řízení rozvojových projektů				
Studijní obor:	Řízení regionálních projektů				

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:
Jihočeský kraj a možnosti jeho rozvoje z demografického pohledu

Název diplomové práce anglicky:
South Bohemian Region and its development from a demographic perspective

Pokyny pro vypracování:

CÍL: Cílem DP je zhodnotit, na základě analýzy vybraných ukazatelů, možnosti rozvoje Jihočeského kraje, určit jeho silné a slabé stránky a navrhnout opatření podporující rozvoj Jihočeského kraje.

PŘÍNOS: Přínosem DP je zjištění aktuální pozice Jihočeského kraje a jeho okresů v rámci ČR. Na základě provedené analýzy navrhnout opatření pro demografický rozvoj kraje.

OSNOVA: 1. Úvod; 2. Teoretická část: porodnost, úmrtnost, naděje na dožití; 3. Praktická část: představení Jihočeského kraje, analýza demograf. ukazatelů, zhodnocení výsledků v širším socioekonom. pohledu a návrh opatření směřující k rozvoji kraje; 4. Závěr

Seznam doporučené literatury:

KALIBOVÁ, K., PAVLÍK, Z. a kol. Demografie (nejen) pro demografy. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009.
KOSCHIN, F. Demografie poprvé. Praha: Oeconomica, 2005.
ROUBÍČEK, V. Úvod do demografie. Praha: CODEX Bohemia, 1997.
ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>.

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) diplomové práce:
doc. Ing. Jitka Langhamrová, CSc., VŠE v Praze, katedra demografie

Jméno a pracoviště konzultanta(ky) diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce: 17. 1. 2017 Termín odevzdání diplomové práce: 25. 8. 2017

Platnost zadání diplomové práce: 31. 8. 2018

Podpis vedoucí(ho) práce Podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry Podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

11.4. 2017 Žofková

Datum převzetí zadání Podpis studenta(ky)

ŽOFKOVÁ, Eliška. *Jihočeský kraj a možnosti jeho rozvoje z demografického pohledu*. Praha: ČVUT 2017. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citovala a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 23. 08. 2017

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní doc. Ing. Jitce Langhamrové, CSc. z Vysoké školy ekonomické v Praze za vedení mé diplomové práce a cenné rady, které mi při psaní práce poskytla. Dále bych ráda poděkovala své rodině a blízkým za podporu po dobu mého studia.

Abstrakt

Tato diplomová práce se na základě analýzy vybraných demografických ukazatelů zabývá možnostmi rozvoje Jihočeského kraje z demografického pohledu. První kapitola se věnuje demografickým procesům, které zde jsou teoreticky vysvětleny. K těmto procesům patří struktura obyvatel, porodnost, potratovost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost a migrace. Druhá kapitola se věnuje analýze kraje a jeho charakteristice ze socio-ekonomického hlediska. Třetí kapitola se zabývá samotnou analýzou vybraných demografických ukazatelů. Na výsledcích této kapitoly je založena poslední kapitola, kde jsou výsledky zhodnoceny v širším socio-ekonomickém pohledu prostřednictvím silných a slabých stránek kraje. Dále je zde určena pozice jednotlivých okresů v rámci Jihočeského kraje a následně navržena opatření a doporučení, která směřují k rozvoji kraje.

Klíčová slova

Demografická analýza, Jihočeský kraj, obyvatelstvo, porodnost, úmrtnost, migrace

Abstract

This diploma thesis, based on an analysis of selected demographic indicators, deals with the possibilities of development of the South Bohemian region from a demographic perspective. The first part deals with demographic processes that are explained theoretically here. These processes include population structure, birthrate, abortion, mortality rate, marriages, divorces and migration. The second part deals with the analysis of the region and its characteristics from a socio-economic perspective. The third chapter deals with the analysis of selected demographic indicators itself. The last part is based on the results of the third chapter where the results are evaluated in a wider socio-economic perspective through the strengths and weaknesses of the region. Furthermore, the position of the districts within the South Bohemian region is determined here, followed by measures and recommendations aimed at the development of the region.

Key words

Demographic analysis, South Bohemian region, population, birthrate, mortality rate, migration

Obsah

Úvod	8
1 DEMOGRAFICKÉ PROCESY	9
1.1 Demografie	9
1.1.1 Prameny dat	10
1.1.2 Měření demografických ukazatelů	11
1.2 Struktura populace	12
1.2.1 Struktura populace dle věku	12
1.2.2 Struktura populace dle pohlaví	15
1.2.3 Další členění struktur populace	15
1.2.4 Projekce obyvatelstva	17
1.3 Porodnost	17
1.3.1 Potratovost	20
1.4 Úmrtnost	22
1.4.1 Příčiny úmrtí a nemocnost	25
1.5 Sňatečnost a rozvodovost	27
1.5.1 Sňatečnost	27
1.5.2 Rozvodovost	29
1.6 Migrace	30
2 JIHOČESKÝ KRAJ	33
2.1 Historie kraje	35
2.2 Krajské město České Budějovice	35
2.3 Okresy Jihočeského kraje	37
2.4 Území kraje a doprava	38
2.5 Zemědělství a průmysl	39
2.6 Vzdělávání a zdravotnictví	40
2.7 Trh práce	42
2.8 Cestovní ruch	44

3	DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA.....	45
3.1	Struktura populace	45
3.2	Porodnost	53
3.2.1	Potratovost	55
3.3	Úmrtnost	58
3.3.1	Příčiny úmrtí a nemocnost.....	62
3.4	Sňatečnost a rozvodovost.....	63
3.4.1	Sňatečnost.....	64
3.4.2	Rozvodovost.....	67
3.5	Migrace	68
4	MOŽNOSTI ROZVOJE JIHOČESKÉHO KRAJE.....	74
4.1	Silné a slabé stránky Jihočeského kraje.....	74
4.2	Pozice jednotlivých okresů v rámci Jihočeského kraje	76
4.3	Návrh opatření a doporučení	79
	Závěr	82
	Seznam použité literatury	84
	Seznam obrázků	88
	Seznam tabulek.....	89
	Seznam grafů.....	90
	Seznam příloh.....	91
	Přílohy.....	92

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá tématem Jihočeského kraje a možnostmi jeho rozvoje z demografického pohledu. Cílem práce je na základě provedené analýzy vybraných demografických ukazatelů zhodnotit, jaké jsou možnosti rozvoje Jihočeského kraje. Dále určit silné a slabé stránky kraje a navrhnout opatření, která povedou k rozvoji Jihočeského kraje z demografického pohledu. Cílem této práce je také to, aby se každý, kdo bude tuto práci číst, dozvěděl základní informace o tom, co je to demografie a demografické procesy, dozvěděl se informace o Jihočeském kraji nejen z pohledu demografie a jak si okresy v Jihočeském kraji stojí.

Práce je rozdělena na čtyři hlavní kapitoly. První kapitola se věnuje demografii obecně, pramenům dat a měření demografických ukazatelů. Dále se zaměřuje na jednotlivé demografické procesy – strukturu populace, porodnost, potratovost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost a migraci. V rámci těchto podkapitol jsou jednotlivé procesy teoreticky vysvětleny včetně toho, jak se počítají.

Druhá kapitola se věnuje Jihočeskému kraji, jeho analýze a charakteristice ze socio-ekonomického pohledu. V této kapitole je stručná historie kraje, následuje část věnována krajskému městu České Budějovice a poté jednotlivým okresům kraje. Dále je kapitola věnována území, dopravě, zemědělství, průmyslu, trhu práce, vzdělávání, zdravotnictví a cestovnímu ruchu.

Třetí kapitola obsahuje samotnou analýzu vybraných demografických ukazatelů, které byly definovány v první kapitole popisující demografické procesy. Analýza je založena převážně na datech Českého statistického úřadu, je doprovázena tabulkami a grafy. Tato kapitola tvoří základ pro závěrečnou kapitolu.

Poslední kapitola se věnuje zhodnocení výsledků demografické analýzy v širším socio-ekonomickém pohledu. Jsou zde definovány silné a slabé stránky kraje, dále je určena pozice jednotlivých okresů v rámci Jihočeského kraje. Na závěr této kapitoly jsou navržena opatření a doporučení pro Jihočeský kraj, která by měla vést k rozvoji kraje, především z demografického hlediska.

1 DEMOGRAFICKÉ PROCESY

První kapitola této práce je zaměřena na teoretické vymezení demografických procesů. Kapitola je rozdělena na několik hlavních částí. V úvodu je vymezení předmětu demografie, následuje část věnovaná vybraným pramenům dat či problematice měření demografických ukazatelů. Dále se kapitola zaměřuje na jednotlivé zkoumané oblasti – strukturu obyvatelstva, porodnost, potratovost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost a migraci.

1.1 Demografie

Demografii lze definovat jako: „*vědní obor, který se zabývá studiem reprodukce lidských populací a podmíněnostmi tohoto procesu*“ (Kalibová, 2002 str. 5). Demografie tedy studuje lidské populace a jejich reprodukci, kterou lze chápat jako proces neustálé obnovy lidských populací, která je zapříčiněná rozením a vymíráním. Pojem demografie má původ v řečtině a je složen ze dvou slov – *démos*, které znamená lid, a *grafein*, jehož význam je psát. Volně by se to tedy dalo přeložit jako lidopis. (Kalibová, 2002)

Takto lze demografii vymežit v úzkém pojetí, avšak demografie zasahuje i do širších oblastí, které s jejím studiem souvisí. Demografie se dále zabývá i demografickými událostmi, které reprodukci obyvatelstva ovlivňují – sleduje například nemocnost, rozvodovost či sňatečnost. Na základě toho Koschin (2005 str. 7) definoval demografii v širším pojetí jako „*vědu, která se zabývá studiem demo-sociálních systémů*“. (Kalibová, 2002; Koschin, 2005)

V širším pojetí demografie lze vymežit i demografické subdisciplíny, které jsou dle Kalibové (2002) následující:

- *demografická analýza* – rozebírá jednotlivé složky demografické reprodukce (porodnost, úmrtnost, rozvodovost) s cílem určit jejich charakteristické znaky a zkoumá jejich chování v čase a na určitém území;
- *demografická metodologie* – zahrnuje v sobě demografickou statistiku, matematickou demografii či demografické modely, v demografii slouží k vytváření modelů;
- *teoretická demografie* – zkoumá demografický vývoj populace a hledá jeho pravidelnosti a zákonitosti jednotlivých složek;
- *historická demografie* – vyhledává a využívá historické prameny pro demografické studium historických populací;
- *paleodemografie* – provádí demografické rozbory pravěkých populací prostřednictvím antropologických výzkumů kosterních pozůstatků;

- *regionální demografie* – sleduje demografické procesy jednotlivých regionů, region je vymezen buď administrativní hranicí nebo demografickou homogenitou. (Kalibová, 2002)

Demografie má dlouhou historii, již v roce 3800 př. n. l. proběhlo v Babyloně sčítání obyvatelstva, které bylo spíše orientační a nepravidelné. Pravidelnější sčítání začali dělat až Řekové a Římané, kterým tento seznam sloužil jako podklad k vybírání daní či k evidenci mužů, kteří mohli nosit zbraně. V té době však ještě neexistoval dnešní pojem demografie. V roce 1855 Achille Guillard (1799-1876) poprvé použil pojem demografie, kterým nazval vědu o životních podmínkách populace. Československým zakladatelem demografie je Antonín Boháč (1881-1950), který sepsal mnoho významných demografických studií a také v letech 1921 a 1930 organizoval sčítání lidu. (Klufová, a další, 2010)

V rámci demografie je často používán pojem populace, který má dva významy. Za prvé, pod pojmem populace lze rozumět obyvatelstvo určitého území, státu, regionu. Za druhé, pod tímto pojmem lze chápat skupinu osob, u kterých dochází k reprodukci. Pro demografické účely je vhodnější druhé chápání slova. Avšak první význam slova (obyvatelstvo) se také běžně používá, a to v případech, když se definuje populace dle druhého významu a ta je zároveň považována i za populaci prvního významu, zejména to nastává v případech, kdy se jedná o národnostně homogenní stát. (Koschin, 2005)

Dalším důležitým pojmem je populační vývoj, což je širší pojem než demografický vývoj, jelikož v sobě obsahuje i prostorovou stránku, tedy mechanický pohyb obyvatel neboli migraci. Čím menší územní jednotky se sledují, tím větší má migrace na populační vývoj vliv. (Kalibová, 2002)

1.1.1 Prameny dat

Demografická data, se kterými demografie nadále pracuje, jsou získávány z mnoha pramenů, kterými jsou například:

- *„sčítání lidu,*
- *evidence přirozené měny,*
- *evidence migrací,*
- *evidence nemocnosti,*
- *výběrová šetření,*
- *registry obyvatelstva,*
- *historické prameny“* (Kalibová, 2002 str. 9).

Tyto prameny jsou běžnými demografickými statistikami anebo jsou to výsledky speciálních výběrových šetření.

Sčítání lidu neboli populační census je proces, během něhož jsou sbírány, zhodnoceny, analyzovány a publikovány vybrané nejen demografické, ale i sociální či ekonomické údaje o obyvatelstvu. Tato akce je známá pod názvem Sčítání lidu, domů a bytů. Toto sčítání probíhá jednou za 10 let a výsledkem sčítání jsou informace o struktuře obyvatelstva, jejich počtu a rozmístění v území. Tyto výsledky jsou vztaženy k jednomu určitému okamžiku, tzv. rozhodnému okamžiku, a zároveň se týkají celého sledovaného území, jelikož akce je povinná a sčítané osoby musejí na otázky odpovědět. Poslední sčítání lidu bylo provedeno v roce 2011. (Český statistický úřad, 2014b; Kalibová, 2002)

Evidence přirozené změny zachycuje procesy rození a vymírání, dále sňatečnost, rozvodovost či nemocnost, tedy zachycuje přirozenou obnovu populace a nezahrnuje migraci. Tyto data jsou evidována prostřednictvím matrik. Evidence migrací zaznamenává změny trvalého bydliště, které nejsou v rámci obce. Jedná se tedy o pohyb obyvatelstva mimo hranice sledovaného území. (Kalibová, 2002)

Demografická data jsou publikována prostřednictvím ročenek. Každoročně je vydávána Demografická ročenka OSN, která obsahuje údaje pro jednotlivé země světa. Data za Evropskou unii lze najít v evropské statistické databázi EUROSTAT a data pro Českou republiku jsou dostupná v databázi Českého statistického úřadu. Ten také vydává jednu z nejdůležitějších publikací, a to Demografickou ročenku (dříve Populační vývoj ČR), kde jsou dostupné demografické údaje, jak pro jednotlivé kraje, tak u vybraných ukazatelů i pro jednotlivé okresy. Demografická data mohou být publikována i prostřednictvím časopisů, v České republice je vydáván Českým statistickým úřadem časopis Demografie. (Koschin, 2005)

1.1.2 Měření demografických ukazatelů

Demografickým ukazatelem je číselné vyjádření vlastností či procesů. Procesy jsou například úmrtnost, plodnost, sňatečnost či migrace. Demografické ukazatele můžeme měřit prostřednictvím obecných měř, specifických měř a standardizovaných měř.

Obecná míra vztahuje sledovanou událost ke střednímu stavu populace. Obecné míry se nezaměřují na konkrétní věk či pohlaví, jako specifické míry, ale zkoumají demografické události jako celek. Střední stav populace lze zjistit dvěma způsoby. Za prvé, jako průměrnou velikost populace, která se vypočítá jako průměr z počátečního stavu a koncového stavu obyvatel za sledované období. Za druhé ho lze zjistit pomocí bilance obyvatel, kdy je stav obyvatel bilancovaný k 1. 7. sledovaného roku. Obecné míry jsou zpravidla počítány pro kalendářní rok a jsou vyjádřeny v promile.

Specifické míry jsou svojí konstrukcí podobné obecným měřám, avšak jsou již vztaženy na konkrétní věkovou skupinu populace. Tedy sledují demografické události

pro daný věk, případně daný věk a pohlaví. Pravděpodobnost, že nastane demografická událost se s věkem či pohlavím mění. Specifické míry jsou zpravidla počítány pro každý kalendářní rok a udávají se v promile.

Dále lze rozlišit i hrubé a čisté míry, kdy hrubé míry zahrnují veškeré sledované události (např.: plodnost vypočítaná ze všech narozených dětí) a čisté míry zahrnují jen část sledované události (např.: plodnost vypočítaná jen z živě narozených dětí). (Klufová, a další, 2010)

Standardizované míry slouží k porovnávání demografických ukazatelů dvou a více populací. Jelikož každá populace má svou vlastní strukturu obyvatel je třeba populace standardizovat. Standardizace se dělí na přímou a nepřímou. Přímá metoda standardizace znamená, že „skutečná věková struktura se nahradí nějakou jinou, standardní“ (Koschin, 2005 str. 31). Tím, že specifické míry přepočteme pomocí standardu, získáme přímo standardizované míry. Standardizaci lze provádět i podle dalších jiných charakteristik, nejen podle věku. Nepřímá metoda standardizace se používá v případech, že nejsou dostupné specifické míry. V tomto případě se aplikují specifické míry standardní populace na věkovou strukturu srovnávané populace. Pokud se srovnává více populací mezi sebou pomocí obecných měr, je třeba tyto míry standardizovat.

Za standardní populaci lze zvolit:

- jednu ze srovnávaných populací,
- součet či průměr porovnávaných populací,
- nadřazenou populaci,
- teoretickou populaci. (Koschin, 2005)

1.2 Struktura populace

Mezi základní struktury obyvatelstva patří členění dle pohlaví a věku. Populace se liší právě věkovou a pohlavní strukturou. Populaci je možné dělit i dle jiných charakteristik, jako je rodinný stav, ekonomická aktivita, typ domácnosti nebo kultura.

1.2.1 Struktura populace dle věku

Demografie sleduje věk přesný a věk dokončený. Věk přesný je věk od narození do okamžiku sledování. Věk dokončený je věk, kterého se osoba dožila o posledních narozeninách. Pro sledování různých ukazatelů se pracuje s věkem dokončeným. Rozdělení populace dle věku (zároveň však i rozdělení na muže a ženy) znázorňuje graf, který se nazývá **věková pyramida** neboli strom života. Věková pyramida má podobu dvojitého histogramu, osa x znázorňuje po levé straně od osy y relativní či absolutní počty mužů a na pravé straně od osy y relativní či absolutní počty žen v sledované populaci. Na ose y je znázorněn věk či věkové skupiny. Tento graf nemusí sledovat pouze jednu populaci, ale může porovnávat dvě či více rozdílných populací, avšak čím více

populací graf znázorňuje, tím méně přehlednější se stává. (Klufová, a další, 2010; Koschin, 2005)

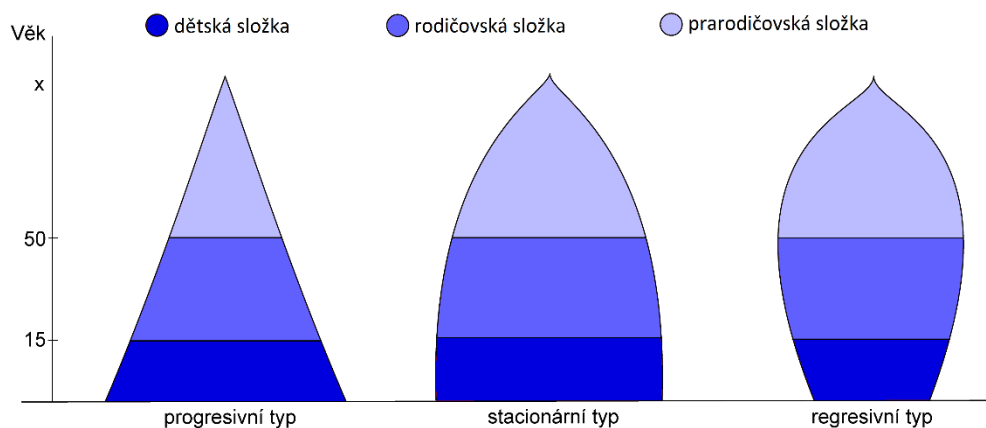
Výhodou věkové pyramidy je, že poskytuje informace o historickém vývoji populace za přibližně 100 let. Pomocí zářezů či vrcholů ve věkové pyramidě lze zjistit, že v daném roce nastaly jevy, které ovlivnily populační reprodukci, těmto jevům se říká natalitní vlny. (Kalibová, 2002)

Švédský demograf Axel Gustaf Sundbärg v roce 1900 rozdělil populaci z pohledu populační reprodukce podle dokončeného věku do tří základních generací:

- 0-14 let – předreprodukční (dětská) složka neboli I. biologická generace,
- 15-49 let – reprodukční (rodičovská) složka neboli II. biologická generace,
- 50 let a více – poreprodukční (prarodičovská) složka neboli III. biologická generace. (Koschin, 2005)

Zároveň zjistil, že reprodukční složka neboli II. biologická generace zaujímá přibližně polovinu celkové populace (do budoucna to však již platit nebude). Na základě zastoupení předreprodukční a poreprodukční složky v populační struktuře definoval tři typy věkových struktur (viz Obrázek 1):

- progresivní typ,
- stacionární typ,
- regresivní typ. (Koschin, 2005)

Obrázek 1: Typy věkových struktur

Zdroj: (Wikipedie, 2017), vlastní úprava

Progresivní typ věkové struktury, je taková populace, kde převažuje dětská složka nad prarodičovskou složkou populace. V tomto typu struktury roste počet narozených dětí a zároveň počet narozených je vyšší než počet zemřelých. Tento typ struktury se objevuje u rozvojových zemí.

Stacionární typ věkové struktury obsahuje zhruba stejný podíl dětské a prarodičovské složky. U takovéto populace je přibližně stejný počet narozených a zemřelých a počet obyvatel zůstává konstantní. Tento typ bývá v populaci jen na přechodnou dobu.

Regresivní typ věkové struktury má převahu prarodičovské složky nad tou dětskou a je zde vyšší počet zemřelých než narozených, tedy populace tohoto typu stárne. Tento typ je vyskytuje u většiny populací vyspělých zemí, které mají nízkou porodnost a nízkou úmrtnost. (Klufová, a další, 2010)

Tyto typy věkových struktur jsou definovány pro věkovou strukturu z konce 19. století, proto se dnes takovéto čisté typy věkových struktur objevují jen zřídka. (Kalibová, 2002)

Každá populace postupně přechází všemi typy věkových struktur, tento proces se nazývá stárnutí populace neboli demografické stárnutí. (Koschin, 2005)

Sauvyho index nazývaný též jako index stáří (i_s) vyjadřuje počet osob, které jsou starší 50 let (P_{50+}) na 100 osob, které jsou ve věku do 14 let včetně (P_{0-14}):

$$i_s = \frac{P_{50+}}{P_{0-14}} * 100$$

Věkové hranice jsou však různé, někteří autoři, jako například Klufová a Poláková či Český statistický úřad, uvádějí věkovou hranici pro poreprodukční složku 65+. U předreprodukční složky zůstává hranice stejná a vzorec vypadá následovně:

$$i_s = \frac{P_{65+}}{P_{0-14}} * 100$$

Indexy stáří jsou vhodné pro mezinárodní srovnávání. (Klufová, a další, 2010; Český statistický úřad, 2017a)

Průměrný věk (\bar{x}) vyjadřuje průměrný věk žijících osob, často je zaměňován se střední délkou života, která vyjadřuje průměrný věk zemřelých osob. Pro výpočet se využívá vážený aritmetický průměr: (Kalibová, 2002)

$$\bar{x} = \frac{\sum(x + \frac{1}{2})P_x}{\sum P_x}$$

Věkový medián udává prostřední hodnotu (věk), která rozděluje populaci dle věku na dvě stejně velké části. Jedná se tedy o věk, kterého dosáhla polovina populace. Věkový medián je při srovnání s průměrným věkem nižší, jelikož není tolik ovlivňován extrémními hodnotami. (Kalibová, 2002)

1.2.2 Struktura populace dle pohlaví

Struktura populace dle pohlaví se zabývá zastoupením mužů a žen v dané populaci. Mezi základní a jednoduchou charakteristiku patří **podíl mužů v populaci** (uma), který procentuálně udává, jaký je podíl mužů (P^m) v celé sledované populaci (P):

$$uma = \frac{P^m}{P} * 100$$

Dále se používá **index maskulinity** (ima), který udává poměr mužů (P^m) a žen (P^z) v dané populaci. Je udáván jako počet mužů na 1 000 žen:

$$ima = \frac{P^m}{P^z} * 1000$$

Obdobně jako index maskulinity či ukazatel podílu mužů v populaci, lze vztáhnout tyto ukazatele i k ženám, a vytvořit tak index feminity a podíl žen v populaci. Podíl žen v populaci by byl dán jako počet žen v populaci k celkovému obyvatelstvu a index feminity by byl dán jako počet žen na 1 000 mužů. (Kalibová, 2002)

Struktura populace dle pohlaví je ovlivňována několika skutečnostmi. Za prvé obecně se v populaci rodí více chlapců než dívek. Za druhé je rozdílná úmrtnost mužů a žen během jejich života. Muži mají vyšší úmrtnost než ženy a ženy se obecně dožívají vyššího věku, tedy s rostoucím věkem se struktura mužů a žen mění. Za třetí, na pohlavní strukturu populace má vliv migrace, především pracovní migrace. Ta ovlivňuje strukturu mužů a žen dle toho, zda jsou v daném místě pracovní příležitosti spíše pro muže či pro ženy. (Klufová, a další, 2010)

1.2.3 Další členění struktur populace

Populaci lze dělit do dalších typů struktur podle různých charakteristik, jako je například ekonomická aktivita a rodinný stav.

Struktura populace dle ekonomické aktivity

Ekonomicky aktivní osoby lze rozdělit na osoby zaměstnané a nezaměstnané. Přičemž mezi osoby zaměstnané lze zařadit i osoby pomáhající domácnosti a mezi nezaměstnané lze zařadit ještě ženy na mateřské dovolené, vojáky vykonávající základní

vojenskou službu a vězně. Nezaměstnané osoby jsou definovány jako osoby starší 15 let, které jsou nezaměstnané, ale práci aktivně hledají a jsou schopny do 14 dnů nastoupit do zaměstnání. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo lze nazvat též pracovní síla. (Koschin, 2005)

Dle Koschina (2005) se dělí populace z pohledu ekonomické aktivity do tří skupin neboli generací dle dokončeného věku:

- 0-19 let – I. ekonomická generace (předproduktivní),
- 20-64 let – II. ekonomická generace (produktivní),
- 65 let a více – III. ekonomická generace (poproduktivní).

Někdy se jako hranice mezi II. a III. ekonomickou generací uvádí věk 60 let, ale ve většině zemí Evropy se za hranici považuje právě věk 65 let, proto by se měla volit tato hranice, aby byly údaje porovnatelné. (Koschin, 2005)

První ukazatel, který se zde dá konstruovat je **index hospodářského zatížení** (*ixhz*), který vyjadřuje relativní zatížení I. a III. ekonomické generace (*eg*), kteří představují neproduktivní složku populace:

$$ixhz = \frac{I. eg + III. eg}{II. eg}$$

Výsledek udává počet osob, které musí jedna produktivní osoba včetně sebe živit. Tento ukazatel je spíše orientační, jelikož ne všechny produktivní osoby pracují, a ne všechny neproduktivní osoby nepracují. (Koschin, 2005)

Dalšími ukazateli jsou indexy závislosti. **Index závislosti mladých** (*ixzm*), který se nazývá též zelené zatížení, vyjadřuje podíl osob v předproduktivním věku (*I.eg*) na osoby v produktivním věku (*II.eg*): (Koschin, 2005)

$$ixzm = \frac{I. eg}{II. eg}$$

Index závislosti starých (*ixzs*) udává podíl osob v poproduktivním věku (*III.eg*) na osoby v produktivním věku (*II.eg*): (Koschin, 2005)

$$ixzs = \frac{III. eg}{II. eg}$$

Struktura populace dle rodinného stavu

Podle rodinného stavu lze osoby v populaci rozdělit podle toho, zda žijí či žily v manželství nebo dosud nežily v manželství, do čtyř základních skupin na:

- svobodné,
- ženaté/vdané,
- rozvedené,
- ovdovělé. (Roubíček, 1997)

Rozvody a sňatky se blíže zabývá kapitola 1.5.

1.2.4 Projekce obyvatelstva

Prostřednictvím projekce obyvatelstva se odhaduje hypotetický budoucí vývoj populace, její velikost a struktura. Cílem projekce je ukázat, jak se bude populace do budoucna vyvíjet a ukázat na změny ve věkovém složení populace, které budou pro Českou republiku velice výrazné a neodvratitelné.

Tyto projekce jsou vytvářeny na základě současného poznání vývoje dané populace v čase a na aktuální situaci v populaci.

Předpokladem projekce v České republice, tedy i v Jihočeském kraji je, že nadále bude mírně růst úroveň plodnosti a zároveň poklesne úmrtnost. Projekce obyvatelstva však není schopná předpovědět nepředvídatelné události, jako je ekonomická krize, živelná pohroma či epidemie, které by mohly mít na projekci zásadní vliv. (Český statistický úřad, 2014a)

1.3 Porodnost

Jednou ze dvou základních složek demografické reprodukce je rození. S procesem rození je spojeno několik základních pojmů:

Porodnost neboli natalita je obecný pojem, který vyjadřuje proces populačního růstu a souvisí s plodivostí a plodností.

Plodivost neboli fekundita vyjadřuje schopnost ženy a muže plodit děti, tedy vyjadřuje potenciální plodnost.

Plodnost neboli fertilita udává počet narozených dětí na 1 000 žen v plodivém věku (15-49 dokončených let).

Reprodukční období označuje období, ve kterém je žena schopna rodit děti. Tento věk začíná první menstruací a končí poslední menstruací čili menopauzou. Obecně je toto období vymezeno mezi 15-49 lety ženy. Reprodukční období se nazývá též rodivý kontingent. (Klufová, a další, 2010)

Za živě narozené dítě se do 31. 3. 2012 dle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví ČSR (1988) o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky považovalo dítě, které bylo porozeno či vyňato císařským řezem z těla matky, vykazovalo alespoň jednu ze známek života a vážilo při porodu buď 500 gramů a více nebo vážilo méně než 500 gramů, ale přežilo následných 24 hodin po porodu. Tato vyhláška však byla k 1. 4. 2012 zrušena zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. Tento zákon již nedefinuje pojmy živě narozené dítě a mrtvě narozené dítě. Definice živě narozeného dítěte se nyní nachází v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1260/2013 o evropské demografické statistice a říká, že za živě narozené dítě se považuje narozené dítě, které „*dýchá nebo projevuje jiné známky života, jako srdeční činnost, pulzaci pupečníku nebo aktivní pohyb svalstva, bez ohledu na gestační stáří*“ (Evropský parlament a Rada, 2013 str. 3).

Za mrtvě narozené dítě se do 31. 3. 2012 považovalo dítě, které bylo porozeno nebo vyňato císařským řezem z těla matky, nevykazovalo žádnou ze známek života a jeho porodní váha činila 1 000 gramů a více. V současné době lze najít definici mrtvě narozeného dítěte v nařízení Komise (EU) č. 328/2011, kterým se provádí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1338/2008 o statistice Společenství v oblasti veřejného zdraví a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud jde o statistiky příčin smrti. Dle této definice se mrtvě narozeným dítětem rozumí „*úmrtí plodu, jmenovitě úmrtí počatého plodu, ke kterému došlo před úplným vypuzením či vynětím z těla matky, bez ohledu na dobu trvání těhotenství. Smrt je indikována skutečností, že po oddělení od matky plod nedýchá ani nevykazuje jiné známky života, jako například srdeční akci, pulzaci pupečníku nebo aktivní pohyby kosterního svalstva*“ (Komise, 2011 str. 1). (Český statistický úřad, 2017a)

Základním ukazatelem v porodnosti je **obecná míra porodnosti** (n), která vyjadřuje v daném roce počet živě narozených dětí (N^v) na 1 000 obyvatel (P):

$$n = \frac{N^v}{P} * 1000$$

Nedostatkem tohoto ukazatele je, že počet živě narozených dětí je poměřován s celkovým počtem obyvatel a nebere v úvahu to, že ne všichni mohou mít děti. (Koschin, 2005; Kalibová, 2002)

Obecná míra plodnosti (f) udává v daném roce počet živě narozených dětí (N^v) na 1 000 žen v reprodukčním věku (P_{15-49}^z): (Kalibová, 2002)

$$f = \frac{N^v}{P_{15-49}^z} * 1000$$

Ukazatel obecné míry porodnosti je obvykle přibližně čtyři krát nižší než ukazatel obecné míry plodnosti. (Koschin, 2005)

Specifičtější ukazatelem může být **obecná míra manželské plodnosti**, kdy se do čitatele dosadí počet živě narozených dětí ženám, které byly v době porodu v manželství a do jmenovatele všechny ženy v reprodukčním věku, které byly v manželství. (Klufová, a další, 2010)

Dalším využívaným ukazatelem je **index plodnosti** (ip), který se používá pro populace, kde není úplná evidence živě narozených dětí. Vypočítá se jako podíl počtu dětí ve věku 0-4 roky (P_{0-4}) a počtu žen ve věku 15-49 let (P_{15-49}^z): (Kalibová, 2002)

$$ip = \frac{P_{0-4}}{P_{15-49}^z} * 100$$

Specifická míra plodnosti (f_x) neboli míra plodnosti dle věku, znamená, že se na plodnost žen hledí z pohledu jejich věku, jelikož s věkem žen se mění i samotná plodnost. Specifické míry plodnosti lze sledovat podle jednotek věku či pro pětileté věkové skupiny. Specifická míra plodnosti se vypočítá jako počet živě narozených dětí ženám ve sledovaném věku či věkové skupině (N_x^v) ke všem ženám ve sledovaném věku či věkové skupině (P_x^z):

$$f_x = \frac{N_x^v}{P_x^z} * 1000$$

Obdobným způsobem lze vypočítat i **specifické míry porodnosti**, kdy by čítec zůstal stejný a ve jmenovateli by byl celkový počet obyvatel ve sledovaném věku či věkové skupině. (Kalibová, 2002; Klufová, a další, 2010)

Úhrnná plodnost (TFR – total fertility rate) vyjadřuje „průměrný počet dětí, které by se narodily jedné ženě při dané neměnné plodnosti a nulové úmrtnosti do 50 let. Úhrnná plodnost charakterizuje momentální plodnost, nehovoří nic o její budoucnosti“ (Klufová, a další, 2010 str. 154). Ukazatel úhrnné plodnosti se často používá pro srovnávání populací mezi sebou. Ukazatel specifických měr plodnosti není příliš vhodný pro srovnávání, vzhledem k tomu, že specifických měr je mnoho. Indikátor úhrnné plodnosti se vytváří s předpokladem stacionární populace a zároveň, že do 50 let věku je nulová úmrtnost. Jelikož je ve skutečnosti úmrtnost do tohoto věku minimální nebude výsledek daleko od pravdy.

Tento ukazatel se vypočítá jako suma empirických specifických měr plodnosti (f_x):

$$TFR = \sum_{x=15}^{49} f_x$$

Hraniční hodnotou tohoto ukazatele je 2,1. Toto číslo udává, kolik dětí by se mělo narodit jedné ženě, aby daná populace zůstala početně udržitelná a stabilní. Pokud je hodnota vyšší bude populace růst, naopak bude-li hodnota nižší populace se začne početně zmenšovat a bude stárnout její obyvatelstvo. (Klufová, a další, 2010)

Podobným ukazatelem je **konečná plodnost**, která vyjadřuje to samé, jako úhrnná plodnost, avšak pro danou generaci. Říká tedy, kolik skutečně měla jedna žena dětí. (Koschin, 2005)

Hrubá míra reprodukce (R_B) se zjistí tak, že se vezme součet specifických měr plodnosti a ty se vynásobí podílem dívek při narození (δ):

$$R_B = \delta * \sum_{x=15}^{49} f_x$$

Výsledkem je průměrný počet živě narozených dívek, které se narodí jedné ženě za předpokladu, že neexistují žádné nenadálé události v reprodukčním období ženy, které by tento počet mohly ovlivnit. Pokud hrubá míra reprodukce má hodnotu vyšší než jedna, tak je zaručena reprodukce populace, pokud naopak je hodnota ukazatele nižší než jedna, povede to ke snížení počtu obyvatel v populaci.

Dalším ukazatelem, který lze u porodnosti sledovat je průměrný věk ženy při porodu, průměrný věk ženy při 1. porodu či 2. porodu. (Klufová, a další, 2010)

1.3.1 Potratovost

S procesem rození, ale umírání, jsou spojeny potraty. Do 31. 3. 2012 platila Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR (1988 str. 20), která definovala potrat jako:

- „ukončení těhotenství ženy, při němž:
 - plod neprojevuje ani jednu ze známek života a jeho porodní hmotnost je nižší než 1 000 g a pokud ji nelze zjistit, jestliže je těhotenství kratší než 28 týdnů,
 - plod projevuje alespoň jednu ze známek života a má porodní hmotnost nižší než 500 g, ale nepřežije 24 hodin po porodu,

- z dělohy ženy bylo vyňato plodové vejce bez plodu, anebo těhotenská sliznice.
- ukončení mimoděložního těhotenství anebo umělé přerušení těhotenství provedené podle zvláštních předpisů."

Tato vyhláška byla, jak již bylo zmíněno výše, zrušena zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. Tento zákon definuje plod po potratu jako „plod, který po úplném vypuzení nebo vynětí z těla matčina neprojevuje ani jednu ze známek života a současně jeho porodní hmotnost je nižší než 500 g, a pokud ji nelze zjistit, jestliže je těhotenství kratší než 22 týdnů“ (Česko, 2011). Nadále platí, že dle zvláštních předpisů se za potrat považuje také ukončení mimoděložního těhotenství či umělé přerušení těhotenství. (Český statistický úřad, 2017a)

Na základě legislativy mají zdravotnická zařízení povinnost všechny potraty ohlašovat. Díky tomu jsou pro statistické účely tyto údaje o potratech dostupné.

Dle Koschina (2005) lze v demografii rozlišovat potraty na tři základní typy:

- samovolný (spontánní) potrat;
- umělé přerušení těhotenství (interrupce);
 - přerušení těhotenství do 8. týdne těhotenství;
 - přerušení těhotenství po ukončení 8. týdne těhotenství;
- ostatní potraty (př. ukončení mimoděložního těhotenství).

Ukazatele týkající se potratů jsou konstruovány obdobně jako ukazatele porodnosti. Mezi ukazatele potratovosti patří **obecná míra potratovosti** (po), která vyjadřuje celkový počet potratů (A) v populaci na 1 000 osob ve středním stavu populace (P): (Kalibová, 2002; Koschin, 2005)

$$po = \frac{A}{P} * 1000$$

Stejně jako u plodnosti, tak i u potratovosti se její míra mění s věkem žen. Proto se i zde používají specifické míry. Pro potraty se tento ukazatel nazývá **specifická míra potratovosti** (po_x) neboli míra potratovosti dle věku. Vzorec je také obdobný jako u specifických měr plodnosti, v čitateli se nachází celkový počet potratů ve sledovaném věku ženy (A_x) a ve jmenovateli celkový počet žen ve sledovaném věku (P_x^z):

$$po_x = \frac{A_x}{P_x^z} * 1000$$

Když se všechny specifické míry potratovosti (po_x) sečtou, získá se průměrný počet potratů připadající na jednu ženu v reprodukčním věku, tedy **úhrnná potratovost** ($úpo$), za předpokladu, že by míra potratovosti a plodnosti zůstala neměnná a zároveň by do 50 let věku byla nulová úmrtnost: (Kalibová, 2002; Klufová, a další, 2010)

$$úpo = \sum_{x=15}^{49} po_x$$

Index potratovosti (ipo), udává, kolik potratů (A), ať už celkových, samovolných (spontánních) či umělých (indukovaných), připadá na jedno narozené dítě (N) ve sledovaném roce: (Kalibová, 2002; Koschin, 2005)

$$ipo = \frac{A}{N} * 100$$

Dále lze tento ukazatel specifikovat i dle věku ženy a získáme tím **specifické indexy potratovosti** (ipo_x) neboli index potratovosti dle věku, které ukazují, jaký vliv má věk na riziko potratu. V čitateli se nachází počet potratů žen ve sledovaném věku (A_x) a ve jmenovateli všechny narozené děti ženám ve sledovaném věku (N_x): (Kalibová, 2002; Koschin, 2005)

$$ipo_x = \frac{A_x}{N_x} * 100$$

1.4 Úmrtnost

V rámci vývoje demografické reprodukce je sledován počet zemřelých osob v populaci, tedy proces vymírání, nazývaný úmrtnost neboli mortalita. V oblasti úmrtnosti je sledována i nemocnost, díky čemuž lze zjistit informace o zdraví sledované populace. (Klufová, a další, 2010)

Dle Klufové a Polákové (2010) lze určit 3 faktory, které mohou mít na úmrtnost a nemocnost vliv, a to:

- genetické faktory (vrozené zdravotní vady a predispozice),
- ekologické faktory (životní prostředí),
- socioekonomické faktory (životní úroveň, vzdělání, stravovací návyky, úroveň a dostupnost zdravotní péče).

Úmrtnostní tabulky

Na základě modelu stacionární populace lze vytvářet tabulky života, přičemž nejdůležitějšími a nejčastěji používanými jsou úmrtnostní tabulky. Úmrtnostní tabulky jsou konstruovány buď po jednoletých věkových skupinách a nazývají se tabulky úplné, nebo se konstruují pro pětileté věkové skupiny a ty se nazývají zkrácené úmrtnostní tabulky – ty jsou často vytvářeny z důvodu absence údajů pro jednotlivé věkové skupiny, často u populací s malým územím. Tyto tabulky jsou obvykle počítány pro víceleté období, aby se předešlo vlivům nenadálých událostí a jsou tvořeny pro ženy a muže zvlášť. Na stejném principu jsou tvořeny i další tabulky života, například tabulky plodnosti. (Kalibová, 2002)

Úmrtnostní tabulky pravidelně publikuje Český statistický úřad a v tabulkách se nachází informace o:

- počtu zemřelých,
- počtu obyvatel,
- pravděpodobnosti úmrtí,
- tabulkovém počtu dožívajících,
- tabulkovém počtu zemřelých,
- tabulkovém počtu žijících,
- střední délce života. (Český statistický úřad, 2017a)

Co se týče ukazatelů úmrtnosti, tak nejzákladnějším z nich je **obecná míra úmrtnosti** (m), která udává počet zemřelých osob v populaci (M) na 1 000 obyvatel ve středním stavu (P) ve sledovaném roce:

$$m = \frac{M}{P} * 1000$$

Jedná se tedy o počet zemřelých osob bez ohledu na to, v jakém věku zemřely. Jelikož v každém věku je úmrtnost jiná, je tento ukazatel nedostačující, zároveň každá populace má svoji vlastní specifickou věkovou strukturu, proto tento ukazatel není vhodný pro mezinárodní srovnávání populací. Pro eliminaci věkové struktury se používá standardizace, ale i přes to není tento ukazatel pro mezipopulační srovnávání vhodný. (Kalibová, 2002; Koschin, 2005)

Lepším ukazatelem, než je obecná míra úmrtnosti je **specifická míra úmrtnosti** (u_x) neboli míra úmrtnosti dle věku. Tento ukazatel specifikuje míru úmrtnosti pro jednoleté věkové skupiny a pro pětileté věkové skupiny a také odlišuje muže a ženy, jelikož se úmrtnost liší i dle pohlaví. Díky tomu lze sledovat, jak se úmrtnost mění s přibývajícím

cím věkem. Specifická míra úmrtnosti se vypočítá jako počet zemřelých osob ve sledovaném věku (M_x) ku 1 000 žijícím osobám ve sledovaném věku (P_x): (Kalibová, 2002; Koschin, 2005)

$$ú_x = \frac{M_x}{P_x} * 1000$$

Specifické míry úmrtnosti nejsou opět vhodným indikátorem pro porovnávání více populací, jelikož jich je mnoho. Proto se konstruuje ukazatel **střední délky života** neboli naděje na dožití. Tento ukazatel vyjadřuje průměrný počet let, kterého by se měl dožít novorozenec či osoba ve věku x , za předpokladu, že bude stále stejná úmrtnost jako v roce, kdy se úmrtnostní tabulky konstruovaly. Ukazatel je hypotetický, dá se vyčíst z úmrtnostních tabulek a je konstruován každý rok. (Demografické informační centrum, 2004-2014; Klufová, a další, 2010)

V rámci úmrtnosti je důležité sledovat úmrtnost kojeneckou. Například v rozvojových zemích je úmrtnost v tomto období neobvykle vysoká. Pro tuto oblast se využívá ukazatel **koeficient kojenecké úmrtnosti** ($kú$) a vypočítá se jako počet zemřelých dětí v prvním roce jejich života, což je dokončený 0 věk (M_0) ku 1 000 živě narozených dětí (N^v) ve sledovaném roce: (Kalibová, 2002)

$$kú = \frac{M_0}{N^v} * 1000$$

Výsledná hodnota má charakter pravděpodobnosti toho, že během prvního roku života kojeneček zemře. (Koschin, 2005)

Dále lze použít ukazatel **míry úmrtnosti v dokončeném věku 0** ($ú_0$), což je jiný ukazatel než koeficient kojenecké úmrtnosti, jelikož je ve jmenovateli střední stav žijících dětí v dokončeném věku 0 (P_0) a v čitateli zůstává počet zemřelých dětí v prvním roce jejich života (M_0): (Kalibová, 2002)

$$ú_0 = \frac{M_0}{P_0} * 1000$$

Kojenecká úmrtnost je v demografii velice sledovaná, proto se člení do skupin:

- novorozenecká úmrtnost (během 0-27 dne života),
- časná úmrtnost (během 0-6 dne života),
- pozdní úmrtnost (během 7-27 dne života),
- ponovorozenecká úmrtnost (během 28-364 dne života).

Podle tohoto členění je sledována i **perinatální úmrtnost**, což udává, kolik mrtvě narozených dětí a zemřelých v prvních šesti dnech života je na 1 000 všech narozených dětí. (Demografické informační centrum, 2004-2014)

1.4.1 Příčiny úmrtí a nemocnost

V rámci úmrtnosti jsou sledovány i příčiny úmrtí a nemocnost, díky čemuž se dá udělat obrázek o zdravotním stavu populace. Aby byly příčiny úmrtí srovnatelné mezi populacemi, vznikla Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, která rozděluje příčiny úmrtí do základních kategorií, přičemž každá z kategorií se dělí na další podkategorie. (Demografické informační centrum, 2004-2014)

V současné době je těchto kategorií 22, mezi něž patří například (celý seznam viz Příloha 2):

- novotvary,
- nemoci nervové soustavy,
- nemoci oběhové soustavy,
- nemoci dýchací soustavy,
- nemoci trávicí soustavy,
- těhotenství, porod a šestinedělí. (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2012)

Pro statistické účely se zaznamenávají pouze prvotní příčiny úmrtí, nikoliv příčiny, na které osoba zemřela. Prvotní příčinou je nemoc, po které následovaly další druhy nemocí, které vedly ke smrti. Jelikož osoba, která trpí nějakou chorobou může nakonec zemřít na zcela banální příčinu (infekce) a tím by se některé choroby (například AIDS) nemusely vůbec objevit ve statistikách.

Příčiny úmrtí a jejich struktura se v čase mění se změnou životního stylu populace. Tím se dá sledovat, jak vyspělá je společnost v dané populaci. Díky změnám životního stylu ubývá nemocí, které jsou spojeny s kouřením, nezdravým stravováním či neaktivním způsobem života. (Koschin, 2005)

Ukazatel, který se zde dá sledovat je **míra smrtnosti** (ms) neboli míra letality, která udává kolik je na 100 000 obyvatel ve středním stavu (P) zemřelých osob na určitou příčinu smrti (M^n):

$$ms = \frac{M^n}{P} * 100000$$

Pomocí míry smrtnosti lze zjistit, jak závažná je daná nemoc v populaci. (Kalibová, 2002)

Podobně by vypadal i vzorec pro **specifickou míru smrtnosti** neboli letality (ms_x), kdy by v čitateli byl počet zemřelých osob na určitou příčinu smrti ve sledovaném věku (M_x^n) a ve jmenovateli počet obyvatel ve sledovaném věku (P_x): (Koschin, 2005)

$$ms_x = \frac{M_x^n}{P_x} * 100000$$

Další ukazatel, **míra smrtelnosti** (mf) neboli míra fatality, je podobný míře smrtnosti, avšak udává, kolik zemřelo osob na určitou nemoc (M^n) na 1 000 osob nemocných stejnou nemocí (P^n):

$$mf = \frac{M^n}{P^n} * 1000$$

Tento ukazatel ukazuje, jak závažná je daná nemoc, tedy jaká je šance na uzdravení. Opět lze sledovat i specifické míry smrtelnosti, tedy míru smrtelnosti dle věku. (Kalibová, 2002)

V rámci nemocnosti se sledují nemoci a jejich rozšíření ve sledované populaci, zároveň jsou zvlášť sledovány počty onemocnění a zvlášť počty nemocných osob, jelikož jedna osoba může mít i více nemocí. Nemoc by se dala definovat jako porušení zdraví či úraz, které vyžaduje péči lékaře.

Ukazatel, který vyjadřuje intenzitu nemocí v populaci, se nazývá **míra incidence** (min) neboli míra onemocnění a je dán počtem onemocnění (B) k obyvatelstvu ve středním stavu (P): (Kalibová, 2002)

$$min = \frac{B}{P} * 1000$$

Lze zjistit i míru incidence určité nemoci, která se u akutních infekčních nemocí nazývá míra napadení. Ukazatel, který udává, jak moc je nemoc v populaci rozšířená se nazývá **ukazatel prevalence** (un) neboli míra nemocnosti. Je vyjádřen jako počet nemocných osob (P^n) na 1 000 obyvatel (P): (Kalibová, 2002)

$$un = \frac{P^n}{P} * 1000$$

V rámci nemocnosti se dá sledovat mnoho dalších ukazatelů, jako například průměrná délka nemoci, průměrný počet prostonaných dnů, počet lékařů či počet lůžek v nemocničních zařízeních. (Kalibová, 2002)

Prostřednictvím informací o nemocnosti a úmrtnosti se dá získat ukazatel **zdravé délky života** mužů a žen neboli střední délka života bez zdravotního postižení, který udává střední délku života, která je prožita ve zdraví. Výpočet je založen na informacích o věkově specifických údajích o prevalenci obyvatel v dobrém zdravotním stavu (absence omezení funkčních schopností nebo absence zdravotního postižení) a ve špatném zdravotním stavu a o věkově specifických údajích o úmrtnosti. (Klufová, a další, 2010)

1.5 Sňatečnost a rozvodovost

Populační reprodukce je ovlivněna nejen porodností a úmrtností, ale nepřímo také sňatečností a rozvodovostí. Zde se demografie a statistika zaměřují na monogamní rodiny, jejichž základem je muž a žena (Kalibová, 2002). Dále se statisticky sledují také partnerství osob stejného pohlaví.

1.5.1 Sňatečnost

Sňatečnost je definována jako proces, při kterém jsou uzavírány sňatky za dodržení stanovených podmínek:

- věk – osoba musí překročit věk 18 let (ve výjimečných případech může být snížen na 16 let),
- rodinný stav – sňatek smí uzavřít pouze svobodná, rozvedená či ovdovělá osoba,
- příbuzenský vztah – v ČR se nesmí uzavírat příbuzenské sňatky až do určitého stupně pokrevnosti, tedy manželství nesmí být uzavřeno mezi předky, sourozenci ani potomky. (Klufová, a další, 2010)

V rámci monogamních populací lze sňatky rozdělit na:

- první sňatky (uzavření manželství svobodných osob),
- další sňatky (uzavření manželství rozvedených a ovdovělých osob). (Kalibová, 2002)

Sňatečnost populace je ovlivňována i různými faktory, jako je například populační politika dané země, politická situace a hospodářská situace dané země, hodnoty, které daná populace vyznává nebo v neposlední řadě sezónnost.

Základním ukazatelem sňatečnosti je **obecná míra sňatečnosti** (sn) a je vyjádřena jako počet sňatků (S) na 1 000 obyvatel ve středním stavu (P) za daný rok:

$$sn = \frac{S}{P} * 1000$$

Obecná míra sňatečnosti zahrnuje nejen první sňatky, ale i další sňatky, které ji ovlivňují a obecná míra sňatečnosti zároveň v důsledku ovlivňuje porodnost dané populace. Tento ukazatel lze dále specifikovat a sledovat míru sňatečnosti dle věku a dle pohlaví.

Míra sňatečnosti svobodných (s_x^s) v daném dokončeném věku, je dána počtem prvních sňatků v daném věku (S_x^s) k svobodným osobám ve sledovaném věku (P_x^s) ve středním stavu:

$$s_x^s = \frac{S_x^s}{P_x^s} * 1000$$

Redukovaná míra sňatečnosti (s_x^r) v daném dokončeném věku udává počet prvních sňatků osob ve sledovaném věku (S_x^s) k obyvatelstvu ve sledovaném věku bez ohledu na jejich rodinný stav (P_x): (Kalibová, 2002)

$$s_x^r = \frac{S_x^s}{P_x} * 1000$$

Ukazatel, díky kterému se dá sňatečnost porovnávat mezi populacemi se nazývá **úhrnná sňatečnost** (usn^p). Konstruuje se pro obě pohlaví zvlášť a je dán sumou specifických měr sňatečnosti (sn_x) do 50 let: (Klufová, a další, 2010)

$$usn^p = \sum_{x=15}^{49} sn_x$$

V rámci demografie se sňatky sledují pouze do 50 let věku mužů a žen, a to z toho důvodu, že jsou sledovány kvůli reprodukci, tudíž se sledují pouze v průběhu reprodukčního období. (Klufová, a další, 2010)

Výsledná hodnota udává „průměrný počet prvních sňatků, které by během svého života do 50 let uzavřel jeden muž, resp. jedna žena, při dané neměnné sňatečnosti a nulové úmrtnosti do 50 let“ (Klufová, a další, 2010 str. 193).

U sňatečnosti se sleduje mnoho dalších ukazatelů, například průměrný věk při prvním sňatku, průměrný věk při dalším sňatku, věkový rozdíl snoubenců či podíl svobodných osob v populaci. (Kalibová, 2002)

1.5.2 Rozvodovost

Rozvodem se rozumí zánik monogamního manželství, které je v souladu se zákonem. Manželství však může zaniknout i z jiných důvodů než jen rozvodem, ale také úmrtím jednoho či obou manželů. Statistika o rozvodech zachycuje pouze rozvedená manželství, nikoliv rozpadlá manželství neboli manželství, která nejsou rozvedena, ale manželé spolu již nežijí. Rozvodovost dané populace je ovlivňována mnoha faktory, jako je náboženství, tradice, vzdělání či hodnotový systém společnosti, dále mírou sňatečnosti, populační politikou státu nebo na rozvodovou legislativou státu. Jelikož existují země, kde není rozvod zaveden do legislativy státu, tak se rozvodovost hůře mezinárodně srovnává. (Kalibová, 2002)

Základním ukazatelem je **obecná míra rozvodovosti** (ro), která udává, kolik je rozvodů (R) na 1 000 obyvatel ve středním stavu (P): (Kalibová, 2002)

$$ro = \frac{R}{P} * 1000$$

Dále **míra rozvodovosti manželství** (mrm), která je dána počtem rozvodů (R) na počet existujících manželství, které je dáno počtem vdaných žen ($P^{ž,vd}$): (Kalibová, 2002)

$$mrm = \frac{R}{P^{ž,vd}} * 1000$$

Pro zjištění míry rozvodovosti lze použít i **index rozvodovosti** (ir) vyjadřující počty rozvodů (R) ku počtu sňatků (S) ve sledovaném roce:

$$ir = \frac{R}{S} * 100$$

Tento ukazatel však není zcela vhodný, jelikož se jedná o dvě různé veličiny, kdy počty rozvodů nemají souvislost s počtem sňatků. (Kalibová, 2002; Koschin, 2005)

Dále lze konstruovat **míru rozvodovosti manželství podle věku** (r^m_x), jelikož i rozvody jsou ovlivněny věkem. Tento ukazatel dává do poměru počet rozvodů ve sledovaném

věku (R_x) a počet vdaných žen (nebo počet ženatých mužů) ve sledovaném věku ve středním stavu ($P_x^{ž,vd}$):

$$r_x^m = \frac{R_x}{P_x^{ž,vd}} * 1000$$

Když by se počet rozvodů ve sledovaném věku (R_x) dal do poměru se všemi žijícími ženami (nebo muži) ve sledovaném věku ($P_x^ž$) bez ohledu, v jakém jsou rodinném stavu, vznikl by ukazatel míry **rozvodovosti podle věku** (r_x): (Kalibová, 2002)

$$r_x = \frac{R_x}{P_x^ž} * 1000$$

Úhrnným ukazatelem, kterým se dají srovnávat populace je **úhrnná rozvodovost** a vyjadřuje počet rozvodů na jeden sňatek. Výsledná hodnota udává „podíl sňatků, které by skončily rozvodem při dané neměnné rozvodovosti, úmrtnosti a struktuře vdaných a ženatých podle doby trvání manželství“ (Klufová, a další, 2010 str. 195). Do tohoto ukazatele se promítají i opakované rozvody. (Klufová, a další, 2010)

1.6 Migrace

Migrace je pojem, který vyjadřuje mechanický pohyb obyvatelstva za hranice administrativní jednotky, při kterém dochází ke změně trvalého bydliště. Migraci obecně lze dle Klufové a Polákové (2010) rozdělit na:

- legální,
- nelegální.

Legální migrací se rozumí přirozený pohyb obyvatelstva (porodnost, úmrtnost) a mechanický pohyb obyvatelstva (stěhování). Nelegální migrace je nedovolené překročení státních hranic nebo nedovolený pobyt cizinců na území daného státu.

Mechanický pohyb obyvatel se dělí na:

- vnitřní migraci;
 - migrace v rámci okresu;
 - migrace mezi okresy;
 - horizontální migrace (stěhování město-město, vesnice-vesnice);
 - vertikální migrace (stěhování vesnice-město, město-vesnice);
- mezinárodní migraci;
 - emigrace;
 - imigrace. (Klufová, a další, 2010)

Migrace se dá dělit i dle vlastní vůle k migraci, na:

- dobrovolnou,
- nucenou.

Dobrovolná migrace se může dále dělit dle důvodu k migraci na:

- pracovní migraci (stěhování za lepšími pracovními příležitostmi),
- migraci pro zlepšení (stěhování za vidinou zlepšení života, životní úrovně),
- řetězová migrace (stěhování za účelem sloučení rodiny),
- ne-emigrace (studijní a pracovní pobyty).

Důvody k nucené migraci jsou:

- přírodní katastrofy (záplavy, hladomor, sucho),
- příčiny způsobené člověkem (občanská válka, porušování lidských práv).
(Janků, 2016)

S migrací je spojeno několik pojmů. Migrantem se rozumí osoba, která mění své trvalé bydliště z jedné administrativní jednotky do druhé, ať už v rámci státu nebo mimo stát. Migranty lze rozdělit dle toho, zda se přistěhovali nebo odstěhovali na imigranty – osoba přistěhovaná do určitého území, a na emigranty – osoba vystěhovaná z určitého území. Azyl je ochrana pro cizince, kteří mají strach ve své zemi z pronásledování, kvůli náboženství, politickým názorům či z rasových důvodů a nechtějí se či se nemohou vrátit do země odkud pocházejí. (Klufová, a další, 2010)

Mezi základní ukazatele migrace patří **objem migrace** (MO) neboli hrubá migrace, což je součet imigrantů (I) a emigrantů (E):

$$MO = I + E$$

Migrační saldo (MS) neboli čistá migrace udává rozdíl mezi počtem přistěhovalých (I) a počtem vystěhovalých (E): (Klufová, a další, 2010)

$$MS = I - E$$

Pokud počet přistěhovalých je vyšší než počet vystěhovalých, jedná se o pozitivní migrační saldo neboli migrační přírůstek. Pokud je naopak počet přistěhovalých nižší než počet vystěhovalých, jedná se o záporné migrační saldo, tedy migrační úbytek. (Český statistický úřad, 2017a)

To, zda je migrace efektivní vyjadřuje **index migračního salda** (Ims), který udává podíl migračního salda (MS) a objemu migrace (MO):

$$Ims = \frac{MS}{MO}$$

Tento ukazatel nabývá hodnot od -1,00 do 1,00, přičemž hodnota -1,00 udává, že z území se obyvatelé pouze vystěhovávají, aniž by se někdo přistěhoval a hodnota 1,00 udává, že se do území obyvatelé pouze přestěhovávají, aniž by se kdokoliv vystěhoval.

Dále lze sledovat **obecnou míru migrace** (mi), kde v čitateli je součet přistěhovalých (I) a vystěhovalých (E) a ve jmenovateli počet obyvatel ve středním stavu (P):

$$mi = \frac{I + E}{P} * 1000$$

Tento ukazatel lze i rozdělit na **obecnou míru imigrace** (i) a **obecnou míru emigrace** (e), kdy by v čitateli byl pouze počet přistěhovalých (I) nebo pouze počet vystěhovalých (E) a ve jmenovateli by zůstal počet obyvatel ve středním stavu (P):

$$i = \frac{I}{P} * 1000 \qquad e = \frac{E}{P} * 1000$$

Posledním ukazatelem je obecná míra migračního salda (mms), který je vyjádřen jako podíl migračního salda ($I-E$) na 1 000 obyvatel ve středním stavu (P): (Klufová, a další, 2010)

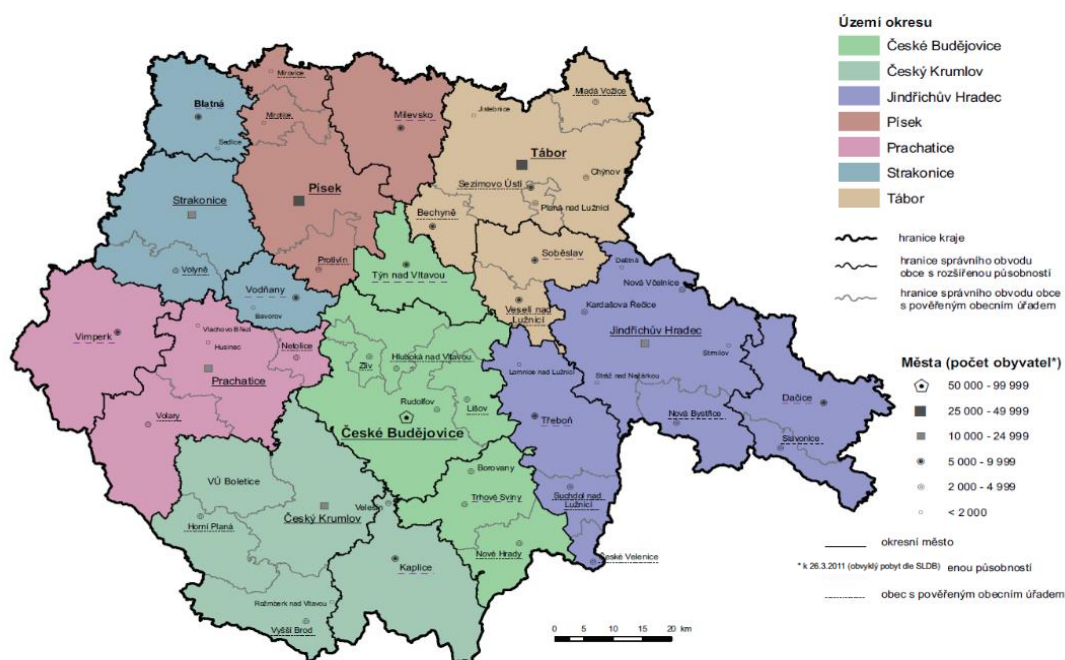
$$mms = \frac{I - E}{P} * 1000$$

2 JIHOČESKÝ KRAJ

Tato kapitola se zabývá analýzou kraje a jeho charakteristikou ze socio-ekonomického hlediska. V rámci kapitoly bude přiblížena historie kraje, bude charakterizováno krajské město a jednotlivé okresy. Dále se kapitola zaměřuje na kraj z pohledu zemědělství a průmyslu, trhu práce, vzdělávání či cestovního ruchu. Tyto oblasti jsou vybrány z toho důvodu, že se díky těmto oblastem dá vytvořit základní představa o kraji a o současné situaci v kraji. Informace z této kapitoly jsou podkladem pro poslední kapitolu této práce.

Jihočeský kraj je jedním ze 14 krajů České republiky. Sousedí se čtyřmi kraji: Plzeňským krajem, Středočeským krajem, krajem Vysočina a Jihomoravským krajem. Velká část hranic kraje (334 km) tvoří státní hranice s Německem a Rakouskem. Nejkratší hranici v rámci krajů tvoří s Jihomoravským krajem. Jelikož kraj leží na hranicích, využívá přeshraniční spolupráce v různých oblastech, například v oblasti služeb, cestovního ruchu či ve výrobní oblasti. (Český statistický úřad, 2016b)

Obrázek 2: Administrativní členění Jihočeského kraje k 1. 1. 2013

Zdroj: (Český statistický úřad, 2013)

Obrázek 2 zobrazuje členění Jihočeského kraje na okresy, kterých je sedm (řazeno od největšího po nejmenší dle rozlohy):

- okres Jindřichův Hradec,
- okres České Budějovice,
- okres Český Krumlov,

- okres Prachatice,
- okres Tábor,
- okres Písek,
- okres Strakonice. (Český statistický úřad, 2015)

Tyto okresy jsou dále členěny na 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 37 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem, z nichž má 55 obcí statut města. V Jihočeském kraji se nachází 623 obcí a spolu s Plzeňským krajem tvoří region soudržnosti NUTS II Jihozápad. (Český statistický úřad, 2016b)

Obrázek 3: Znak Jihočeského kraje

Zdroj: (Jihočeský kraj, 2017b)

Mezi symboly Jihočeského kraje patří znak Jihočeského kraje (viz Obrázek 3) a vlajka Jihočeského kraje, tyto symboly udělil kraji předseda Poslanecké sněmovny dne 21. ledna 2002.

Znak Jihočeského kraje je rozdělen do čtyř polí. První červené pole nese českého stříbrného dvouocasého lva ve skoku, který symbolizuje příslušnost Jihočeského kraje k České republice. Druhé stříbromodré pole obsahuje červenožlatou pětilistou růži. Stříbrná část s červenou částí růže je znakem pánů z Rožmberka. Modrá část se zlatou částí růže je znakem pánů z Hradce. Třetí zelené pole se zlatostříbrným polceným kůlem má symbolizovat lesy a přírodní bohatství kraje. Zlatá část kůlu značí významnou Zlatou stezku a stříbrná část kůlu značí pramenící řeku Vltavu. Poslední čtvrté pole obsahuje stříbrnou zeď se třemi věžemi, a symbolizuje krajské město České Budějovice. (Jihočeský kraj, 2005)

Kraj je zastupován hejtmanem. První v této funkci byl RNDr. Jan Zahradník (2000–2008), dále Mgr. Jiří Zimola (2008–2017) a v současné tuto funkci vykonává Mgr. Ivana Stráská. (Jihočeský kraj, 2017a)

2.1 Historie kraje

Jihočeský kraj má výhodnou polohu, díky tomu byl sídlem mnoha šlechtických rodů. Žili zde Vítkovci, Rožmberkové či Schwarzenbergové. Tito šlechtici vlastnili rozsáhlá panství a patřili k velmi bohatým a mocným rodům. Přemyslovci, kteří v Českých zemích vládli, se jim snažili čelit a vybudovali zde mnoho královských měst – Písek, České Budějovice či klášter ve Zlaté Koruně (2. polovina 13. století). Na konci 14. století začala růst chudoba, což přispělo ke vzniku husitského hnutí, které je s jižními Čechy velmi spjato, jelikož odtud pochází Jan Hus, dále Jan Žižka či Petr Chelčický. Během husitského hnutí bylo založeno město Tábor a toto období je jedním z nejvýznamnějších v historii Jihočeského kraje.

Díky jihočeským panským rodům začalo území po husitské revoluci opět vzkvétat a v 16. století se stalo centrem renesanční kultury. Do tohoto období patří stavba největších rybníků u nás, za kterými stojí Jakub Krčín nebo Štěpánek Netolický.

V následujících stoletích se z jižních Čech začíná stávat spíše periferie, a to kvůli tomu, že se severní část Čech začínala rychleji rozvíjet a byly zde dostatečné zásoby uhlí a blízkost průmyslu. Avšak i v této době v jižních Čechách došlo k několika průlomovým událostem. Byl vytvořen Schwarzenberský kanál (přelom 18. a 19. století), který sloužil pro přepravu dříví do Vltavy a dále do Rakouska. Další velmi významnou událostí bylo zahájení provozu koněspřežky z Českých Budějovic do Lince (1. polovina 19. století), což byla první veřejná železnice v Evropě. V neposlední řadě bylo instalováno první veřejné elektrické osvětlení v Jindřichově Hradci a v Písku (jaro roku 1887).

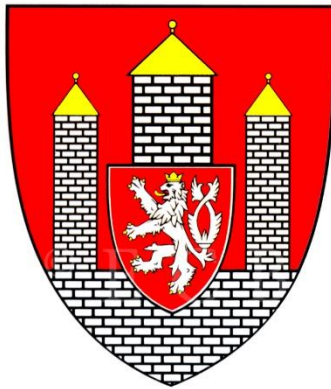
Ve 20. století došlo k osamostatnění českých zemí a na území dnešního Jihočeského kraje vznikly státní hranice s Rakouskem. V roce 1989 byly otevřeny hranice a díky vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 byly obnoveny přeshraniční spolupráce, což přináší možnosti nového rozvoje.

Jihočeský kraj vznikl, stejně jako ostatní kraje, 1. ledna 2000. Původní název však zněl Budějovický kraj a v roce 2001 byl přejmenován na současný název Jihočeský kraj. (Nováček, 2011/2012)

2.2 Krajské město České Budějovice

Statutární město České Budějovice je krajským městem Jihočeského kraje, zároveň je i největším městem kraje a tvoří jeho správní a kulturní centrum. Město se rozkládá na soutoku řek Malše a Vltavy v nadmořské výšce, která je v rozmezí 379–528 m. České Budějovice jsou rozděleny na 7 částí města (nikoliv na městské části, které by měly vlastní samosprávu), na 69 urbanistických obvodů a rozkládají se na území 5,5 tisíc hektarů. Primátorem města je v současné době Ing. Jiří Svoboda.

Město bylo založeno již ve 13. století, v roce 1265, českým králem Přemyslem Otakarem II., kdy mělo město sloužit k upevnění jeho moci proti šlechtickému rodu Vítkovců. Během třicetileté války nastal úpadek města. V roce 1832 byl zahájen provoz první železnice na trati České Budějovice – Linec, což zapříčinilo hospodářský rozvoj města a v roce 1847 vznik první továrny na výrobu tužek. (Český statistický úřad, 2016c)

Obrázek 4: Znak Českých Budějovic

Zdroj: (Rameš, 1998-2017)

Městský znak (viz Obrázek 4) je používán již od založení Českých Budějovic. V průběhu let prošel mnoha úpravami, nakonec se však vrátilo k původní podobě, která se používala na městské pečeti ve 14. století.

V Českých Budějovicích sídlí mnoho světoznámých firem, mezi něž patří například Koh-i-noor Hardtmuth, a.s., Budějovický Budvar, n.p. či Madeta, a.s. Dále je město významné jako sídlo mnoha úřadů státní správy (nachází se zde krajský soud a okresní soud) a také jako centrum v oblasti kultury, zdravotnictví či vzdělávání. (Český statistický úřad, 2016c)

Ve městě se nacházejí tři vysoké školy: Jihočeská univerzita, Vysoká škola evropských a regionálních studií a Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích. Dále zde sídlí pracoviště Akademie věd České republiky, které se zabývá výzkumem biologie. Ve městě je Nemocnice České Budějovice a z okolních obcí dojíždí mnoho obyvatel i k praktickému lékaři. Zároveň je město přirozeným centrem kultury – nachází se zde Jihočeské divadlo, Jihočeské muzeum a mnoho dalších kulturních zařízení. (Statutární město České Budějovice, 2017)

2.3 Okresy Jihočeského kraje

Jak již bylo zmíněno výše, Jihočeský kraj je rozdělen na sedm okresů.

Okres České Budějovice

Tento okres sousedí se všemi okresy Jihočeského kraje a zároveň tvoří státní hranici s Rakouskem. S rozlohou 1 639 km² je druhým největším okresem Jihočeského kraje a čtvrtým největším okresem České republiky. Na území okresu se nachází mnoho vodních ploch. V okrese se nachází Jaderná elektrárna Temelín. Okresní a zároveň krajské město České Budějovice je správním a kulturním centrem a je zde soustředěna značná část zdravotnických, školských či sportovních zařízení. Tento okres je hojně navštěvován turisty, jelikož se zde nachází mnoho kulturních památek, ale také mnoho míst vhodných k relaxaci. (Český statistický úřad, 2016i)

Okres Tábor

Okres Tábor sousedí s okresem Jindřichův Hradec, okresem Písek, okresem České Budějovice a s krajem Vysočina (okres Pelhřimov) a se Středočeským krajem (okres Benešov a okres Příbram). Okresem prochází dálnice D3 (Praha – Tábor – České Budějovice – Linec), dále zde prochází důležité železniční uzly (Praha – České Budějovice, Veselí nad Lužnicí – Horní Cerekev nebo Tábor – Písek – Ražice). Zajímavostí je, že v roce 1902–1903 v tomto okrese byla vybudována první elektrická dráha v Čechách a vedla mezi Táborem a Bechyní. (Český statistický úřad, 2016h)

Okres Jindřichův Hradec

S rozlohou 1 944 km² se jedná o druhý největší okres Jihočeského kraje. Tento okres tvoří státní hranici s Rakouskem a dále sousedí s okresem Tábor a okresem České Budějovice. Dále sousedí s krajem Vysočina (okres Třebíč, okres Pelhřimov, okres Jihlava) a s Jihomoravským krajem (okres Znojmo). Okres je specifický svými rybníky, kterých je zde přes 2 500 a jejich plocha tvoří skoro 7 % plochy okresu. V okrese se nachází také největší rybník České republiky – Rožmberk. V okresním městě Jindřichův Hradec se nachází Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické v Praze a jedná se o nejmenší univerzitní město v České republice. (Český statistický úřad, 2016e)

Okres Písek

Jedná se o druhý nejmenší okres kraje, který sousedí s okresem Tábor, okresem České Budějovice a okresem Strakonice, dále sousedí se Středočeským krajem a jeho okresem Příbram. Z celkové rozlohy okresu tvoří 55 % povrchu zemědělská půda, 33 % lesy a 7 % plochy je zastavěno či tvořeno ostatními plochami. V tomto okrese se nachází vodní nádrž Orlík, který je součástí Vltavské kaskády. (Český statistický úřad, 2016f)

Okres Strakonice

S rozlohou 1 032 km² se jedná o nejmenší okres Jihočeského kraje. Sousedí s okresem Písek, okresem Prachatice a okresem České Budějovice. Dále sousedí s krajem Plzeňským (okres Klatovy, okres Plzeň-jih) a krajem Středočeským (okres Příbram). 64 % rozlohy kraje tvoří zemědělská půda, 23 % rozlohy jsou lesy a 4 % tvoří vodní plochy. Okres je také zajímavý značným množstvím archeologických nálezů, které dokazují osídlení na území okresu ještě před naším letopočtem. (Český statistický úřad, 2016a)

Okres Český Krumlov

Tento okres sousedí s okresem České Budějovice a okresem Prachatice a tvoří státní hranici s Rakouskem, zároveň leží v nejjižnější části České republiky. Jedná se o třetí největší okres Jihočeského kraje a zároveň je šestým největším okresem v České republice. Nejznámějším městem je okresní město Český Krumlov, které je zároveň od roku 1992 na seznamu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO. Místní zámek a hrad Český Krumlov je druhým největším v České republice a v jeho zahradách je umístěno unikátní otáčivé hlediště. V okrese se také nachází největší vodní nádrž Lipno, které je vybudováno na řece Vltavě. (Český statistický úřad, 2016d)

Okres Prachatice

Okres Prachatice tvoří státní hranici s Rakouskem a také s Německem. Sousedí s okresy Český Krumlov, České Budějovice a Strakonice, dále sousedí s Plzeňským krajem a jeho okresem Klatovy. Součástí okresu je Národní park Šumava a Chráněná krajinná oblast Šumava, kde například pramení nejvýznamnější řeka Šumavy – Vltava. Zajímavostí je Plešné jezero, které se nachází ve výšce 1 090 metrů nad mořem a je ledovcového původu. Území okresu Prachatice je chudé na suroviny, avšak jeho bohatstvím jsou lesy, které pokrývají 52 % celého území okresu. (Český statistický úřad, 2016g)

2.4 Území kraje a doprava

Jihočeský kraj má rozlohu 10 058 km², což činí 12,8 % rozlohy celé České republiky a jedná se o druhý největší kraj České republiky, na prvním místě je kraj Středočeský (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2016). Přes 30 % povrchu kraje je tvořeno lesy, 4 % zaujímají vodní plochy a díky nadmořské výšce, která ve značné části kraje činí 400-600 metrů, jsou v kraji drsnější klimatické podmínky.

Kraj je relativně geograficky uzavřen, jelikož jeho jádro je tvořeno jihočeskou kotlinou, které je z jihozápadní strany ohraničeno Šumavou, na severozápadě leží Brdy, na severu je Středočeská žulová vrchovina, na východě je Českomoravská vrchovina a jihovýchod obklopují Novohradské hory. Nejvyšším bodem kraje je na Šumavě vrchol

Plechý, který je ve výšce 1 378 metrů nad mořem. Naopak nejnižší je položená hladina Orlické přehrady, která je ve 330 metrech nad mořem.

Jihočeský kraj disponuje krásnou přírodou a má rekreační charakter. Aby se tato příroda zachovala byl vytvořen Národní park Šumava, jehož část se v Jihočeském kraji nachází, dále byly vytvořeny Chráněné krajinné oblasti Šumava, Třeboňsko či Blanský les. Z celkové plochy kraje je 20 % území chráněno.

Co se týče vodstva, tak krajem protéká mnoho řek, těmi nejznámějšími jsou Vltava, Malše, Lužnice či Otava. Více než 30 tisíc hektarů zauímají rybníky, kterých zde do dnes bylo vybudováno více jak 7 tisíc a největším z nich je rybník Rožmberk. V kraji byly vybudovány i další vodní díla, jako vodní nádrž Lipno, Orlická přehrada či vodní nádrž Římov, která zásobuje část kraje pitnou vodou a také vodní nádrž Hněvkovice, která byla vybudována kvůli Jaderné elektrárně Temelín.

Z hlediska životního prostředí je kraj méně poškozen a postupně se snižuje i zatížení emisemi, avšak v kraji stále působí mnoho zdrojů znečištění, hlavně v oblasti zemědělství a průmyslu. Na životní prostředí a lesy mají neblahý vliv i extrémní počasí, například intenzivní sucho, či hmyzí škůdci, kteří stromy napadají. Avšak i přes tyto nepříznivé situace se stav lesů zlepšuje.

Doprava v kraji a její intenzita se v posledních letech stále více zvyšuje, jedná se především o dopravu silniční. Krajem prochází dálnice D3, chybí však napojení na republikovou dálniční síť. Co se týče železniční dopravy, tak v krajem neprochází žádný hlavní železniční koridor, ale nachází se zde několik důležitých železničních uzlů. Nachází se zde zbytky první koněspřežné železnice, nejvýše položená železniční stanice v České republice – Kubova Huť a Jindřichohradecké úzkokolejné dráhy. (Český statistický úřad, 2016b)

2.5 Zemědělství a průmysl

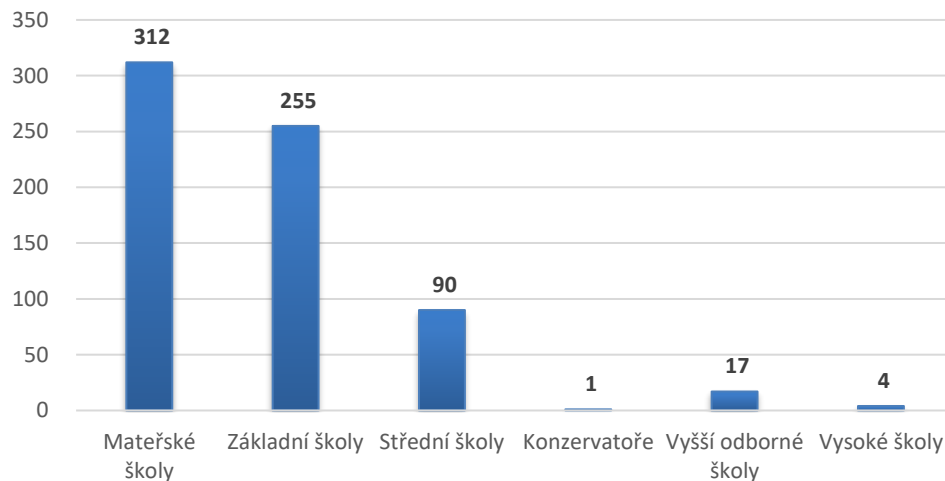
Jihočeský kraj je spíše než průmyslovou oblastí, oblastí zemědělskou, a to hlavně z důvodu, že má rozvinuté lesnictví a rybníkářství. Zemědělství kraje se v rámci rostlinné výroby zaměřuje na pěstování obilovin, píce, olejin či brambor. Živočišná výroba je zaměřena na chov skotu a prasat. Dále je v kraji významné rybníkářství a chov ryb a vodní drůbeže, přičemž v Jihočeském kraji se vyprodukuje až polovina celkové produkce ryb v České republice. Celková produkce kraje tvoří přibližně 10 % veškeré zemědělské produkce České republiky.

Jihočeský kraj nemá mnoho nerostných surovin ani energetických surovin. Jeho největší bohatství je tvořeno ložisky písku, štěrkopísků, kameniva či sklářských písků a dále má zdroje rašeliny a v nějakých oblastech i vápenec, křemelinu a grafit. Průmysl se v kraji začal rozvíjet až během 20. století, a to především zpracovatelský průmysl,

hlavně výroba motorových vozidel, přívěsů nebo návěsů a potravinářský průmysl. Většina průmyslové výroby se koncentruje na Českobudějovicku. Podíl průmyslu Jihočeského kraje na tržbách průmyslových podniků České republiky tvoří za rok 2015 pouze 4,5 %. (Český statistický úřad, 2016b)

2.6 Vzdělávání a zdravotnictví

Vzdělávání v Jihočeském kraji zajišťuje celkem 679 různých škol od mateřských škol po vysoké školy (viz Graf 1). Největší zastoupení mají školy mateřské, kterých je 312, na druhém místě jsou školy základní. V rámci středních škol jsou počítány i gymnázia, kterých je v kraji 23. (Český statistický úřad, 2017b)

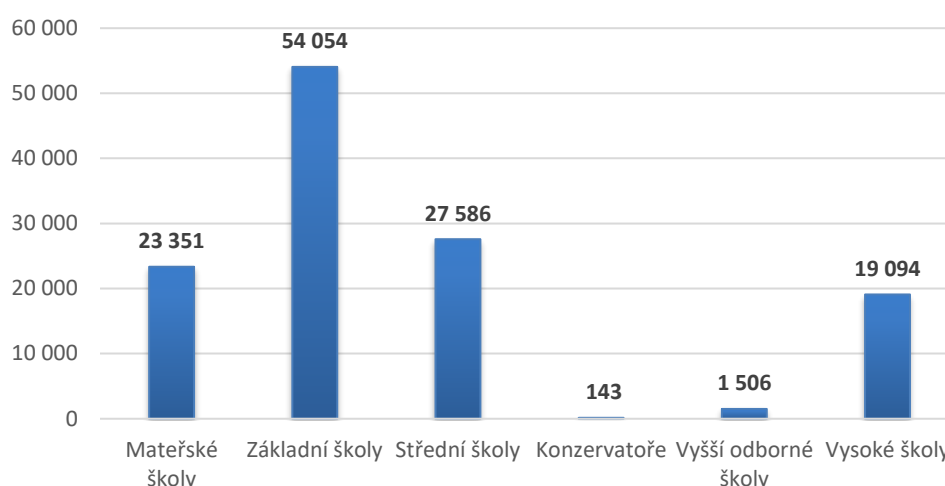
Graf 1: Počet škol v Jihočeském kraji za školní rok 2015/2016

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V kraji jsou čtyři vysoké školy: Jihočeská univerzita, Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické v Praze, Vysoká škola technická a ekonomická a Vysoká škola evropských a regionálních studií, která je jako jediná z nich soukromá.

V roce 2015 bylo v kraji 15 % obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu obyvatel 15+ a 33,5 % obyvatel s úplným středním vzděláním (včetně vyššího vzdělávání). (Český statistický úřad, 2016b)

Graf 2 zachycuje celkové počty žáků a studentů na jednotlivých typech škol. Nejvíce žáků navštěvuje základní školy, dále střední školy a mateřské školy. Počet studentů na vysokých školách zahrnuje pouze ty studenty, kteří mají české státní občanství. (Český statistický úřad, 2017b)

Graf 2: Počet žáků/studentů v Jihočeském kraji za školní rok 2015/2016

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Následující Tabulka 1 zobrazuje vybraná data v oblasti zdravotnictví v Jihočeském kraji za období tří let. V kraji se nachází 9 nemocnic s přibližně 3,1 tisíci lůžky. Dále zde je 10 odborných léčebných ústavů včetně 4 léčeben pro dlouhodobě nemocné. Počty ordinací praktických lékařů, stomatologů a gynekologů za sledované tři roky vzrostly. (Český statistický úřad, 2017b)

Tabulka 1: Vybrané údaje o zdravotnictví v Jihočeském kraji

	2013	2014	2015
Lékaři celkem (přepočtený počet)	2 613	2 727	2 688
Nemocnice	9	9	9
Počet lůžek v nemocnicích	3 171	3 150	3 149
Odborné léčebné ústavy	10	11	10
Počet lůžek v odborných léčebných ústavech	824	832	840
Léčebny pro dlouhodobě nemocné	4	4	4
Počet lůžek v léčebnách pro dlouhodobě nemocné	364	364	356
Ordinace praktických lékařů pro dospělé	286	293	305
Ordinace praktických lékařů pro děti a dorost	119	115	119
Ordinace stomatologů	333	334	342
Ordinace gynekologů	79	84	85

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V rámci sociálních služeb bylo v roce 2015 v kraji 38 domovů pro seniory s třemi tisíci lůžky, 16 domovů se zvláštním režimem a 8 domovů pro osoby se zdravotním postižením. O sociální služby je vysoký zájem (viz Tabulka 2), avšak ne všechny žádosti o poskytnutí sociálních služeb lze uspokojit. V roce 2015 bylo 4 191 žádostí do domova pro seniory zamítnuto. Nejvíce žádanými sociálními službami jsou pečovatelská služba, která měla v roce 2015 9,6 tisíc uživatelů, služby denního stacionáře, kde bylo 599 uživatelů a služby osobní asistence, která měla 517 uživatelů. Celkem bylo v roce 2015 v Jihočeském kraji 144 925 osob pobírající starobní důchod. (Český statistický úřad, 2017b; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2016)

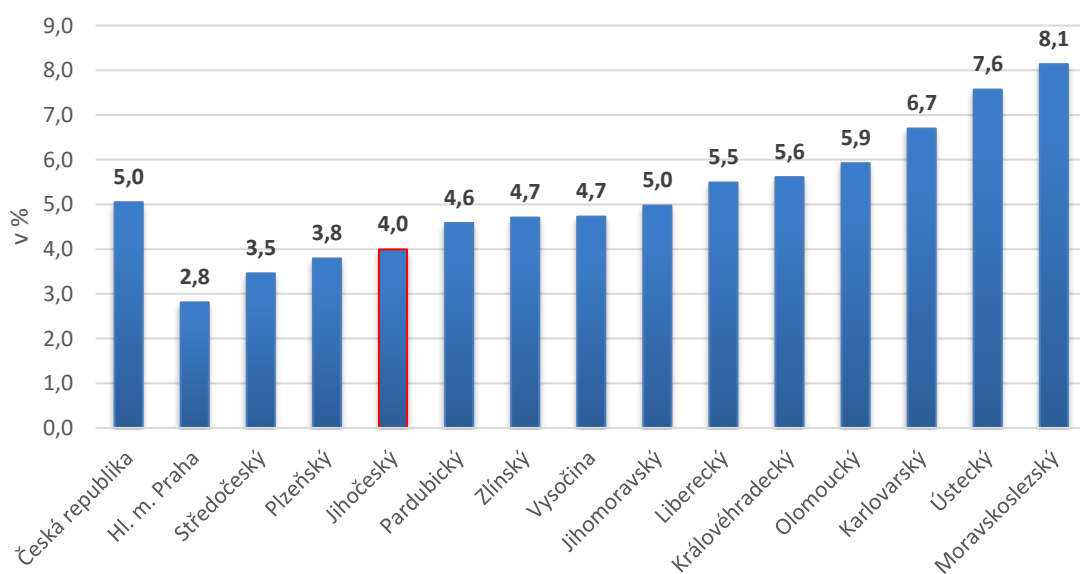
Tabulka 2: Vybrané údaje o sociálních službách v Jihočeském kraji pro rok 2015

	Muži	Ženy	Celkem	Zamítnuté žádosti
Počet uživatelů domovů pro seniory	759	2 181	2 940	4 191
Počet uživatelů domovů se zvláštním režimem	226	465	691	600
Počet důchodců	55 906	89 019	144 925	-

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní úprava

2.7 Trh práce

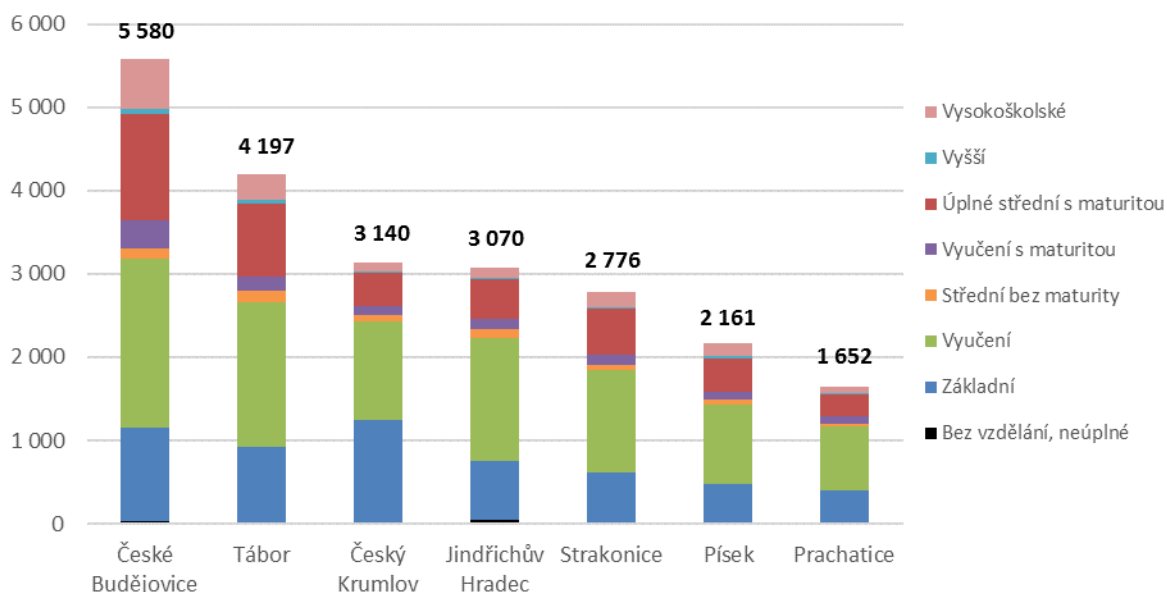
V Jihočeském kraji byla v roce 2015 míra nezaměstnanosti 4 % (viz Graf 3), což je čtvrtá nejnižší míra nezaměstnanosti v České republice, lépe na tom je Hlavní město Praha, Středočeský kraj a Plzeňský kraj. Zároveň míra nezaměstnanosti v Jihočeském kraji o 1 procentní bod nižší, než je míra nezaměstnanosti celé České republiky. (Český statistický úřad, 2017b)

Graf 3: Míra nezaměstnanosti dle krajů pro rok 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf 4 zachycuje počty uchazečů o zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidenci úřadu práce a tyto počty jsou rozděleny dle úrovně dosaženého vzdělání. Nejvyšší počet uchazečů o zaměstnání eviduje okres České Budějovice, kde jich je přes 5,5 tisíc. Největší zastoupení mají uchazeči, kteří jsou vyučeni nebo mají základní vzdělání či úplné střední vzdělání. Kraj eviduje celkem 22 576 uchazečů o zaměstnání. (Český statistický úřad, 2017b)

Graf 4: Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce v okresech Jihočeského kraje dle vzdělání k 31. 12. 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V roce 2015 bylo v národním hospodářství kraje 303,4 tisíc zaměstnaných osob. Nejvíce osob bylo zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu (26,9 %), velkoobchodu, maloobchodu, opravách a údržbě motorových vozidel (11,2 %) a ve stavebnictví (8,7 %). Nejmenší zastoupení zaměstnaných osob bylo v odvětví těžby a dobývání (0,3 %).

Průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2015 v Jihočeském kraji byla 25 246 Kč. Zároveň byl výrazný rozdíl mezi průměrnou hrubou měsíční mzdou mužů a žen, u mužů činila 27 645 Kč a u žen 22 216 Kč, což je o 24,4 % nižší mzda než u mužů.

K 31. 12. 2015 bylo v Jihočeském kraji evidováno 162 206 ekonomických subjektů, z nichž 80,4 % byly fyzické osoby a 19,6 % byly osoby právnické. Největší část, 112 tisíc subjektů, byla tvořena soukromými podnikateli, kteří podnikají dle živnostenského zákona a za nimi následují obchodní společnosti s 15,3 tisíci subjekty. (Český statistický úřad, 2017b)

2.8 Cestovní ruch

Jihočeský kraj má mnoho turisticky atraktivních míst. Nacházejí se zde městské památkové rezervace – Český Krumlov, který je zároveň zařazen na seznamu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO, České Budějovice nebo Jindřichův Hradec. Dále je zde mnoho hradů a zámků – hrad a zámek Jindřichův Hradec, zámek Hluboká nad Vltavou, hrad Landštejn. Kromě Českého Krumlova se v kraji nachází ještě jedna památka UNESCO, a to vesnická památková rezervace v Holašovicích, která je významná svojí lidovou architekturou.

Kraj dále láká jak domácí, tak zahraniční turisty k rekreaci, jelikož kraj má vysokou lesnatost a mnoho vodních ploch. Během letních měsíců je vysoká návštěvnost v oblasti Lipna nebo Orlíku. Turisté se vydávají i za pěší turistikou do Národního parku Šumava a Chráněných krajinných oblastí Šumava či Třeboňsko. V Jihočeském kraji je taky výrazná vodácká turistika, a to především na řece Vltavě, která je mezi vodáky velice oblíbená. V zimních měsících turisty spíše lákají lyžařské areály, například Lipno-Kramolín.

Za rok 2015 bylo v kraji ubytováno více jak 1,3 milionu návštěvníků, přičemž 31 % z nich byly zahraniční turisté, hlavně z Rakouska, Německa a Číny a jejich průměrná doba pobytu činila 3 dny.

Kraj láká nejen za přírodou a památkami, ale i za kulturou. Návštěvníci zde mohou navštívit mnoho kulturních akcí, například v Písku Jihočeský hudební festival a Mezinárodní folklorní festival, v Jindřichově Hradci místní muzeum, kde se nachází Krýzovy jesličky, což je největší mechanický betlém na světě, v Českých Budějovicích zas mohou navštívit Jihočeské divadlo, Jihočeské muzeum, Alšovu jihočeskou galerii nebo výstaviště, kde se koná mnoho výstav, mezi nejznámější patří výstava Země živitelka či HOBBY. (Český statistický úřad, 2016b)

3 DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA

V této kapitole je provedena samotná analýza vybraných ukazatelů pro Jihočeský kraj. Kapitola vychází z předešlé kapitoly, kde byl dán teoretický základ pro následnou analýzu. Cílem této analýzy je zjistit, jak si stojí jednotlivé okresy v rámci Jihočeského kraje a zároveň jak je na tom kraj v rámci České republiky. Analýza bude doplněna názornými grafy či tabulkami, které jsou vytvořeny pomocí programu Microsoft Excel 2016, a mapami.

Veškerá data použitá data v této práci jsou data sekundárními, tedy převzaty z různých statistik. Pokud není uvedeno jinak, je zdrojem dat Český statistický úřad. Jedná se o demografické příručky, demografické ročenky, statistické ročenky či úmrtnostní tabulky. Všechny tyto dokumenty lze najít na stránkách Českého statistického úřadu v sekci publikace (skupina obyvatelstvo, katalog 2011 a 2016) a v sekci ročenky (katalog 2010 a 2015).

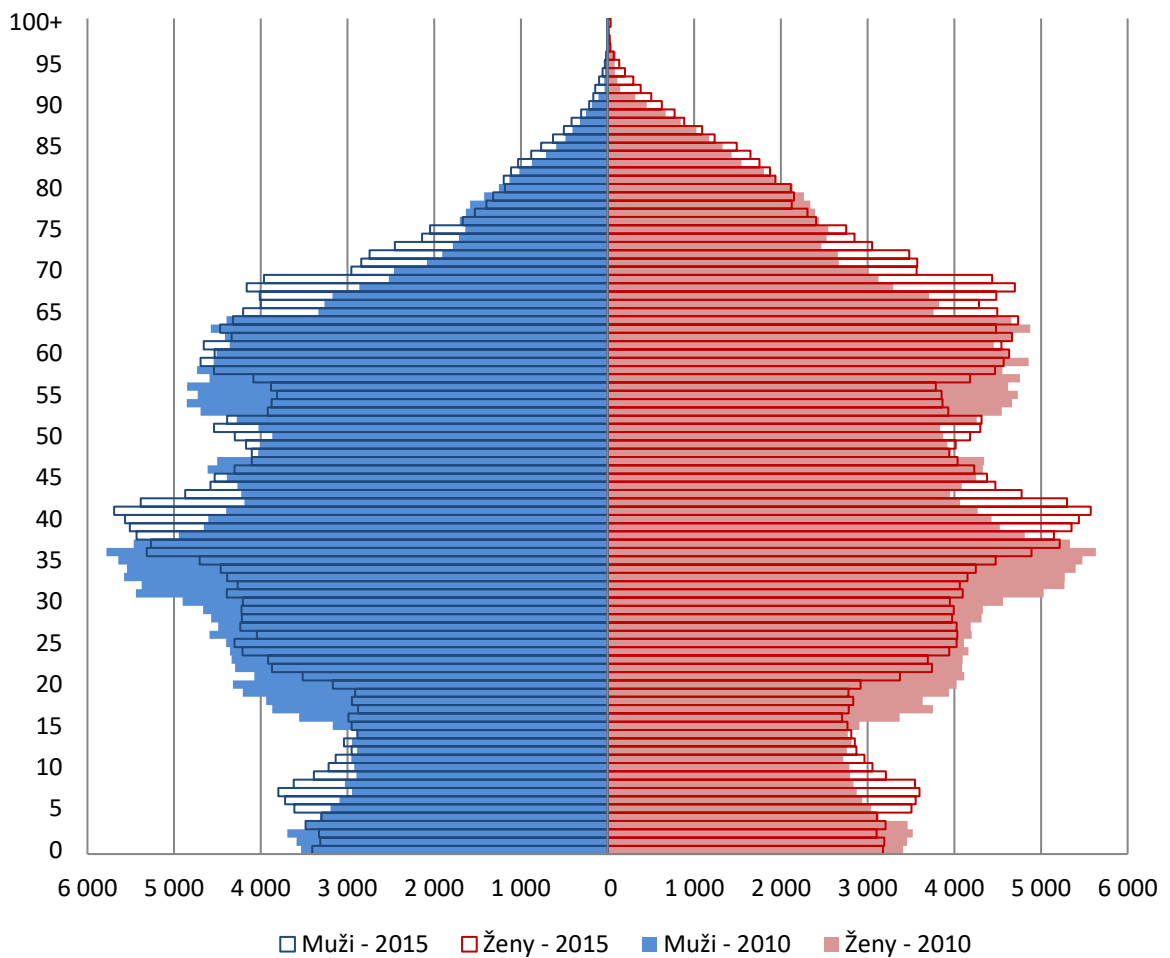
Jihočeský kraj je v této kapitole analyzován na základě dat z roku 2015, jelikož jsou to nejnovější dostupná data. Zároveň u většiny ukazatelů, bude analýza porovnávat rok 2015 s rokem 2010, aby bylo možno ukázat, jak se dané ukazatele změnily v průběhu pěti let.

3.1 Struktura populace

Základním grafem ve struktuře obyvatelstva je **věková pyramida**, kterou znázorňuje Graf 5. Tento graf zaznamenává demografickou strukturu obyvatel v Jihočeském kraji za rok 2010 a 2015, aby bylo možno zachytit vývoj v průběhu pěti let. Graf je vyjádřen v absolutních počtech. Přesné počty obyvatel mužů a žen v Jihočeském kraji zachycuje Příloha 5.

V roce 2010 bylo k 31. 12. v Jihočeském kraji celkem 638 706 obyvatel. V roce 2015 byl tento počet o 872 osob nižší, tedy 637 834 obyvatel celkem. V roce 2015 byl konečný stav obyvatel v České republice 10 553 843 obyvatel, v Jihočeském kraji tedy žije v 6 % obyvatel celé České republiky. Přesné počty obyvatel v jednotlivých okresech Jihočeského kraje zaznamenává Příloha 3 a Příloha 4.

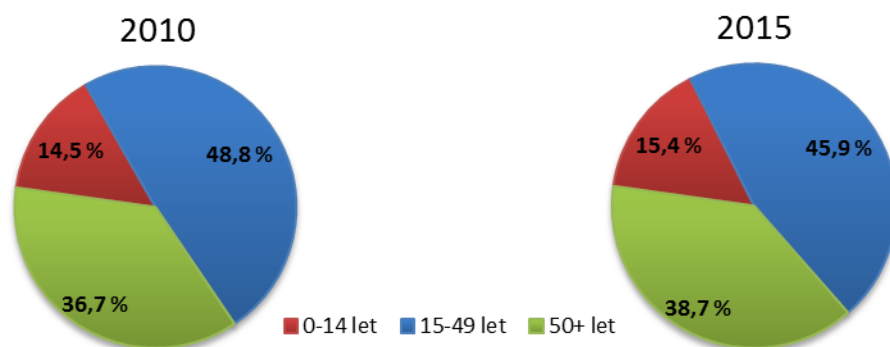
Již na první pohled lze z věkové pyramidy zjistit, že se jedná o regresivní typ. Dále lze vyčíst, že v průběhu pěti let poklesl počet narozených dětí a zároveň vzrostl počet starších lidí, tedy, že se dožívají vyššího věku. Nejvíce osob v roce 2015 bylo ve věkové skupině okolo 36-42 let a 58-63 let.

Graf 5: Věková pyramida Jihočeského kraje k 31. 12.

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf 6 zaznamenává rozdělení obyvatel do biologických generací. Od roku 2010 vzrostla dětská složka o 0,9 %, rodičovská složka poklesla o 2,9 % a prarodičovská složka vzrostla o celé 2 %. Jelikož vzrostla prarodičovská složka více než dětská složka, znamená to, že zároveň vzrostl i index stáří v populaci.

Graf 6: Biologické generace Jihočeského kraje k 31. 12.

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 6 obsahuje věkové pyramidy pro jednotlivé okresy Jihočeského kraje. Stejně jako u věkové pyramidy pro Jihočeský kraj se jedná o regresivní typy, kdy obyvatelstvo stárne, rodí se méně dětí a staří se zároveň déle dožívají. Věkové struktury jsou velice podobné jako u Jihočeského kraje.

K 1. 7. 2015 je v Jihočeském kraji 63 obyvatel na km², přičemž hustota osídlení České republiky činí 134 obyvatel na km². V rámci okresů Jihočeského kraje má nejvyšší hustotu osídlení okres České Budějovice se 116 obyvateli na km², následuje okres Tábor (77 obyv./km²), okres Strakonice (69 obyv./km²), okres Písek (63 obyv./km²), okres Jindřichův Hradec (47 obyv./km²), okres Český Krumlov (38 obyv./km²) a nejmenší hustotu osídlení má okres Prachatice (37 obyv./km²). Hustotu obyvatelstva na km² za rok 2010 a 2015 zaznamenává Příloha 3 a Příloha 4.

Pro index stáří neboli Sauvyho index Český statistický úřad používá věkovou hranici mezi reprodukční složkou a poreprodukční složkou 65 let. Výsledné hodnoty Sauvyho indexů pro roky 2010 a 2015 obsahuje Tabulka 3.

V roce 2015 činí pro Jihočeský kraj Sauvyho index 120,4, tedy na 100 dětí do 14 let včetně, připadá 120 osob ve věku 65+. Nejnižší hodnotu Sauvyho indexu má okres Český Krumlov s hodnotou 99,9, z čehož vyplývá, že v tomto okrese je vyrovnaný počet dětí a důchodců, naopak nejvyšší hodnotu 136,8 vykazuje okres Písek. Pro porovnání, Sauvyho index České republiky v roce 2015 činí 119,0, Jihočeský kraj je tedy v rámci tohoto indikátoru na přibližně stejné úrovni jako Česká republika.

Avšak při porovnání s rokem 2010 je vidět, jak se hodnoty během pěti let zvýšily. To znamená, že v průběhu pěti let se zvýšil počet osob starších 65 let.

Tabulka 3: Index stáří dle pohlaví pro rok 2010 a 2015

Administrativní jednotka	Index stáří		Index stáří – muži		Index stáří – ženy	
	2010	2015	2010	2015	2010	2015
Okres České Budějovice	104,7	112,3	84,1	92,4	126,4	133,3
Okres Český Krumlov	80,3	99,9	67,1	85,7	94,0	115,0
Okres Jindřichův Hradec	107,3	130,2	85,6	109,0	130,0	152,1
Okres Písek	123,1	136,8	96,7	113,2	151,2	161,8
Okres Prachatice	94,0	113,6	77,1	95,1	111,5	133,3
Okres Strakonice	113,7	124,7	91,0	101,8	137,2	149,0
Okres Tábor	119,0	130,7	94,8	108,8	144,2	153,4
Jihočeský kraj	106,8	120,4	85,7	100,0	128,8	141,9
Česká republika	107,8	119,0	84,5	96,5	132,3	142,7

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

Průměrný věk (viz Tabulka 4) v Jihočeském kraji roce 2015 byl 42,1 let, u mužů je to 40,8 let a u žen 43,3 let, ženy jsou tedy průměrně o 2,5 let starší. V rámci okresů byl nejvyšší průměrný věk v okrese Písek, dále v okrese Tábor, okrese Jindřichův Hradec, okrese Strakonice, okrese Prachatice, okrese České Budějovice a nejnižší věk byl v okrese Český Krumlov. Průměrný věk v České republice činí 41,9 let, Jihočeský kraj má tedy v průměru starší obyvatelstvo.

V roce 2010 byl průměrný věk v Jihočeském kraji přibližně o rok nižší než v roce 2015, tedy 40,9 let. Lze tedy vyčíst, že obyvatelstvo kraje, ale i samotných okresů stárne.

Tabulka 4: Průměrný věk dle pohlaví pro rok 2010 a 2015

Administrativní jednotka	Průměrný věk obyvatel		Průměrný věk muži		Průměrný věk ženy	
	2010	2015	2010	2015	2010	2015
Okres České Budějovice	40,7	41,6	39,4	40,3	41,9	42,8
Okres Český Krumlov	39,2	40,8	38,2	39,8	40,2	41,8
Okres Jindřichův Hradec	41,0	42,5	39,6	41,2	42,4	43,8
Okres Písek	41,9	43,0	40,4	41,5	43,4	44,4
Okres Prachatice	40,1	41,6	39,0	40,4	41,3	42,8
Okres Strakonice	41,2	42,4	39,7	40,9	42,6	43,8
Okres Tábor	41,7	42,7	40,3	41,4	43,0	44,1
Jihočeský kraj	40,9	42,1	39,6	40,8	42,2	43,3
Česká republika	40,8	41,9	39,3	40,4	42,3	43,3

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

Podíl mužů v populaci (uma) Jihočeského kraje v roce 2015, ukazuje následující vzorec, který počítá se středním stavem obyvatelstva v daném roce:

$$uma_{JIČ\ 2015} = \frac{314119}{637292} * 100 = 49,3 \%$$

Jak je vidět, tak mužů je v populaci o několik desetin procenta méně než žen. Při výpočtu **indexu maskulinity** (ima) bylo opět počítáno se středním stavem obyvatelstva v roce 2015:

$$ima_{JIČ\ 2015} = \frac{314119}{323173} * 1000 = 972,0$$

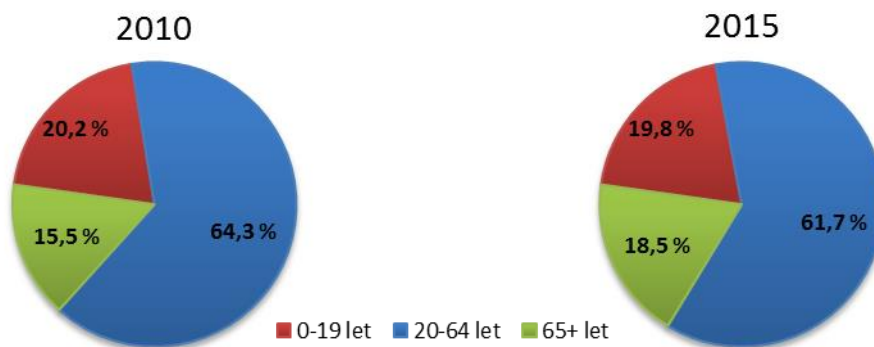
Z indexu maskulinity lze také vidět, že je v populaci více žen než mužů. V roce 2015 připadalo na jeden tisíc žen 972 mužů. Avšak index maskulinity se mění s věkem, neplatí, že ve všech věkových skupinách je převaha žen, což zaznamenává Tabulka 5 (tabulka počítá s počty obyvatel k 31. 12., nikoli se středním stavem obyvatelstva, jelikož pro střední stav nejsou data dostupná). Z této tabulky je vidět, že počet mužů převažuje až do věkové skupiny 60-64 let, kde začínají převládat ženy. S postupujícím věkem se poměr žen v populaci čím dál více zvyšuje, přičemž ve věkové skupině 95+ je pouze 209,7 mužů na 1 000 žen.

Tabulka 5: Index maskulinity vybraných věkových skupin v Jihočeském kraji pro rok 2015

Věková skupina	Index maskulinity
0-4	1 066,7
5-9	1 041,7
10-14	1 046,9
15-19	1 058,3
20-24	1 057,4
25-29	1 048,4
30-34	1 058,9
35-39	1 045,9
40-44	1 021,0
45-49	1 029,9
50-54	1 021,3
55-59	1 007,5
60-64	968,0
65-69	908,3
70-74	795,3
75-79	678,9
80-84	579,9
85-89	478,5
90-94	335,3
95+	209,7

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Pro výpočet indexu hospodářského zatížení a indexu závislosti je třeba znát ekonomické generace v populaci. Procentuální podíl ekonomických generací pro Jihočeský kraj vyjadřuje Graf 7, který je vytvořen pro rok 2010 i 2015. V grafu je názorně vidět, že se během pěti let zvýšila poproduktivní složka o 3 %, produktivní složka se také zvýšila, a to o 2,6 % a předproduktivní složka se naopak snížila, ale pouze o 0,4 %.

Graf 7: Ekonomické generace Jihočeského kraje k 31. 12.

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Index hospodářského zatížení (ixhz) se během sledovaných pěti let v Jihočeském kraji zvýšil o 0,04 %, změna je tedy minimální. Výsledek říká, kolik osob včetně sebe živí jedna osoba v produktivním věku. V roce 2015 tedy živí dvě osoby v produktivním věku, kromě sebe, jednu další osobu v neproduktivním věku.

$$ixhz_{JIČ\ 2010} = \frac{129058 + 410647 + 99001}{410647} = 1,56$$

$$ixhz_{JIČ\ 2015} = \frac{126506 + 393330 + 117998}{393330} = 1,62$$

V rámci okresů je nejvyšší index hospodářského zatížení (viz Tabulka 6) v okrese Písek, naopak nejnižší výsledek je za okres Český Krumlov. Ve všech okresech tento index v průběhu pěti let vzrostl o 3,8-4,6 %.

Tabulka 6: Index hospodářského zatížení v okresech Jihočeského kraje pro rok 2010 a 2015

	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
ixhz ₂₀₁₀	1,54	1,53	1,56	1,58	1,54	1,56	1,57
ixhz ₂₀₁₅	1,61	1,60	1,63	1,65	1,61	1,62	1,64

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Index závislosti mladých ($ixzm$) v roce 2015 pro Jihočeský kraj udává, že je 32 % osob v předproduktivním věku závislých na osobách v produktivním věku, což je o 1 procentní bod více než v roce 2010.

$$ixzm_{JiC\ 2010} = \frac{129058}{410647} = 0,31 \qquad ixzm_{JiC\ 2015} = \frac{126506}{393330} = 0,32$$

U **indexu závislosti starých** ($ixzs$) Jihočeského kraje je rozdíl mezi lety 2010 a 2015 vyšší. V roce 2010 bylo na osoby v produktivním věku závislých 24 % osob v poproduktivním věku, ale o pět let později, těchto závislých osob bylo již 30 %. Index závislosti starých tedy vzrostl od roku 2010 o 25 %.

$$ixzs_{JiC\ 2010} = \frac{99001}{410647} = 0,24 \qquad ixzs_{JiC\ 2015} = \frac{117998}{393330} = 0,30$$

U okresů jsou výsledné hodnoty podobné jako u hodnot pro kraj (viz Tabulka 7). Během sledovaných let tento ukazatel nejvíce vzrostl u okresu Český Krumlov (růst o 30 %), ale i přes to má nejnižší hodnotu v kraji. Naopak nejnižší růst zaznamenal okres Písek (růst o 22,2 %), kde však je hodnota nejvyšší v celém kraji.

Tabulka 7: Index závislosti starých pro rok 2010 a 2015

	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
$ixzs_{2010}$	0,23	0,20	0,24	0,27	0,22	0,25	0,26
$ixzs_{2015}$	0,29	0,26	0,31	0,33	0,28	0,31	0,32

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Český statistický úřad má vytvořenou **projekci obyvatelstva** pro jednotlivé kraje od roku 2013 až do roku 2050. Prahem projekce jsou demografické struktury jednotlivých krajů k 1. 1. 2013, přičemž navazují na výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011. (Český statistický úřad, 2014a)

Následující Tabulka 8 ukazuje vybraná data z projekce obyvatelstva pro vybrané roky, počínaje rokem 2020. Dle projekce, počet obyvatel během 30 let klesne o více jak 35 tisíc osob (tj. 5,6 %), přičemž vyšší pokles bude u mužů (pokles o 6,2 %) než u žen (pokles o 5,0 %). Příčinou tohoto úbytku obyvatel bude snížení přirozeného přírůstku obyvatel (pokles o 266,1 %), tedy klesne počet živě narozených dětí (pokles o 14,9 %) a vzroste počet zemřelých osob (růst o 21,4 %). Pokles přirozeného přírůstku bude vyrovnáván růstem počtu přistěhovaných osob, který v průběhu 30 let vzroste o 85,1 %,

avšak migrační saldo nedosáhne úrovně přirozeného přírůstku, aby mohla populace růst.

Tabulka 8: Projekce obyvatelstva Jihočeského kraje k 1. 1. do roku 2050

Ukazatel	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Počet obyvatel	637 783	636 243	632 286	626 199	618 743	610 532	601 825
Počet mužů	313 671	312 331	309 805	306 379	302 497	298 423	294 148
Počet žen	324 112	323 912	322 481	319 820	316 246	312 109	307 677
Celkový přírůstek	-127	-605	-1 027	-1 426	-1 584	-1 715	-1 763
Přirozený přírůstek	-844	-1 547	-2 088	-2 509	-2 713	-2 938	-3 090
Živě narození	5 692	5 128	4 826	4 975	5 173	5 075	4 845
Zemřelí	6 536	6 675	6 914	7 484	7 886	8 013	7 935
Saldo migrace	717	942	1 061	1 083	1 129	1 223	1 327
Naděje dožití							
Muži	77,2	78,5	79,9	80,7	81,6	82,4	83,2
Ženy	82,8	84,0	85,2	85,9	86,6	87,3	88,0
Průměrný věk	43,1	44,5	45,8	47,0	47,7	48,3	48,7
Index stáří	135	160	186	208	228	241	245
Index hospodářského zatížení	1,69	1,76	1,77	1,78	1,84	1,93	1,98

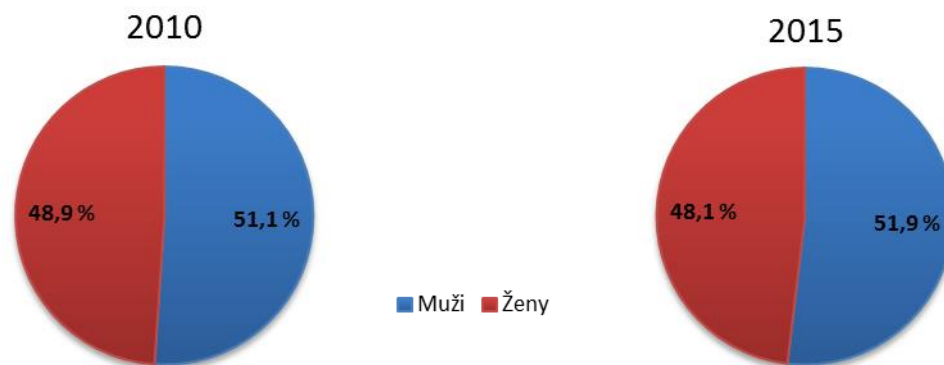
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

Projekce obyvatelstva sleduje také naděje na dožití, u které je vidět, že během 30 let, na které je projekce konstruována, roste. U mužů se naděje na dožití zvýší o 6 let a u žen o 5,2 let, mužům se tedy prodlouží předpokládaná délka života více než ženám, ale i přes to se ženy budou dožívat o přibližně 4,8 let více. S prodlužováním naděje na dožití a poklesem počtu narozených dětí se zvýší průměrný věk obyvatel, a to o 5,6 let.

Dále se zvýší index stáří, kdy v roce 2020 bude na 100 dětí (0-14 let) 135 osob starších 65 let, v roce 2050 však bude na stejný počet dětí 245 osob starších 65 let, tedy index stáří vzroste o 81,5 %. Bude růst i index hospodářského zatížení, který od roku 2020 do roku 2050 vzroste o 17,2 %. V roce 2050 bude jedna produktivní osoba živit včetně sebe jednu další neproduktivní osobu. (Český statistický úřad, 2014a)

3.2 Porodnost

Zajímavým ukazatelem v oblasti porodnosti je **poměr mužů a žen při narození**. Jak již bylo řečeno, je obecně známo, že se v populaci rodí více mužů než žen. Stejně tak tomu je i v Jihočeském kraji. Následující Graf 8 zaznamenává poměr mužů a žen při narození za roky 2010 a 2015. Při porovnání obou těchto let, lze vidět, že v roce 2015 se narodilo procentuálně více chlapců než v roce 2010.

Graf 8: Poměr mužů a žen při narození v Jihočeském kraji

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V roce 2015 se v Jihočeském kraji narodilo 6 627 dětí, z toho bylo 27 mrtvě narozených, což činí 0,4 % z celkového počtu. Nejvíce dětí (34,7 %) se narodilo matkám ve věkové skupině 30-34 let. Podle rodinného stavu matky se nejvíce dětí (51,7 %) narodilo vdaným ženám, zbylé děti (48,3 %) se narodily ženám mimo manželství, tedy ženám svobodným, rozvedeným či ovdovělým. Průměrný věk matky při narození dítěte, bez ohledu na to, zda se jedná o první či další porod, byl 30,4 let. Průměrný věk matky při narození prvního dítěte byl 28,3 let.

Obecná míra porodnosti v Jihočeském kraji v roce 2015 byla 10,4 živě narozených dětí na 1 000 obyvatel ve středním stavu. V roce 2010 byla výsledná hodnota 10,9 živě narozených dětí na 1 000 obyvatel Jihočeského kraje. V kraji tedy klesl počet živě narozených dětí. V absolutních číslech poklesl počet živě narozených dětí o 333 dětí, což činí 4,8 %.

Přesnějším ukazatelem je **obecná míra plodnosti**, která se zaměřuje přímo na ženy v reprodukčním období a kterou zaznamenává Tabulka 9. Jak je vidět, tak obecná míra plodnosti se v Jihočeském kraji a jeho okresech v obou letech pohybuje od 43,4 do 48,1 živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku. Během sledovaných pěti let, se tyto hodnoty spíše zvyšovaly, výjimkou je okres Jindřichův Hradec a okres Tábor, kde poklesly. Pro porovnání jsou v tabulce uvedeny i hodnoty pro Českou republiku.

Tabulka 9: Obecné míry plodnosti

	ČR	Jič	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Obecná míra plodnosti 2010	46,4	45,6	47,6	44,5	43,8	43,5	46,0	43,7	45,1
Obecná míra plodnosti 2015	46,2	46,0	48,1	48,1	43,7	45,0	46,5	45,7	43,4

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 10 zachycuje **specifické míry plodnosti** pro vybrané věkové skupiny v Jihočeském kraji. Takovéto rozpětí věkových skupin je založeno na datech Českého statistického úřadu, proto to nejsou vše pětileté věkové skupiny, ale první pětiletá skupina je rozdělena do dvou jednotlivých skupin. Z tabulky lze pozorovat, jak se změnila plodnost u žen v různém věku. Ve věkové skupině žen 25-29 let se plodnost snížila o 5,5 %, naopak ve všech ostatních sledovaných skupinách plodnost vzrostla. Největší růst plodnosti zaznamenala věková skupina 35-39 let (růst o 31,7 %), následovaná skupinou žen ve věku 18-19 let (růst o 21,1 %). Na základě těchto dat lze říci, že ženy oproti roku 2010 více odsouvají rodičovství do pozdějšího věku, zároveň ale vzrostl počet žen, které rodičovství neodkládají a zakládají rodinu do svého 25 roku.

Tabulka 10: Specifické míry plodnosti vybraných věkových skupin v Jihočeském kraji

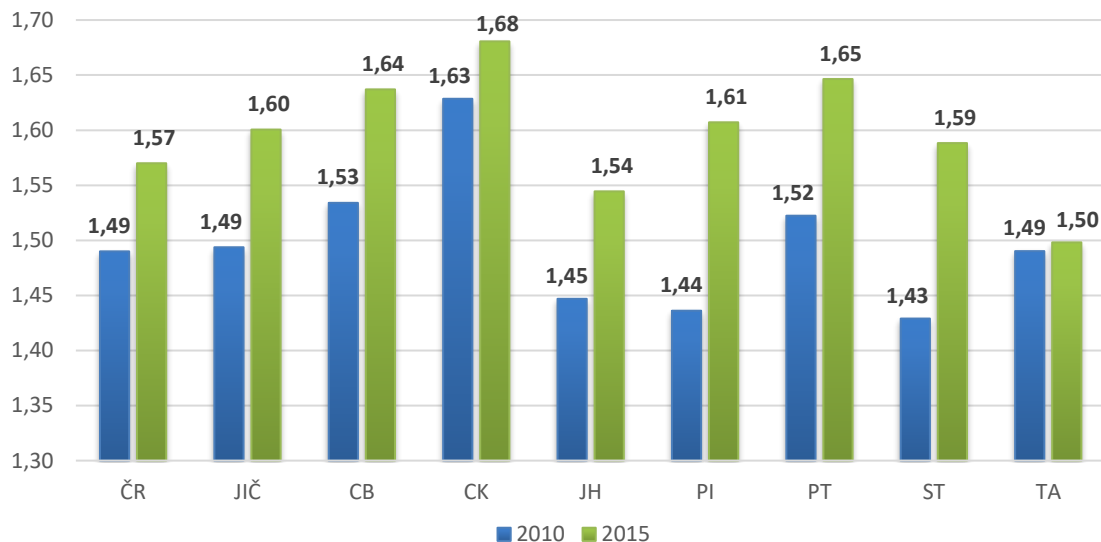
Věková skupina	2010	2015
15–17 let	4,9	5,0
18–19 let	19,9	24,1
20–24 let	44,9	48,3
25–29 let	106,7	100,8
30–34 let	101,8	111,7
35–39 let	32,8	43,2

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Úhrnnou plodnost pro Jihočeský kraj a jeho okresy udává Graf 9, ve kterém jsou zaznamenány i hodnoty pro Českou republiku. Úhrnná plodnost během pěti sledovaných let vzrostla. Největší růst úhrnné plodnosti zaznamenal okres Písek (růst o 11,8 %) a okres Strakonice (růst o 11,2 %), přičemž nejméně úhrnná plodnost vzrostla v okrese Tábor (růst o 0,7 %). Při porovnání kraje a jeho okresů v roce 2015 s hodnotou pro Českou republiku, je vidět, že většina okresů (kromě okresu Jindřichův Hradec a Tábor) má vyšší hodnotu úhrnné plodnosti, než je celorepubliková hodnota.

Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, tak hraniční hodnotou pro početně stabilní a udržitelnou populaci je 2,1, kterou Jihočeský kraj včetně svých okresů, však ani Česká republika, nepřekračuje. Tudíž se populace Jihočeského kraje, ale i České republiky

zmenšuje a její obyvatelstvo postupně stárne. Avšak jak je vidět i z grafu, tak úhrnná plodnost má rostoucí trend.

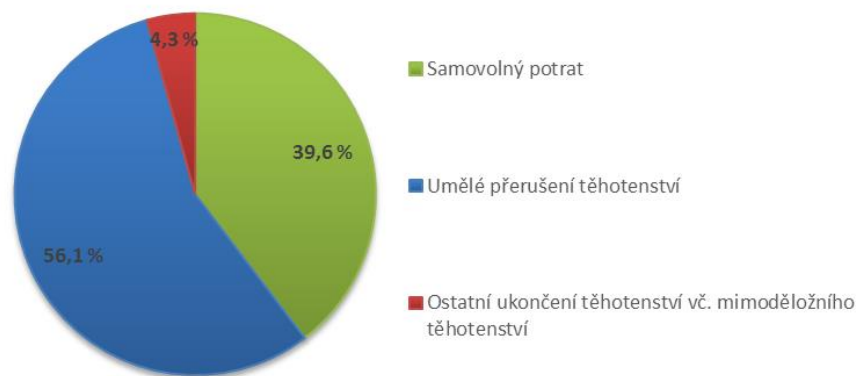
Graf 9: Úhrnná plodnost

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Ukazatel, který má také vypovídací hodnotu o tom, zda bude daná populace růst či se naopak bude zmenšovat, je **hrubá míra reprodukce**, přičemž hraniční hodnotou je 1. Pro rok 2015 je v Jihočeském kraji tato hodnota 0,77, tedy že se jedné ženě během jejího reprodukčního období narodí 0,77 dítěte. Dle tohoto ukazatele je zřejmé, že populace Jihočeského kraje se přirozenou měnou zmenšuje.

3.2.1 Potratovost

V rámci potratovosti lze sledovat podíly jednotlivých druhů potratů, které za Jihočeský kraj v roce 2015 sleduje Graf 10. V tomto roce bylo v Jihočeském kraji celkem 2 252 potratů, z nichž více jak polovina byla typu umělého přerušení těhotenství a téměř dalších 40 % byly samovolné potraty. Oproti roku 2010 počet potratů klesl o 3,1 %. V roce 2010 byl opět největší podíl umělých přerušení těhotenství.

Graf 10: Potraty v Jihočeském kraji pro rok 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Největší podíl potratů (až 30 %) v Jihočeském kraji byl zaznamenán v obou sledovaných letech u žen ve věkové skupině 30-34 let, následováno věkovou skupinou 25-29 let. Přičemž v průběhu pěti let vzrostly počty potratů u věkových skupin 20-24 let, 35-39 let a 40+ let, u ostatních věkových skupin počty poklesly. Podle rodinného stavu byl v roce 2015 zaznamenán největší počet potratů u žen svobodných, přičemž ještě v roce 2010 byl největší počet potratů u žen vdaných. Ještě je možno zmínit, že ze všech zaznamenaných potratů v obou letech bylo přibližně 11 % z nich ze zdravotních důvodů ženy.

Obecné míry potratovosti udává pro jednotlivé okresy Jihočeského kraje Tabulka 11. Z tabulky je vidět, že obecná míra potratovosti pro Jihočeský kraj poklesla o 3,1 %. Největší nárůst obecné míry potratovosti byl v okrese Tábor, kde vzrostla o 19,4 %, naopak největší pokles byl zaznamenán v okrese Prachatice a Strakonice, kde ukazatel klesl o 16,7 %. Co se týče hodnot, tak ty měl v obou letech na nejnižší úrovni okres Strakonice a v roce 2010 i okres Jindřichův Hradec, tudíž zde byl nejnižší počet potratů na 1 000 obyvatel ve středním stavu. Nejvyšší hodnoty měl, opět v obou letech, okres Český Krumlov.

Tabulka 11: Obecné míry potratovosti

	ČR	Jič	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Obecná míra potratovosti 2010	3,7	3,6	4,2	4,9	3,0	3,2	3,6	3,0	3,1
Obecná míra potratovosti 2015	3,4	3,5	3,9	4,5	3,3	3,2	3,0	2,5	3,7

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

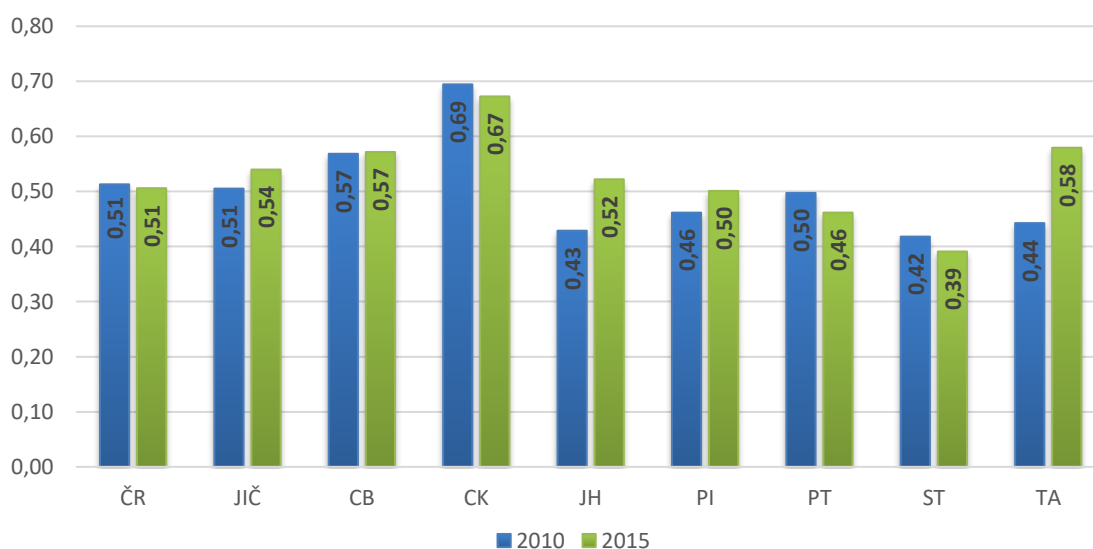
Tabulka 12 obsahuje **specifické míry potratovosti** pro jednotlivé věkové skupiny v Jihočeském kraji. Jak je vidět, tak se ve většině věkových skupinách míry potratovosti zvýšily, výjimkou jsou věkové skupiny 30-34 let a 45-49 let, kde byl zaznamenán pokles. Největší nárůst specifických měr potratovosti byl u věkové skupiny 20-24 let (růst o 22,9 %), poté následovaly ženy ve věku 40-44 let (růst o 11,1 %). Největší pokles byl zaznamenán u věkové skupiny 45-49 let, kde pokles činil 87,5 %. (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2010-2017)

Tabulka 12: Specifické míry potratovosti v Jihočeském kraji

Věková skupina	2010	2015
0–14 let	0,1	0,1
15–19 let	8,1	8,6
20–24 let	15,7	19,3
25–29 let	24,1	25,2
30–34 let	27,4	26,5
35–39 let	18,1	19,6
40–44 let	7,2	8,0
45–49 let	0,8	0,1
50+ let	0,1	-

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, vlastní zpracování

Úhrnná potratovost pro Jihočeský kraj a jeho okresy znázorňuje Graf 11. V Jihočeském kraji je pro rok 2015 úhrnná potratovost 0,54, tedy na jednu ženu v reprodukčním věku připadá průměrně 0,54 potratů a zároveň je vidět, že od roku 2010 tato hodnota vzrostla.

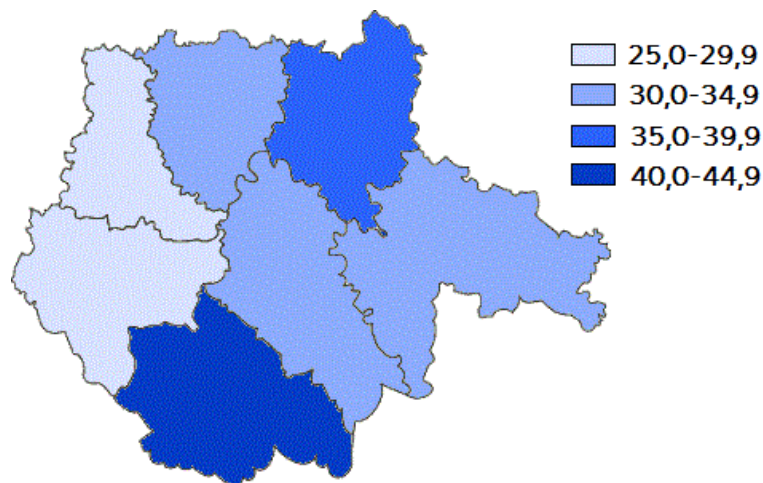

Graf 11: Úhrnná potratovost

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V jednotlivých okresech Jihočeského kraje se tento ukazatel chová různě – v okrese České Budějovice ukazatel stagnuje, v okresech Jindřichův Hradec, Písek a Tábor vzrostl až o 31,8 % (okres Tábor), a v okresech Český Krumlov, Prachatice a Strakonice poklesl až o 8 % (okres Prachatice).

Obrázek 5 zobrazuje kartogram s okresy Jihočeského kraje, kde jsou zaznamenány **indexy potratovosti** pro rok 2015. Nejvyšší hodnota indexu potratovosti je v okrese Český Krumlov, která činí 41,2 potratů na 100 narozených dětí. Dalším v pořadí je okres Tábor, kde je tato hodnota 38,9. Naopak nejnižší hodnota indexu potratovosti je v okrese Strakonice (25,0 potratů na 100 narozených dětí). Pro srovnání index potratovosti pro Jihočeský kraj činí 34,0 potratů na 100 narozených dětí.

Obrázek 5: Index potratovosti v Jihočeském kraji dle okresů pro rok 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

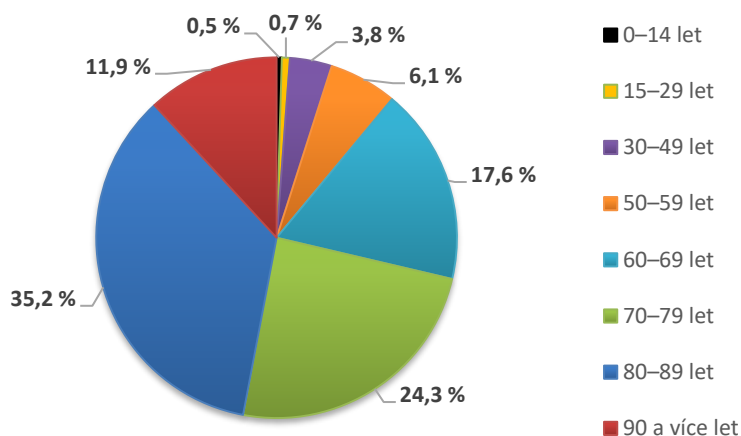
3.3 Úmrtnost

V Jihočeském kraji, stejně jako v České republice, umírá více mužů než žen. V roce 2010 zemřelo v Jihočeském kraji 51,1 % mužů, v roce 2015 se tento poměr zmenšil na 50,8 % zemřelých mužů ze všech zemřelých osob. V absolutních počtech v roce 2015 v Jihočeském kraji zemřelo celkem 6 933 osob, což je oproti roku 2010 nárůst o 8,1 %.

Následující Graf 12 zachycuje zemřelé osoby dle věku za rok 2015 v Jihočeském kraji. Více jak polovina všech zemřelých osob umírá mezi 70-89 rokem života. Dále skoro 12 % všech zemřelých (tj. 822 osob) umírá po devadesátém roce svého života, ještě v roce 2010 těchto osob bylo „jen“ 455, tedy během těchto pěti sledovaných let počet zemřelých osob nad 90 let vzrostl o 80,1 %. Lze tedy vidět, jak se postupně prodlužuje délka života.

Ženy v populaci umírají méně než muži, dožívají se tedy vyššího věku. Muži v roce 2015 nejčastěji umírají ve věku 80-89 let (29,2 % všech zemřelých mužů), po 90 roce věku umírá 6,6 % všech zemřelých mužů. Ženy také nejvíce umírají mezi 80-89 rokem svého života a dokonce 17,3 % všech zemřelých žen umírá po devadesátém roce svého života.

Graf 12: Zemřelí dle věku v Jihočeském kraji pro rok 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Základním ukazatelem úmrtnosti je **obecná míra úmrtnosti**. Následující Tabulka 13 uvádí hodnoty pro Jihočeský kraj a jeho okresy a pro porovnání i údaje pro Českou republiku. V roce 2010 činila obecná míra úmrtnosti v Jihočeském kraji 10,1 zemřelých osob na 1 000 obyvatel středního stavu. V roce 2015 hodnota vzrostla na 10,9. Změna mezi těmito dvěma lety je nárůst o 7,9 %, což je růst o 517 zemřelých osob. Co se týče okresů, tak nejvyšší hodnotu mají v roce 2015 okresy Jindřichův Hradec a Strakonice a nejnižší hodnotu má okres Český Krumlov. Úmrtnost se ve všech okresech Jihočeského kraje, ale i v České republice zvyšuje. Největší nárůst obecné míry úmrtnosti zaznamenal okres Tábor (nárůst od roku 2010 o 11,7 %), následován okresem Jindřichův Hradec (nárůst o 11,5 %). Nejlépe si v průběhu let vedl okres Český Krumlov, kde hodnota zůstala na stejné úrovni 9,7 zemřelých osob na 1 000 obyvatel.

Tabulka 13: Obecné míry úmrtnosti

	ČR	Jič	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Obecná míra úmrtnosti 2010	10,2	10,1	9,6	9,7	10,4	11,1	9,7	10,5	10,3
Obecná míra úmrtnosti 2015	10,6	10,9	10,2	9,7	11,6	11,5	10,5	11,6	11,5

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 14 níže obsahuje hodnoty **specifických měr úmrtnosti** pro Jihočeský kraj dle pohlaví. Při porovnání roku 2010 a 2015 je vidět, že skoro ve všech věkových skupinách míry úmrtnosti poklesly, vyjma osob ve věku 0-14 let a osob starších 80 let u mužů a osob ve věku 30-49 let a osob starších 90 let u žen.

Tabulka 14: Specifické míry úmrtnosti dle pohlaví v Jihočeském kraji

Věková skupina	Muži		Ženy	
	2010	2015	2010	2015
0–14 let	0,3	0,4	0,4	0,2
15–29 let	0,9	0,7	0,2	0,2
30–49 let	1,8	1,8	0,7	0,9
50–59 let	8,4	6,9	3,8	3,2
60–69 let	21,1	18,6	9,6	9,4
70–79 let	48,3	44,8	29,3	26,2
80–89 let	127,0	127,8	99,8	95,4
90+ let	217,8	311,7	242,2	254,1

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Střední délku života neboli naději na dožití v Jihočeském kraji a jeho okresech a porovnání s hodnotami pro Českou republiku sleduje Tabulka 15. Údaje jsou převzaty z úmrtnostních tabulek konstruovaných Českým statistickým úřadem. Hodnoty pro Českou republiku jsou konkrétně pro rok 2010 a 2015. Ale pro Jihočeský kraj jsou údaje za rok 2010 převzaty z úmrtnostních tabulek, které jsou konstruovány za dvě sledovaná období 2009-2010 a rok 2015 je vzat z úmrtnostních tabulek pro roky 2014-2015. Obdobně je to u hodnot pro jednotlivé okresy, kde jsou údaje pro rok 2010 vzaty z úmrtnostních tabulek, které jsou konstruovány pro roky 2006-2010 a rok 2015 je převzat z tabulek konstruovaných pro roky 2011-2015.

Na první pohled je vidět, že ženy se dožívají přibližně o 5-6 let déle než muži a oproti roku 2010 vzrostla střední délka života přibližně o jeden rok. Nejvyšší naděje na dožití v roce 2015 v rámci žen je v okrese Písek, naopak nejnižší naděje na dožití mají v okrese Český Krumlov a okrese Prachatice. U mužů v roce 2015 je nevyšší střední délka života při narození v okrese České Budějovice, nejnižší pak v okrese Strakonice.

Střední délka života v Jihočeském kraji je v roce 2015 na přibližně stejné úrovni jako střední délka života v České republice – u žen je zcela stejná, u mužů činí rozdíl 0,2 let, což jsou přibližně 2,5 měsíce. Při porovnání okresů s Jihočeským kraje, jsou na tom lépe u mužů okresy České Budějovice a Písek a u žen okres Písek.

Příloha 7 obsahuje kartogram pro muže a ženy se střední délkou života pro okresy Jihočeského kraje.

Tabulka 15: Střední délka života při narození dle pohlaví

Administrativní jednotka	Muži		Ženy	
	2010	2015	2010	2015
Česká republika	74,4	75,8	80,6	81,5
Jihočeský kraj	74,8	75,6	80,4	81,5
Okres České Budějovice	75,1	76,0	79,9	81,4
Okres Český Krumlov	73,2	74,8	79,5	80,1
Okres Jindřichův Hradec	74,6	75,5	80,5	81,3
Okres Písek	74,3	75,7	80,6	81,9
Okres Prachatice	73,0	74,8	79,8	80,1
Okres Strakonice	74,1	74,7	79,6	80,7
Okres Tábor	74,9	75,4	80,8	81,4

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Dále se v rámci úmrtnosti věnuje pozornost **koeficientu kojenecké úmrtnosti**, kterou sleduje Tabulka 16 pro Jihočeský kraj a jeho okresy v obou sledovaných letech. Pro některé okresy neexistuje hodnota kojenecké úmrtnosti, z toho důvodu, že zde nezemřel žádný kojeneček.

V roce 2010 na tom byl nejlépe okres Prachatice, jelikož zde nebyl žádný případ úmrtí kojence, nejvyšší koeficient kojenecké úmrtnosti byl v okrese Písek se 4,2 zemřelými kojenci na 1 000 živě narozených dětí. V roce 2015 si nejlépe vedl okres Jindřichův Hradec, opět z důvodu, že nezemřel žádný kojeneček a nejhůře na tom byl okres Český Krumlov, kde byla hodnota tohoto ukazatele 9 zemřelých kojenců na 1 000 živě narozených dětí. Koeficient kojenecké úmrtnosti Jihočeského kraje je vyšší než koeficient pro Českou republiku, v roce 2015 tento rozdíl činí 28 %. Zároveň koeficient kojenecké úmrtnosti v Jihočeském kraji během pěti let vzrostl o 10,3 %.

Tabulka 16: Koeficient kojenecké úmrtnosti

	ČR	Jič	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Koeficient kojenecké úmrtnosti 2010	2,7	2,9	3,6	2,9	2,1	4,2	-	2,7	2,8
Koeficient kojenecké úmrtnosti 2015	2,5	3,2	2,8	9,0	-	2,9	1,9	7,0	1,0

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

3.3.1 Příčiny úmrtí a nemocnost

V rámci úmrtnosti jsou sledovány i úmrtí dle příčin. Tabulka 17 zaznamenává **míry smrtnosti** pro vybrané příčiny úmrtí v jednotlivých okresech Jihočeského kraje, které vyjadřují počet zemřelých dle příčiny na 100 000 osob v populaci. Zde vybrané příčiny úmrtí jsou zároveň jedněmi z nejčastějších příčin smrti osob v České republice. Údaje měř smrtnosti pro Českou republiku a Jihočeský kraj obsahuje Příloha 8.

Tabulka 17: Míry smrtnosti vybraných příčin úmrtí

	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
2010							
Novotvary	271,9	257,0	269,2	327,2	271,7	298,4	258,1
Nemoci oběhové soustavy	495,3	438,6	532,0	515,6	467,7	495,0	505,6
Nemoci dýchací soustavy	64,1	57,3	61,1	60,9	64,0	80,6	84,4
Vnější příčiny úmrtnosti	47,0	65,5	71,9	76,5	48,5	65,1	55,3
2015							
Novotvary	266,4	235,8	294,1	305,8	283,8	263,0	301,0
Nemoci oběhové soustavy	418,8	420,9	535,7	464,3	405,9	480,8	493,5
Nemoci dýchací soustavy	102,5	95,0	92,9	100,5	104,4	107,5	113,4
Vnější příčiny úmrtnosti	48,3	59,0	57,9	52,4	45,3	66,5	73,3

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Míry smrtnosti zároveň dávají informaci o tom, jak závažná je daná nemoc v populaci. Zde tedy lze vidět, že velmi závažnými nemocemi a zároveň nejčastějšími příčinami úmrtí jsou nemoci oběhové soustavy, což zahrnuje infarkty, různé nemoci srdce či mozku. Další významná úmrtí v populaci jsou způsobeny novotvarami v těle, sem se řadí například zhoubné novotvary v žaludku, v tlustém střevě či v plicích. Na předních příčkách v úmrtnosti se nachází také vnější příčiny úmrtnosti, což jsou především úmrtí způsobená dopravní nehodou či sebevraždou.

V rámci okresů Jihočeského kraje převážně ubylo úmrtí zapříčiněných novotvarami a nemocemi oběhové soustavy. Naopak ve většině okresů přibylo úmrtí, za které mohou nemoci dýchací soustavy, což je například zánět plic.

Pro Jihočeský kraj jsou nejaktuálnější údaje pro nemocnost z roku 2013. V Jihočeském kraji bylo v tento rok hospitalizováno v nemocnicích 20 554 osob na 100 000 obyvatel kraje. Dále bylo nahlášeno 5 360 nových případů zhoubných novotvarů a jiných typů novotvarů, 299 zhoubných nádorů plic u mužů, 379 zhoubných nádorů prsu u žen (údaje za rok 2011). V roce 2013 se v Jihočeském kraji léčilo 51 522 diabetiků. (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2013)

Co se týče **zdravé délky života**, tak údaje pro tento ukazatel jsou dostupné pouze pro Českou republiku jako celek, nikoliv pro jednotlivé regiony. Následující Tabulka 18

je zde tedy pouze pro představu, jak je na tom Česká republika se zdravou délkou života při narození. Jak je vidět, tak u mužů v průběhu pěti let hodnota vzrostla 0,2 let, což činí navíc přibližně 2,5 měsíce zdravého života. U žen ukazatel naopak poklesl, a to o 0,8 let, což je v přepočtu pokles o 9,5 měsíce. Při porovnání se střední délkou života budou muži narození v roce 2015 nemocní průměrně 13,4 let. Ženy jsou v průměru nemocné více, při narození v roce 2015 prožijí ženy 17,8 let v nemoci. (Eurostat, 1995-2017)

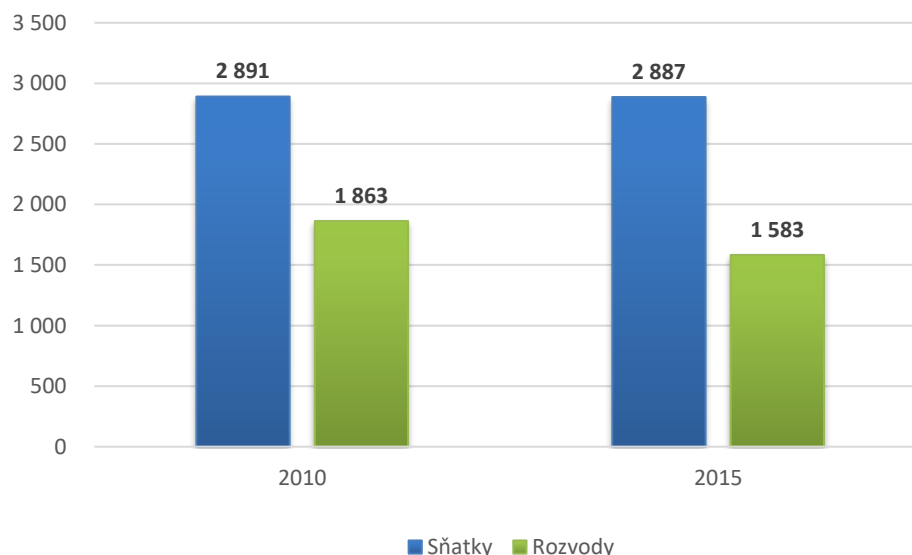
Tabulka 18: Zdravá délka života při narození v České republice

	2010	2015
Muži	62,2	62,4
Ženy	64,5	63,7

Zdroj: Eurostat, vlastní úprava

3.4 Sňatečnost a rozvodovost

Ukazatel, který v sobě zahrnuje sňatky i rozvody se nazývá **index rozvodovosti**. Graf 13 udává počty sňatků a rozvodů v Jihočeském kraji. Jak je vidět, tak počet sňatků se prakticky nezměnil, ale počet rozvodů velmi klesl.

Graf 13: Sňatky a rozvody v Jihočeském kraji

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Následující Tabulka 19 udává jednotlivé indexy rozvodovosti pro okresy Jihočeského kraje i pro kraj jako celek. Ve všech okresech Jihočeského kraje index rozvodovosti

klesl, tedy klesl počet rozvodů na 100 sňatků. Největší pokles zaznamenal okres Písek, kde ukazatel klesl o 33,6 %, v tomto okrese byl v roce 2010 index rozvodovosti nejvyšší, ale do roku 2015 klesl natolik, že je v roce 2015 na nejnižší úrovni z okresů Jihočeského kraje. Naopak nejmenší pokles rozvodovosti byl v okrese Jindřichův Hradec, kde poklesl pouze o 1,9 %.

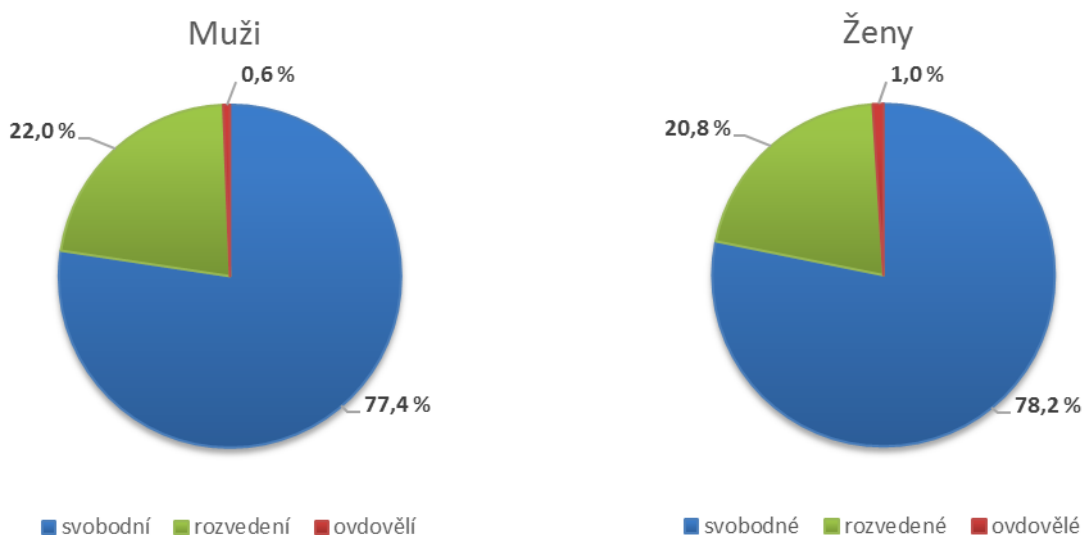
Tabulka 19: Index rozvodovosti

	ČR	Jič	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Index rozvodovosti 2010	65,9	64,4	58,5	72,5	61,6	75,0	63,1	60,4	69,8
Index rozvodovosti 2015	54,1	54,8	56,8	54,6	60,4	49,8	50,2	52,5	54,2

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

3.4.1 Sňatečnost

V Jihočeském kraji bylo v roce 2015 uskutečněno 2 887 sňatků, kterých bylo oproti roku 2010 jen o 4 méně. Graf 14 zaznamenává, v jakém rodinném stavu jsou snoubenci v Jihočeském kraji v roce 2015, přičemž jsou rozdělení i dle pohlaví. Jak je vidět, tak více jak tři čtvrtě snoubenců jsou svobodní, dalších přibližně 20 % jsou rozvedení a zbytek jsou snoubenci rozvedení, přičemž tyto poměry jsou u mužů a žen prakticky stejné.

Graf 14: Snoubenci dle rodinného stavu v Jihočeském kraji pro rok 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Podle pořadí sňatku se v 69,4 % všech sňatků uskutečněných v roce 2015 jednalo o první manželství obou snoubenců. V roce 2010 to však byl první sňatek obou snoubenců u 65,3 % všech sňatků, roste tedy počet prvních sňatků a klesá počet druhých a dalších sňatků, pokles mezi rokem 2010 a 2015 činí přibližně 3 %.

V rámci sňatečnosti se sleduje také věk ženichů a nevěst při sňatku a při prvním sňatku. V Jihočeském kraji byl v roce 2015 průměrný věk nevěsty při sňatku 32,2 let a u ženicha 35,0 let, přičemž průměrný věk snoubenců od roku 2010 vzrostl – u žen o jeden rok a u mužů o 0,7 let. Co se týče průměrného věku při prvním sňatku, tak je věk u snoubenců nižší. V roce 2015 činí průměrný věk nevěst při prvním sňatku 29,0 let a u ženichů 31,6 let. Tyto průměrné věky také od roku 2010 vzrostly, a to o 1,1 let u nevěst a 0,8 let u ženichů. Muži a ženy tedy vstupují do manželství čím dál později.

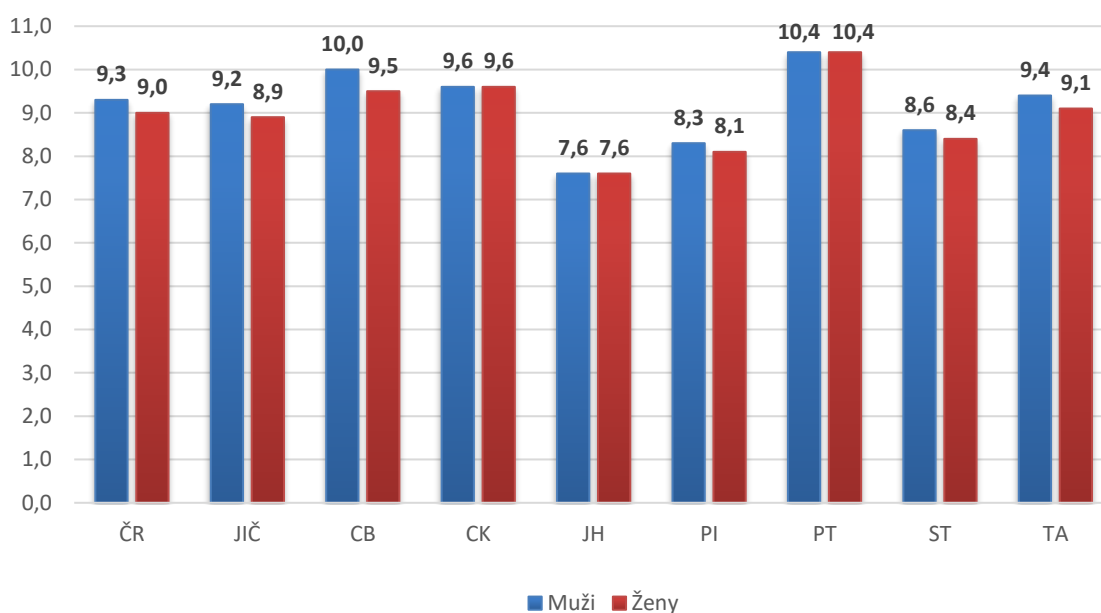
Prvním ukazatelem v rámci sňatečnosti je **obecná míra sňatečnosti**, kterou zaznamenává Tabulka 20 pro Jihočeský kraj a jeho okresy. Jak je vidět, tak v rámci okresů obecné míry sňatečnosti v průběhu pěti let vzrostly (až na výjimku u okresů Jindřichův Hradec a Písek) nebo v případě okresu Český Krumlov zůstaly na stejné úrovni. Největší změnu zaznamenal okres Jindřichův Hradec, kde hodnota poklesla o 14,0 %, naopak největší růst tohoto ukazatele byl v okrese Prachatice, kde vzrostl o 10,6 %.

Tabulka 20: Obecné míry sňatečnosti

	ČR	Jič	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Obecná míra sňatečnosti 2010	4,4	4,5	4,8	4,8	4,3	4,4	4,7	4,2	4,3
Obecná míra sňatečnosti 2015	4,6	4,5	4,9	4,8	3,7	4,1	5,2	4,3	4,6

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Obdobným ukazatelem je **míra sňatečnosti dle pohlaví**, viz Graf 15. Jak je vidět, tak muži mají hodnoty těchto specifických měr vyšší než ženy, což je dáno tím, že počty sňatků jsou u mužů a žen stejné, ale v populaci je více žen než mužů. Nejvyšší míra sňatečnosti u mužů i u žen je v okrese Prachatice, kde byla zároveň i nejvyšší míra obecné míry sňatečnosti, naopak nejnižší hodnota je v okrese Jindřichův Hradec.

Graf 15: Míry sňatečnosti dle pohlaví pro rok 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Míru sňatečnosti na úrovni kraje či okresů nelze vytvořit, jelikož na této úrovni neexistují údaje o složení obyvatelstva dle rodinného stavu. Pro mezikrajské srovnání v České republice používá Český statistický úřad ukazatel **úhrnné redukované sňatečnosti**, což je součet redukovaných měr sňatečnosti pro věk 16-49 let. Tabulka 21 porovnává úhrnné redukované sňatečnosti v České republice a v Jihočeském kraji. V roce 2015 byla u mužů v Jihočeském kraji hodnota tohoto ukazatele 0,59, což je tedy 0,59 sňatků na jednoho obyvatele v této věkové skupině. U žen je tato hodnota o něco vyšší, a to 0,66 sňatků na jednoho obyvatele ve sledované věkové skupině. Oproti roku 2010 hodnoty vzrostly – u mužů o 9,3 % a u žen o 8,2 %. Při porovnání kraje s Českou republikou, je v Jihočeském kraji v obou sledovaných letech vyšší počet sňatků.

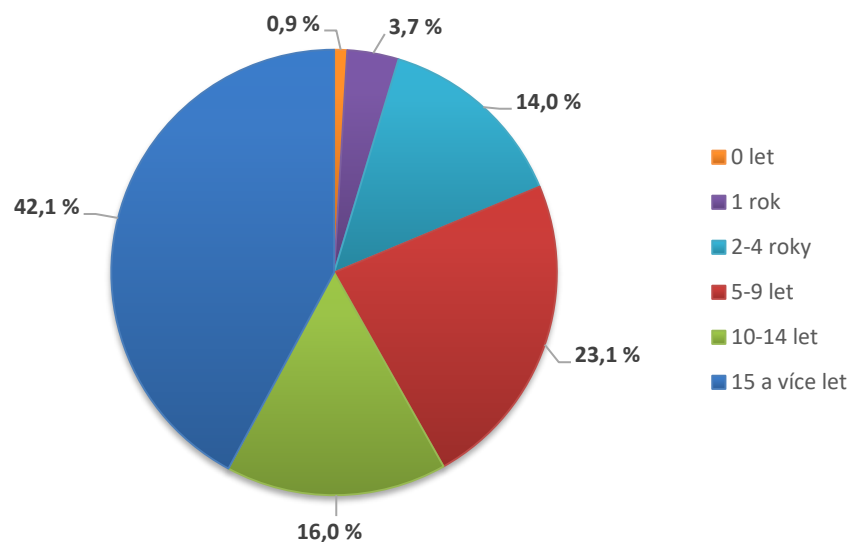
Tabulka 21: Úhrnná redukovaná sňatečnost

	2010		2015	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Česká republika	0,51	0,59	0,56	0,64
Jihočeský kraj	0,54	0,61	0,59	0,66

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

3.4.2 Rozvodovost

V Jihočeském kraji v roce 2015 proběhlo 1 583 rozvodů, což je pokles o 15 % (pokles o 280 rozvodů) oproti roku 2010. Nejvíce rozvodů proběhlo u prvních manželství (přibližně 80 % všech rozvodů). Návrh na rozvod podává ve většině případů žena. Graf 16 zobrazuje rozdělení rozvodů dle délky jejich trvání pro Jihočeský kraj za rok 2015. Nejvíce rozvodů probíhá u manželství, která trvají více jak 15 let a dále u manželství trvajících 5-9 let. Rozvody dle délky trvání manželství ve všech věkových kategoriích poklesly, až na výjimku u délky trvání manželství 5-9 let, kde došlo k růstu počtu rozvodů o 3,4 %. Průměrná délka trvání manželství při rozvodu v roce 2015 činila v Jihočeském kraji 12,8 let.

Graf 16: Rozvody dle délky trvání manželství v Jihočeském kraji pro rok 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Rozvody lze rozdělit i dle počtu nezletilých dětí, které manželé mají. Nejvíce se rozvádějí manželé, kteří nemají žádné děti (39,0 % rozvodů v roce 2015), za nimi následují manželé s jedním dítětem (31,3 % rozvodů v roce 2015) a se druhým dítětem (26,6 % rozvodů v roce 2015). Nejméně se rozvádějí manželé se čtyřmi a více dětmi. Průměrný věk manželů při rozvodu byl v roce 2015 u mužů 43,4 let a u žen 40,5 let. Od roku 2010 vzrostl průměrný věk při rozvodu u mužů o 1,2 let a u žen o 0,8 let.

V rámci rozvodů se sleduje také příčina rozvodu manželství. Nejčastějším důvodem byl v obou letech rozdíl povah, názorů a zájmů, kvůli čemuž se rozvedlo více jak tři čtvrtiny všech manželství. Mezi další příčiny rozvratu manželství patří například nevěra, nezáměr o rodinu, alkoholismus či zdravotní důvody.

Základním ukazatelem v rozvodovosti je **obecná míra rozvodovosti** (viz Tabulka 22). V Jihočeském kraji a v jeho okresech obecná míra rozvodovosti v průběhu sledovaných let klesla, výjimku tvoří okres Tábor, ve kterém jediném tento ukazatel vzrostl o 7 % a zároveň je v tomto okrese obecná míra rozvodovosti nejvyšší v obou sledovaných letech. Nejlépe je na tom v roce 2015 okres Písek, kde jsou pouze 2 rozvody na 1 000 obyvatel (oproti roku 2010 pokles o téměř 40 %).

Tabulka 22: Obecné míry rozvodovosti

	ČR	Jič	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Obecná míra rozvodovosti 2010	2,9	2,9	2,8	3,5	2,6	3,3	3,0	2,5	4,3
Obecná míra rozvodovosti 2015	2,5	2,5	2,8	2,6	2,3	2,0	2,6	2,2	4,6

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 23 udává **úhrnnou rozvodovost**, kterou Český statistický úřad uvádí v procentech, tedy kolik procent všech manželství by skončilo rozvodem. Jelikož nejsou dostupné údaje úhrnné rozvodovosti na úrovni okresů, lze alespoň porovnat Jihočeský kraj a Českou republiku.

Jihočeský kraj je tedy na tom oproti České republice o něco hůře (rozdíl o 0,6-0,7 procentního bodu), avšak oproti roku 2010 hodnoty ukazatele, stejně jako u České republiky, poklesly, a to o 7,1 %.

Tabulka 23: Úhrnná rozvodovost (%)

	2010	2015
Česká republika	50,0	46,5
Jihočeský kraj	50,7	47,1

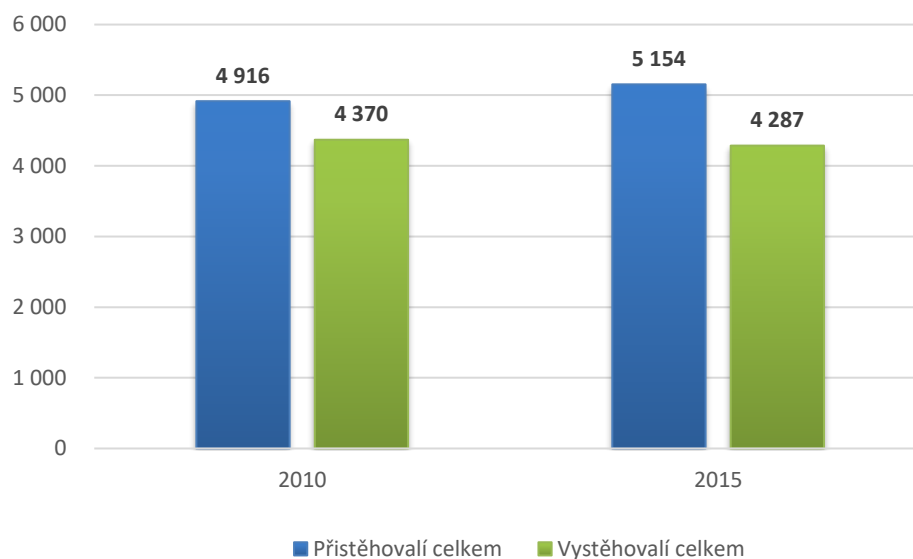
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

3.5 Migrace

Tato podkapitola se věnuje třem oblastem v rámci migrace. Za prvé migraci celkově, bez ohledu na to, zda se jedná o stěhování z/do ciziny či z/do zbytku České republiky. Za druhé se věnuje migraci v rámci Jihočeského kraje, tedy stěhování mezi okresy a v rámci okresů Jihočeského kraje. A nakonec se věnuje cizincům v Jihočeském kraji a jeho okresech. Stěhování se zde rozumí změna trvalého bydliště nebo změna dlouhodobého pobytu přes hranice daného území.

V Jihočeském kraji v roce 2015 bylo 5 154 přistěhovalých osob (viz Graf 17), což je oproti roku 2010 o 4,8 % více. V rámci všech přistěhovalých osob v roce 2015 bylo 25,4 % z nich přistěhováno z ciziny. Počet vystěhovalých v roce 2015 činil 2 287 osob a v průběhu pěti let tento početl poklesl o 1,9 %. Ze všech vystěhovalých osob v roce 2015 se 15,2 % z nich přestěhovalo do ciziny. Přičemž nejvíce se lidí se v okresech Jihočeského kraje stěhuje mezi 20 a 34 rokem svého života.

Příloha 9 obsahuje počty přistěhovalých a vystěhovalých osob pro Jihočeský kraj a jeho okresy.

Graf 17: Přistěhovalí a vystěhovalí v Jihočeském kraji

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Objem migrace neboli hrubá migrace v Jihočeském kraji, který představuje součet přistěhovalých a vystěhovalých osob, v roce 2015 činí 9 441 osob. Oproti roku 2010 tento ukazatel vzrostl o 1,7 %, což je v absolutních číslech 155 osob.

Rozdíl mezi přistěhovalými a vystěhovalými, tedy **migrační saldo** zaznamenává následující Tabulka 24. Jak je vidět, tak ve většině okresů (vyjma okresů Český Krumlov, Jindřichův Hradec a Prachovice) bylo více přistěhovalých osob než vystěhovalých, tedy že v těchto okresech přibývalo obyvatel, co se týče mechanického pohybu obyvatel. Největší změna oproti roku 2010, co se růstu přistěhovalých osob týče, byla v okrese Strakonice, kde se migrační saldo ze záporných hodnot dostalo do kladných hodnot a vzrostlo o 265,5 %. Naopak záporné migrační saldo s největším poklesem od roku 2010 má okres Jindřichův Hradec, kde tento ukazatel klesl o 242,9 %.

Tabulka 24: Migrační saldo

	ČR	Jič	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Migrační saldo 2010	15 658	546	729	-65	-70	156	-151	-84	31
Migrační saldo 2015	15 977	867	783	-61	-240	220	-81	139	107

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Dále se v rámci migrace sleduje **index migračního salda**, který je v roce 2015 pro Jihočeský kraj 0,09. Z něj vyplývá, že v Jihočeském kraji je více přistěhovalých než vystěhovalých. V roce 2010 měl tento ukazatel hodnotu 0,06, tedy během těchto pěti let se v kraji zvýšil počet přistěhovalých osob.

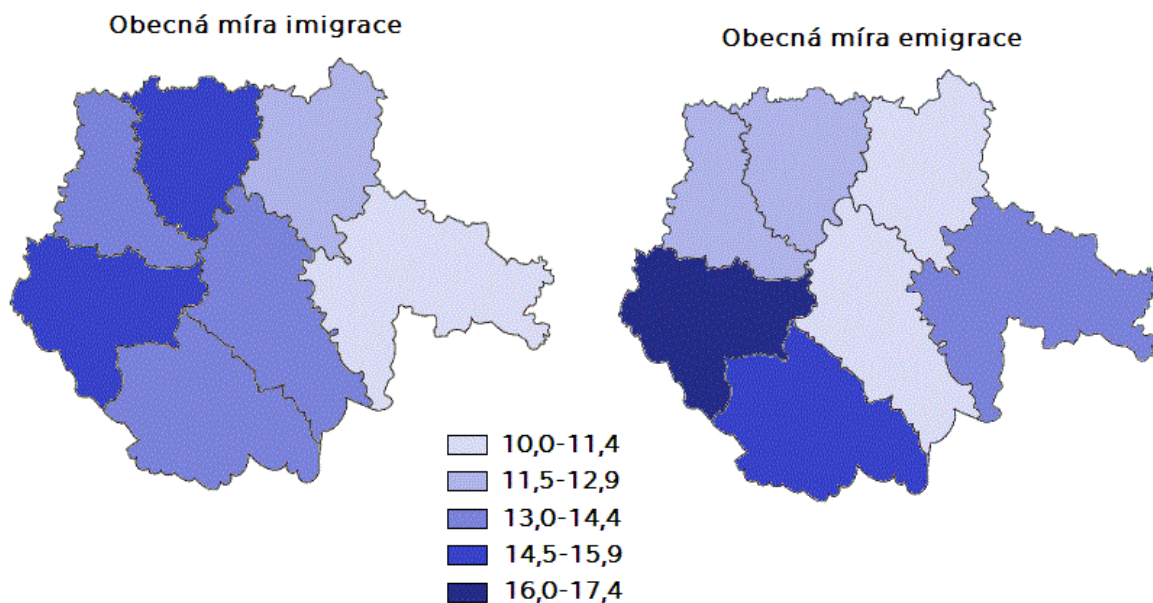
Tabulka 25 zaznamenává **obecné míry migrace** v Jihočeském kraji a v jeho okresech. Jak je vidět, tak v okresech je výrazně vyšší obecná míra migrace, než celkově v kraji či dokonce celkově v České republice. Dále v průběhu let obecná míra migrace ve všech okresech (kromě okresu Strakonice) vzrostla. V roce 2015 je nejvyšší hodnota tohoto ukazatele v okrese Prachatice, kde bylo 30,6 přistěhovalých a vystěhovalých osob na 1 000 obyvatel. Nejnižší hodnota ve stejném roce byla v okrese Tábor, kde bylo 22,1 přistěhovalých a vystěhovalých osob na 1 000 obyvatel.

Tabulka 25: Obecná míra migrace

	ČR	Jič	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Obecná míra migrace 2010	4,3	14,6	22,1	23,2	23,6	23,0	27,3	27,7	20,6
Obecná míra migrace 2015	5,1	14,8	24,2	29,6	24,1	27,8	30,6	26,7	22,1

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

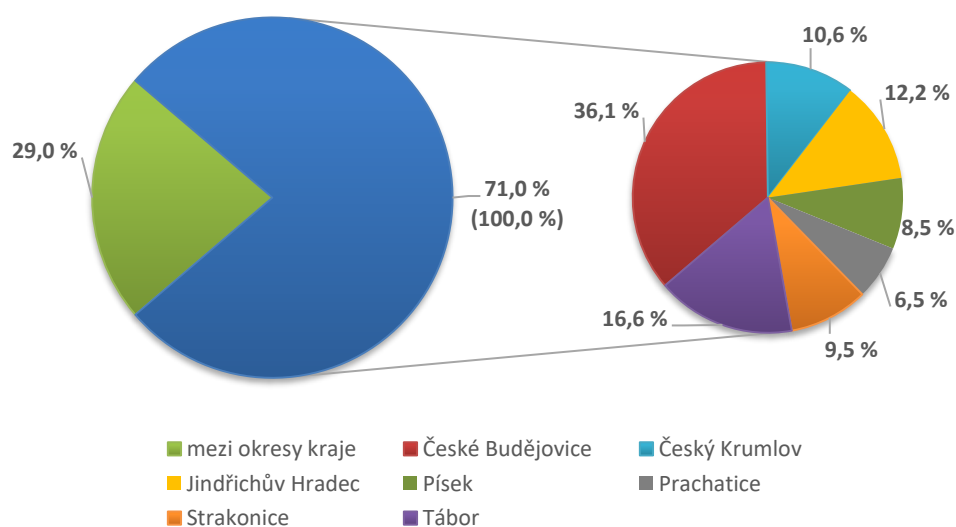
Na následujících dvou mapách (viz Obrázek 6) jsou zaznamenány **obecné míry imigrace a emigrace** pro Jihočeský kraj v roce 2015. Tento ukazatel udává počet přistěhovalých nebo vystěhovalých na 1 000 obyvatel. V rámci obecné míry imigrace má nejvyšší hodnoty okres Písek (15,4) a okres Prachatice (14,5), naopak nejmenší hodnotu zaznamenává okres Jindřichův Hradec (10,7). U obecné míry emigrace má nejvyšší hodnotu okres Prachatice (16,1) a nejnižší hodnoty okresy České Budějovice (10,0) a Písek (12,3).

Obrázek 6: Obecná míra imigrace a emigrace v Jihočeském kraji pro rok 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

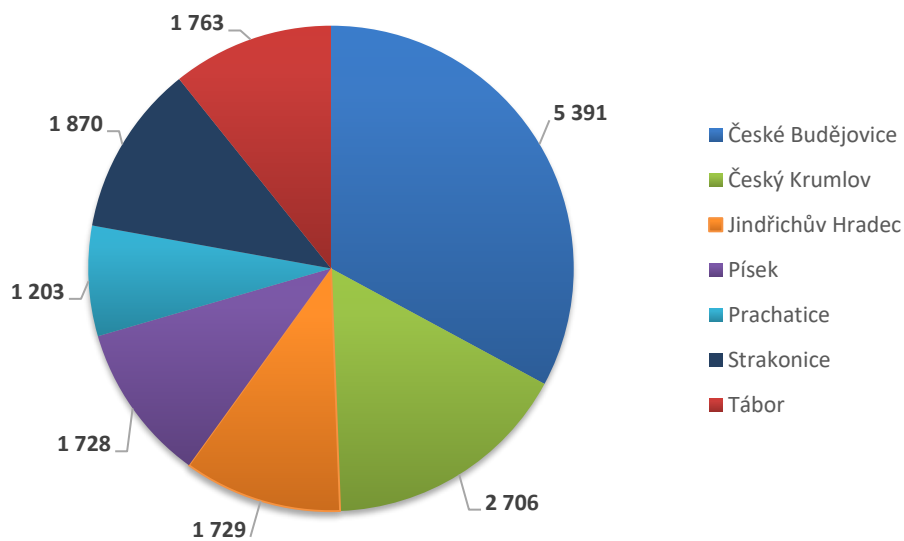
V Jihočeském kraji se v roce 2015 stěhovalo 11 776 osob mezi obcemi v rámci kraje. Oproti roku 2010 tento počet vzrostl o 2,6 %. Graf 18 znázorňuje podíl stěhování mezi okresy Jihočeského kraje a stěhování mezi obcemi v rámci jednotlivých okresů v roce 2015. Mezi okresy kraje se stěhovalo 3 419 osob, tedy 29 % všech stěhovaných v rámci kraje, zbylých 71 % tvoří stěhování mezi obcemi v rámci jednotlivých okresů. Nejvíce se lidé stěhovali v okrese České Budějovice, naopak nejméně v okrese Prachatice.

Graf 18: Stěhování v rámci Jihočeského kraje v roce 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

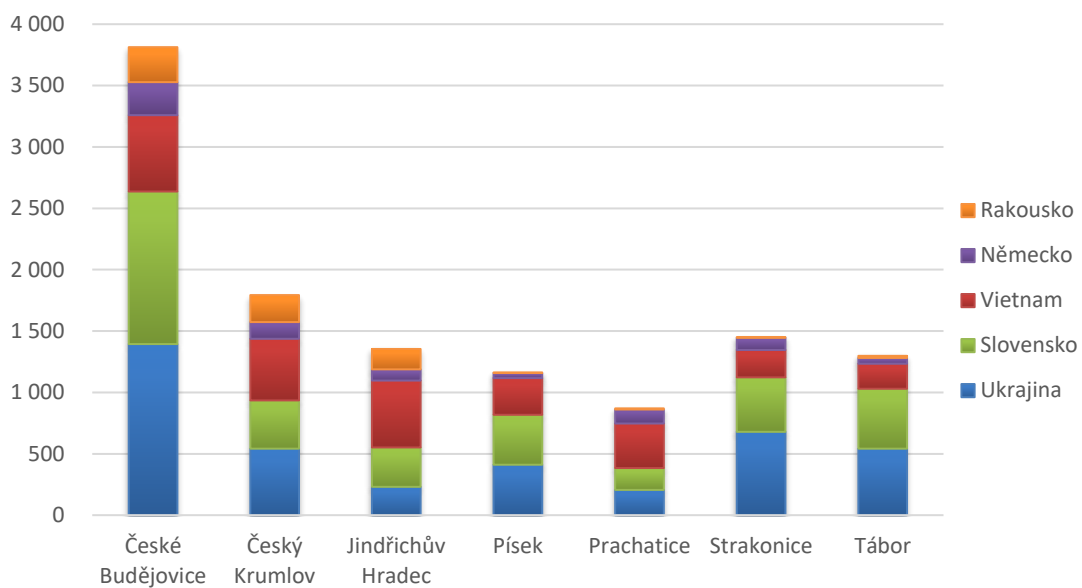
Cizinců v Jihočeském kraji v roce 2015 bylo celkem 16 390. Jednotlivé počty cizinců v rámci okresů Jihočeského kraje zaznamenává Graf 19. Nejvíce cizinců bylo v okrese České Budějovice (32,9 % všech cizinců v kraji), nejméně pak v okrese Prachatice (7,3 % všech cizinců v kraji). Oproti roku 2010 počet cizinců v kraji vzrostl o 9 %. Největší nárůst cizinců od roku 2010 do roku 2015 zaznamenal okres Písek s 62,3 %. Naopak největší pokles mezi oběma roky byl u okresu Strakonice (pokles o 7,7 %) a okresu Český Krumlov (pokles o 5,6 %).

Graf 19: Cizinci v okresech Jihočeského kraje v roce 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf 20 zachycuje původ cizinců v jednotlivých okresech Jihočeského kraje pro rok 2015. Nejpočetnější skupinou cizinců v Jihočeském kraji jsou cizinci z Ukrajiny (24,4 % všech cizinců), následují Slováci (21,2 % všech cizinců) a Vietnamci (16,8 % všech cizinců). V rámci okresů mají převahu též cizinci z Ukrajiny, výjimku tvoří okres Jindřichův Hradec a okres Prachatice, kde převažují Vietnamci.

Graf 20: Státní občanství cizinců v okresech Jihočeského kraje pro rok 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

4 MOŽNOSTI ROZVOJE JIHOČESKÉHO KRAJE

Tato kapitola je věnována zhodnocením výsledků z předešlé demografické analýzy, přičemž jsou hodnoceny z širšího socio-ekonomického pohledu. Kapitola je rozdělena na několik částí, které se věnují určení silných a slabých stránek kraje, stanovení pozic jednotlivých okresů v rámci Jihočeského kraje a v poslední části jsou navržena opatření a doporučení, která by měly vést k rozvoji Jihočeského kraje, a to především z hlediska demografického.

4.1 Silné a slabé stránky Jihočeského kraje

Následující podkapitola obsahuje silné a slabé stránky Jihočeského kraje v širším socio-ekonomickém a demografickém pohledu. Tyto silné a slabé stránky jsou založeny na datech Českého statistického úřadu.

Silné stránky

- Dostatečná kapacita vzdělávacích institucí;
- Čtyři vysoké školy zajišťující vzdělání nejen obyvatelům Jihočeského kraje;
- V rámci krajů čtvrtý nejvyšší podíl osob s dokončeným vyšším odborným vzděláním (včetně nástavbového studia);
- Růst počtu vysokoškolsky vzdělaných osob;
- Kraj se čtvrtou nejnižší mírou nezaměstnanosti;
- Významné postavení rybníkářství a lesnictví;
- Značná část území pokryta přírodním bohatstvím;
- Dobrý stav životního prostředí;
- Značné množství kulturních památek;
- Turisticky atraktivní kraj;
- Snížení počtu zjištěných kriminálních případů;
- Poloha kraje umožňující přeshraniční spolupráce;
- Růst plodnosti i úhrnné plodnosti;
- Snížení počtu potratů;
- Zvyšující se délka života;
- Pokles rozvodovosti;
- Růst počtu přistěhovaných osob;
- Růst migrace a migračního salda.

Slabé stránky

- Chybějící dálniční napojení na Prahu a ostatní kraje;
- Nedostatečné množství nemocničních lůžek;
- Nedostatečné sociální služby v kraji;
- Nižší průměrné hrubé měsíční mzdy;

- Nižší dostupnost veřejných služeb v odlehlejších částech kraje;
- Sezónní cestovní ruch;
- Socio-ekonomické rozdíly mezi jednotlivými částmi kraje;
- Pokles počtu obyvatel;
- Pokles porodnosti;
- Růst úmrtnosti;
- Vyšší kojenecká úmrtnost v Jihočeském kraji než za Českou republiku.

Pro Jihočeský kraj byl Krajským úřadem Jihočeského kraje vytvořen Program rozvoje Jihočeského kraje 2014–2020, což je střednědobý dokument regionální rozvoje, jehož účelem je vytvoření strategické rozvojové vize a globálního cíle Jihočeského kraje pro dané období. Globální cíl zní takto: „Dosažení územně vyváženého a dynamického rozvoje území Jihočeského kraje, který povede ke zvyšování celkové konkurenceschopnosti a inovativnosti, zlepšování kvality života a k efektivnímu a udržitelnému využívání dostupných zdrojů“ (Jihočeský kraj, 2014 str. 15). Tento globální cíl je dále rozveden do pěti prioritních os:

- „Prioritní osa 1: Konkurenceschopnost regionální ekonomiky a trhu práce,
- Prioritní osa 2: Doprava a mobilita, technická infrastruktura,
- Prioritní osa 3: Kvalitní infrastruktura, služby, prostředí a spolupráce pro posilování územní soudržnosti,
- Prioritní osa 4: Environmentální udržitelnost a soudržnost regionu,
- Prioritní osa 5: Využití potenciálu přírodního, kulturního a historického dědictví pro rozvoj cestovního ruchu“ (Jihočeský kraj, 2014).

Součástí Programu rozvoje Jihočeského kraje 2014–2020 je také SWOT analýza, tedy i silné a slabé stránky Jihočeského kraje pro jednotlivé prioritní osy. (Jihočeský kraj, 2014)

Pro doplnění výše vypsanych silných a slabých stránek, jsou na následujících řádcích uvedeny i silné a slabé stránky vycházející z toho rozvojového dokumentu.

Silné stránky dle Programu rozvoje Jihočeského kraje 2014–2020

- Dlouhodobý hospodářský růst, stabilní průmysl a zemědělství;
- Rozvoj malého a středního podnikání;
- Kvalitní pedagogové na školách;
- Dobré technické vybavení na středních školách;
- Značné množství neziskových organizací;
- Růst aktivity venkovských mikroregionů, sdružení obcí a místních akčních skupin v regionálním rozvoji;
- Růst bytové výstavby;
- Dobré využívání odpadů;
- Tradice lázeňství.

Slabé stránky dle Programu rozvoje Jihočeského kraje 2014–2020

- Malý zájem studentů o technické obory;
- Chybějící integrovaný dopravní systém v Jihočeském kraji;
- Nízká úroveň využívání informačních technologií;
- Nízká úroveň znalosti jazyků;
- Zastaralá pobytová zařízení sociálních služeb;
- Malé využívání informačních technologií v cestovním ruchu;
- Nedostatek prostředků na rekonstrukci památek.

4.2 Pozice jednotlivých okresů v rámci Jihočeského kraje

V rámci této podkapitoly jsou určeny výsledné pozice jednotlivých okresů v Jihočeském kraji z demografického pohledu. Tyto pozice jsou uvedeny v následujících dvou tabulkách – pro rok 2010 (Tabulka 26) a pro rok 2015 (Tabulka 27). Tabulky jsou vytvořeny za dva rozdílné roky, aby bylo možno zjistit, jak se tyto pozice během pěti let změnily.

V záhlaví tabulek jsou uvedeny jednotlivé okresy kraje a v prvním sloupci jsou vybrané ukazatelé, které jsou v této práci zkoumány a na základě, kterých bude určeno výsledné pořadí. Toto pořadí je určeno dle hodnot okresů pro dané ukazatele. Neplatí zde však to, že nejvyšší hodnota ukazatele znamená první pozici v rámci kraje. Pro některé ukazatele znamená první pozici hodnota nejnižší. Nejlepší pozice v rámci těchto vybraných ukazatelů jsou míněny ve smyslu zachování a rozšiřování populace.

Ukazatele, u kterých platí, že nejvyšší hodnota představuje zároveň nejlepší pozici v rámci kraje jsou:

- počet obyvatel – pro kraj i okresy je žádoucí růst počtu obyvatel, jelikož se díky tomu rozšiřuje daná populace;
- hustota obyvatelstva na km² – zvyšování počtu obyvatel se projeví také na hustotě obyvatelstva, která se tím bude zvyšovat;
- obecná míra plodnosti – vyšší plodnost znamená více narozených dětí, což vede k udržení a růstu populace;
- střední délka života – díky vyšší délce života se udržuje populace a zároveň odráží kvalitu zdravotní péče v regionu;
- obecná míra sňatečnosti – vyšší sňatečnost vede k tomu, že bude zachována populace, jelikož u osob v manželství je vyšší předpoklad toho, že budou mít děti;
- počet přistěhovalých – vyšší počet přistěhovalých osob vede ke zvyšování počtu obyvatel a zároveň to poukazuje na to, že se v daném okrese dobře žije.

Ukazatele, pro něž platí, že nejnižší hodnota znamená nejlepší pozici v rámci kraje jsou:

- Sauvyho index (index stáří) – nižší index stáří znamená, že se zvyšuje podíl dětí v populaci, což je v populaci žádoucí;
- index závislosti starých – nižší index závislosti starých vyjadřuje, že se v populaci zvyšuje podíl osob v produktivním věku, což je opět žádoucí;
- obecná míra potratovosti – méně potratů zvyšuje plodnost a plodivost populace;
- obecná míra úmrtnosti – nižší úmrtnost vede k zachování populace a jejímu růstu;
- kojenecká úmrtnost – méně úmrtí kojenců opět vede k zachování početního stavu obyvatelstva;
- obecná míra rozvodovosti – čím menší rozvodovost, tím více manželství se v populaci zachová, což může vést ke zvyšování počtu narozených dětí, a tedy růstu populace;
- počet vystěhovalých – snižování počtu vystěhovalých osob udržuje početní stav populace a zároveň poukazuje na to, že se v daném okrese dobře žije, pokud naopak je počet vystěhovalých osob vysoký, může být jednou z příčin to, že jsou v okrese špatné životní podmínky.

U ukazatele střední délky života, pro který jsou údaje pro muže a ženy zvlášť, jsou hodnoty pro potřeby následujících tabulek zprůměrovány a na základě těchto průměrů je určena pozice pro jednotlivé okresy v kraji. Dále se také může stát, že dva či více okresů bude mít pro sledovaný ukazatel stejné hodnoty, v případě, že toto nastane, bude těmto okresům dána stejná pozice.

Na základě zjištění pozic okresů v jednotlivých ukazatelích, je určena výsledná pozice okresů v rámci Jihočeského kraje. Tato výsledná pozice je získána tak, že jednotlivé pozice u vybraných ukazatelů byly zprůměrovány a na základě výsledných průměrů byla určena výsledná pozice. Tučně jsou v tabulkách zvýrazněna první místa.

Tabulka 26: Pozice jednotlivých okresů v rámci Jihočeského kraje pro rok 2010

Ukazatel	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Počet obyvatel	1	6	3	5	7	4	2
Hustota obyvatelstva na km ²	1	6	5	4	7	3	2
Sauvyho index	3	1	4	7	2	5	6
Index závislosti starých	3	1	4	7	2	5	6
Obecná míra plodnosti	1	4	5	7	2	6	3
Obecná míra potratovosti	6	7	1	4	5	1	3
Obecná míra úmrtnosti	1	2	5	7	2	6	4
Střední délka života	3	6	2	3	6	5	1
Kojenecká úmrtnost	6	5	2	7	1	3	4
Obecná míra sňatečnosti	1	1	5	4	3	7	5
Obecná míra rozvodovosti	3	6	2	5	4	1	7
Počet přistěhovalých	1	4	3	6	7	5	2
Počet vystěhovalých	1	3	2	7	6	5	4
Výsledná pozice	1	4	2	7	5	6	3

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 27: Pozice jednotlivých okresů v rámci Jihočeského kraje pro rok 2015

Ukazatel	CB	CK	JH	PI	PT	ST	TA
Počet obyvatel	1	6	3	4	7	5	2
Hustota obyvatelstva na km ²	1	6	5	4	7	3	2
Sauvyho index	2	1	5	7	3	4	6
Index závislosti starých	3	1	4	7	2	4	6
Obecná míra plodnosti	1	1	6	5	3	4	7
Obecná míra potratovosti	6	7	4	3	2	1	5
Obecná míra úmrtnosti	2	1	6	4	3	6	4
Střední délka života	2	6	3	1	6	5	3
Kojenecká úmrtnost	4	7	1	5	3	6	2
Obecná míra sňatečnosti	2	3	7	6	1	5	4
Obecná míra rozvodovosti	6	4	3	1	4	2	7
Počet přistěhovalých	1	6	5	3	7	4	2
Počet vystěhovalých	1	4	2	6	7	5	3
Výsledná pozice	1	2	4	7	6	4	2

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě tabulek výše, lze říci, že nejlépe je na tom v rámci okresů Jihočeského kraje okres České Budějovice, který v obou sledovaných letech skončil na prvním místě. Za ním následuje v roce 2010 okres Jindřichův Hradec a na třetím místě okres Tábor. V roce 2015 se na druhém místě umístily okresy Český Krumlov a Tábor. Naopak nejhůře skončil v obou sledovaných letech okres Písek.

Co se týče okresu České Budějovice, je na tom v obou letech nejlépe v počtu obyvatel, hustotě obyvatelstva, obecné míře plodnosti a v počtu přistěhovalých a vystěhovalých. V obecné míře úmrtnosti a v obecné míře sňatečnosti, kde byl v roce 2010 na prvním místě, si okres o jednu příčku pohoršil. I přes to, že je tento okres v obou letech na první příčce, tak se oproti roku 2010 nepatrně zhoršil.

Okres Písek, který skončil v obou letech na posledním sedmém místě, se i přes to oproti roku 2010 zlepšil. A to u ukazatele střední délky života a obecné míry rozvodovosti, kde se v roce 2015 umístil na prvním místě.

4.3 Návrh opatření a doporučení

V rámci této kapitoly budou navržena opatření a doporučení, která by měla vést k rozvoji kraje, především z demografického pohledu. Tyto opatření a doporučení jsou směřována na kraj jako celek, zároveň však jsou použitelné (až na výjimky) i na úrovni okresů. Opatření a doporučení jsou navrhována na základě údajů z roku 2015.

Hlavním demografickým problémem Jihočeského kraje je to, že zde postupně ubývá obyvatelstvo, které zároveň stárne. Úbytek obyvatelstva je způsoben především snížením počtu narozených dětí a růstem zemřelých osob. Pokles počtu obyvatel je však ještě ovlivňován migrací, která je sice pozitivní, avšak není v takové výši, aby dokázala vyrovnat přirozený úbytek obyvatelstva. Do budoucna se dle projekce obyvatelstva bude rodit méně dětí, a naopak bude přibývat zemřelých osob. Dále vzroste i počet přistěhovalých osob do kraje, ale opět tento přírůstek nedokáže pokrýt úbytek, který bude dán přirozeným úbytkem obyvatel.

Pokles počtu narozených dětí v populaci a zároveň se zvyšující střední délka života vede k tomu, že obyvatelstvo stárne, tedy, že v populaci roste počet osob starších 65 let. I do budoucna se počítá s rostoucím počtem osob starších 65 let v populaci, a to především proto, že lidé, kteří jsou v současné době součástí reprodukční složky populace, se během let dostanou do složky poreprodukční, a tím, že se zároveň zvyšuje jejich naděje na dožití, se bude jejich počet do budoucna zvyšovat. Dle projekce obyvatel bude v roce 2050 Sauvyho index činit 245 osob starších 65 let na 100 dětí do 14 let, což je oproti hodnotám v roce 2015 nárůst o 110 osob starších 65 let na 100 dětí do 14 let.

Z tohoto důvodu je potřeba problém růstu počtu starších osob řešit. Jelikož ne všichni staří lidé jsou zdraví a mají rodinu, která se o ně postará. Jak již bylo řečeno

v kapitole 2.6, v roce 2015 bylo v Jihočeském kraji 2 940 uživatelů domovů pro seniory a 691 uživatelů domovů se zvláštním režimem, přičemž dalších 4 191 žádostí do domova pro seniory a 600 žádostí do domova se zvláštním režimem bylo zamítnuto. Na základě toho lze vyčíst, že již v současné době jsou kapacity nedostatečné a do budoucna se tato situace bude zhoršovat. Proto je třeba počty těchto domovů zvyšovat či alespoň zvyšovat počty lůžek, protože poptávka po těchto službách poroste.

Lidé, kteří na čekají na schválení žádosti do domova pro seniory či domova se zvláštním režimem nebo do domova nechtějí, mohou využívat i ostatních služeb sociální péče. A to především pečovatelské služby, odlehčovací služby či například osobní asistence. Tyto služby jim dokáží ulehčit život či přímo nahradit péči v již zmíněných domovech.

Se stárnutím obyvatel jsou spojeny i zdravotní služby, jelikož staré lidi trápí mnoho zdravotních problémů, které jsou s vysokým věkem spojeny. Proto by se neměla opomíjet i tato oblast, jelikož s přibývajícím počtem starých osob bude přibývat uživatelů zdravotnických služeb, jak u praktických lékařů či jiných specialistů, tak i v nemocnicích, kde může být problém s nedostatečným množstvím lékařů a počtem lůžek.

Problém poklesu počtu obyvatel v kraji je dán také tím, že v kraji klesají počty narozených dětí. Mnoho žen či párů rodičovství odkládá a první dítě mají až po 30 roce života. Důvodem k tomu, že rodičovství odsouvají na později může být například to, že nejsou finančně zajištěni, nemají vlastní bydlení, chtějí si budovat kariéru či si chtějí nejprve užít života a cestovat. S rozením dětí je spojena také sňatečnost, a to z toho důvodu, že páry, které spolu žijí ve svazku mají větší předpoklady k tomu, že založí rodinu. Proto je dobré, že počty sňatků rostou a zároveň klesá rozvodovost. Z toho důvodu je třeba podporovat mladé rodiny, a to například tím, že jim budou nabízeny výhodnější podmínky při pronájmu obecních bytů či jim budou poskytovány zaměstnanecké výhody (volno v případě nemoci dítěte, home office či pohyblivá pracovní doba).

Způsobem, jak vyrovnat klesající počet obyvatel kraje je přilákat obyvatele z jiných regionů, aby se do Jihočeského kraje přestěhovali, tedy aby vzrostla imigrace do kraje. Toho lze dosáhnout různými způsoby, například přilákáním a podporou podnikatelských subjektů v kraji, čímž by se zde zvýšil počet pracovních příležitostí, pro osoby, které se sem stěhují. Zvýšení počtu podnikatelů vede i k růstu konkurenceschopnosti v kraji a zároveň porostou i mzdy. Avšak přilákat podnikatele do kraje nemusí být zcela jednoduché. Způsobem, jak toho dosáhnout je tyto příchozí podnikatele podporovat, poskytnout jim finančně výhodné prostory k podnikání či zlepšit infrastrukturu v kraji, a to jak dopravní, tak i technickou.

Zlepšováním veřejných služeb, růstem počtu podnikatelů, rostoucí konkurenceschopností, rostoucími mzdami se zvyšuje i životní úroveň kraje, která opět vede k tomu, že se bude zvyšovat imigrace do kraje. Avšak kraj by se neměl zaměřovat jen

na města, ale také na venkov, který bývá často oproti městům zaostalý, co se poskytování služeb a životní úrovně týče. Tím, že se bude zlepšovat dostupnost služeb v těchto oblastech, se docílí toho, že tyto oblasti se stanou pro lidi a pro život atraktivnější.

Úmrtnost v kraji má sice rostoucí trend, ale při bližším pohledu je vidět, že roste počet zemřelých osob ve vyšším věku a jelikož populace stárne, znamená to, že bude růst i úmrtnost. Pozitivní je, že naopak klesá úmrtnost u osob v mladém a středním věku. Co se týče příčin úmrtí, tak nejvíce osob zemře na nemoci oběhové soustavy, což jsou například infarkty, a na novotvary, tedy na různé nádorové onemocnění. Pozitivní je opět, to že počty úmrtí na tyto příčiny klesají, avšak by se nemělo zapomínat na to, že tyto nemoci existují. Lidé by měli být neustále informováni o těchto nemocech a možnostech, jak jim předejít či jak je řešit.

Závěr

Tato diplomová práce se věnovala tématu Jihočeského kraje a možnostmi jeho rozvoje z demografického pohledu. Práce si kladla za cíl prostřednictvím analýzy vybraných demografických ukazatelů zhodnotit situaci v kraji a na základě toho určit silné a slabé stránky a navrhnout opatření a doporučení, která by měla vést k rozvoji kraje.

Práce je rozdělena na čtyři hlavní kapitoly. První kapitola se věnovala teoretickému vymezení demografie, pramenům dat, měření demografických ukazatelů a demografickým procesům, kterými jsou struktura populace, porodnost, potratovost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost a migrace.

Druhá kapitola byla věnována Jihočeskému kraji, ve které byl analyzován a charakterizován ze socio-ekonomického hlediska. Byla zde popsána historie kraje, krajské město České Budějovice a všech sedm okresů (České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor), dále například zemědělství, vzdělávání, zdravotnictví či cestovní ruch. Jihočeský kraj je druhým největším krajem České republiky a jeho povrch z jedné třetiny pokrývají lesy. Lesnictví hraje spolu s rybníkářstvím významnou roli v kraji. Kraj je zároveň turisticky atraktivní oblastí, nachází se zde mnoho chráněných oblastí a kulturních památek.

Třetí kapitola se zabývala již samotnou analýzou vybraných demografických ukazatelů Jihočeského kraje. Analýzu doprovázely názorné grafy a tabulky, přičemž data byla primárně převzata z internetových stránek Českého statistického úřadu. Z analýzy vyplynulo, že v kraji klesá počet obyvatel, jenž je zapříčiněn klesající porodností a rostoucí úmrtností, přičemž je ovlivněn i počtem přistěhovalých osob, který je sice pozitivní, avšak nikoliv v takové výši, aby dokázal vyrovnat přirozený úbytek obyvatel. Kraj má regresivní typ věkové struktury, jeho populace stárne. To je zapříčiněno tím, že se rodí méně dětí a prodlužuje se střední délka života. Tím, že populace stárne, se zvyšuje i průměrný věk obyvatel. Dle projekce obyvatel do roku 2050 se bude situace držet stávajícího trendu.

Jak již bylo řečeno, počet narozených dětí klesá a zároveň se zvyšuje plodnost u žen nad 30 let. Z toho vyplývá, že mnoho žen těhotenství odkládá do pozdějšího věku. V kraji je úhrnná plodnost v růstu, avšak není tak vysoká, aby překonala hranici 2,1 dětí na jednu ženu, která zajišťuje početně stabilní a udržitelnou populaci. Pozitivní je, že v Jihočeském kraji klesá potratovost.

Co se týče úmrtnosti, ta má rostoucí trend, přičemž více než 70 % všech zemřelých osob je starší 70 let. Tedy fakt, že roste úmrtnost, je spojen s tím, že se prodlužuje střední délka života. Naopak úmrtnost u osob v předreprodukčním a reprodukčním věku klesla. Nejčastější příčinou úmrtí jsou nemoci oběhové soustavy a novotvary, přesto však tyto hodnoty klesají.

V kraji roste počet osob, které uzavřely sňatek a zároveň se zvyšuje věk, ve kterém se partneři berou. Rozvodovost je naopak klesající, přičemž nejvíce se rozvádějí manželství, která trvají 15 let a více.

V textu výše bylo již zmíněno, že v kraji rostou počty přistěhovalých osob. Přibližně jedna čtvrtina všech přistěhovalých osob se do Jihočeského kraje přestěhovala ze zahraničí. Zároveň se i snižuje počet osob, které se vystěhovávají, je zde tedy pozitivní saldo migrace. Nejvíce zastoupenou skupinou cizinců v kraji jsou lidé původem z Ukrajiny, Vietnamu a Slovenska.

Čtvrtá kapitola této práce se zabývala zhodnocením výsledků z demografické analýzy. Výsledky byly hodnoceny nejen z demografického pohledu, ale i z širšího socioekonomického pohledu. V kapitole byly určeny silné a slabé stránky kraje a určeny pozice jednotlivých okresů v rámci Jihočeského kraje. V roce 2015 se na základě srovnání vybraných demografických ukazatelů nejlépe dařilo okresům České Budějovice, Český Krumlov a Tábor. Poslední příčky naopak obsadily okresy Písek a Prachatice.

Dále v kapitole byla navržena opatření a doporučení, díky kterým by se měl kraj, především z demografického hlediska, rozvíjet. Tato část se zabývala převážně problémem stárnutí obyvatel a nedostatečnými sociálními službami. Jak již bylo v kapitole 4.3 řečeno, tak v Jihočeském kraji v domovech pro seniory bylo v roce 2015 zamítnuto 4 191 žádostí, což je téměř 60 % všech podaných žádostí. V domovech se zvláštním režimem bylo zamítnuto téměř 50 % všech podaných žádostí. Již nyní jsou kapacity nedostatečné a s předpokladem růstu starých osob do budoucna, se tato situace bude dále zhoršovat. Proto by se mělo nadále podporovat zřizování těchto zařízení.

Veškerá opatření a doporučení, která byla v této části navržena, jsou směřována jak na kraj jako celek, tak i na jednotlivé obce. Okresy, které v rámci určování pozic v kraji skončily na posledních příčkách, tedy okres Písek a Prachatice, by se na zlepšování demografické situace v kraji měly více zaměřit, jelikož v některých ukazatelích jsou na tom hůře. Tím, že zlepší situaci ve svém okrese zlepší situaci i v celém kraji, který se tímto bude rozvíjet. Jihočeský kraj by zároveň měl i nadále využívat dotací z Evropské unie a plnit svůj program rozvoje.

Seznam použité literatury

Česko. 2011. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). *Sbírka zákonů*. 2011.

Český statistický úřad. 2013. Administrativní členění Jihočeského kraje k 1.1.2013. *Český statistický úřad*. [Online] 1. leden 2013. [Citace: 24. květen 2017.] <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/19555593+411613m04.pdf/bf676852-3506-44db-b8c1-07c926abe84a?version=1.0>.

Český statistický úřad. 2014a. Projekce obyvatelstva v krajích ČR - do roku 2050. *Český statistický úřad*. [Online] 22. leden 2014a. [Citace: 17. květen 2017.] <https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvatelstva-v-krajich-cr-do-roku-2050-ua08v25hx9>.

Český statistický úřad. 2014b. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Český statistický úřad*. [Online] 14. listopad 2014b. [Citace: 15. květen 2017.] <https://www.czso.cz/csu/slodb/domov>.

Český statistický úřad. 2015. Okresy České republiky - 2014. *Český statistický úřad*. [Online] 30. listopad 2015. [Citace: 8. květen 2017.] <https://www.czso.cz/csu/czso/okresy-ceske-republiky-2014>.

Český statistický úřad. 2016a. Charakteristika okresu Strakonice. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích*. [Online] 13. květen 2016a. [Citace: 10. květen 2017.] https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika__okresu__st.

Český statistický úřad. 2016b. Charakteristika kraje. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích*. [Online] 29. prosinec 2016b. [Citace: 8. květen 2017.] https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika__kraje.

Český statistický úřad. 2016c. Charakteristika města. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích*. [Online] 26. září 2016c. [Citace: 8. květen 2017.] <https://www.czso.cz/documents/11256/47525757/cb160101.pdf/2a800afb-8035-463a-9bfc-876a9bf993b2?version=1.3>.

Český statistický úřad. 2016d. Charakteristika okresu Český Krumlov. *Český statistický úřad: Krajská správa v Českých Budějovicích*. [Online] 11. květen 2016d. [Citace: 10. květen 2017.] https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika__okresu__ck.

Český statistický úřad. 2016e. Charakteristika okresu Jindřichův Hradec. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích*. [Online] 13. květen 2016e. [Citace: 10. květen 2017.] https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika__okresu__jh.

Český statistický úřad. 2016f. Charakteristika okresu Písek. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích*. [Online] 13. květen 2016f. [Citace: 10. květen 2017.] https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika__okresu__pi.

Český statistický úřad. 2016g. Charakteristika okresu Prachatice. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích*. [Online] 13. květen 2016g. [Citace: 10. květen 2017.] https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika__okresu__pt.

Český statistický úřad. 2016h. Charakteristika okresu Tábor. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích*. [Online] 13. květen 2016h. [Citace: 10. květen 2017.] https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika__okresu__ta.

Český statistický úřad. 2016i. Charakteristika okresu České Budějovice. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích*. [Online] 11. květen 2016i. [Citace: 10. květen 2017.] https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika__okresu__cb.

Český statistický úřad. 2017a. Publikace: obyvatelstvo. *Český statistický úřad*. [Online] 25. květen 2017a. [Citace: 25. květen 2017.] https://www.czso.cz/csu/czso/archiv__publikaci.

Český statistický úřad. 2017b. Ročenky. *Český statistický úřad*. [Online] 25. květen 2017b. [Citace: 25. květen 2017.] https://www.czso.cz/csu/czso/rocenky__souhrn.

Demografické informační centrum. 2004-2014. Úmrtnost - základní ukazatele. *Demografie*. [Online] 2004-2014. [Citace: 19. květen 2017.] http://www.demografie.info/?cz__umrtnostukazatele=.

Eurostat. 1995-2017. Database. *Eurostat: Your key to European statistics*. [Online] 1995-2017. [Citace: 3. červen 2017.] <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

Evropský parlament a Rada. 2013. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1260/2013 ze dne 20. listopadu 2013 o evropské demografické statistice. *Úřední věstník Evropské unie*. 2013.

Janků, Kateřina Sidiropulu. 2016. Moderní migrace. Stěhování se zvláštním významem. *Sociální studia/Social Studies*. 2016.

Jihočeský kraj. 2005. *O symbolech Jihočeského kraje a jejich užívání*. 19. duben 2005. Obecné závazná vyhláška Jihočeského kraje.

Jihočeský kraj. 2014. Program rozvoje Jihočeského kraje 2014-2020. *Jihočeský kraj*. [Online] 24. duben 2014. [Citace: 19. červen 2017.] http://www.kraj-jihocesky.cz/1598/program__rozvoje__jihoceskeho__kraje__2014__8211__2020.htm.

Jihočeský kraj. 2017a. Samospráva kraje. *Jihočeský kraj*. [Online] 2017a. [Citace: 8. květen 2017.] http://www.kraj-jihocesky.cz/2/samosprava__kraje.htm.

Jihočeský kraj. 2017b. Znak a symboly Jihočeského kraje. *Jihočeský kraj*. [Online] 2017b. [Citace: 8. květen 2017.] http://www.kraj-jihocesky.cz/348/znak_a_symboly_kraje.htm.

Kalibová, Květa. 2002. *Úvod do demografie*. Praha : Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0222-9.

Klufová, Renata a Poláková, Zuzana. 2010. *Demografické metody a analýzy: Demografie české a slovenské populace*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 987-80-7357-546-5.

Komise. 2011. Nařízení Komise (EU) č. 328/2011, kterým se provádí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1338/2008 o statistice Společenství v oblasti veřejného zdraví a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud jde o statistiky příčin smrti. *Úřední věstník Evropské unie*. 2011.

Koschin, Felix. 2005. *Demografie poprvé*. Praha : Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0859-1.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2016. Statistická ročenka z oblasti práce a soc. věcí v roce 2015. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [Online] 2016. [Citace: 10. květen 2017.] http://www.mpsv.cz/files/clanky/28270/Statisticka_roc_z_oblasti_prace_a_SZ_2015.pdf.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 2016. Srovnání kraje s Českou republikou. *RIS: Regionální Informační Servis*. [Online] 1. leden 2016. [Citace: 10. květen 2017.] <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/kraj/>.

Ministerstvo zdravotnictví ČSR. 1988. Vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a umrtí matky. *Sbírka zákonů*. 29. leden 1988.

Nováček, Aleš. 2011/2012. Jižní Čechy v zrcadle dějin a srovnání. *Geografické rozhledy*. 2011/2012, 3.

Rameš, Václav. 1998-2017. Městský znak. *Encyklopedie Českých Budějovic*. [Online] NEBE, 1998-2017. [Citace: 8. květen 2017.] <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/mestsky-znak>.

Roubíček, Vladimír. 1997. *Úvod do demografie*. Praha : CODEX Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-43-4.

Statutární město České Budějovice. 2017. O městě. *Město České Budějovice*. [Online] 2017. [Citace: 8. květen 2017.] <http://www.c-budejovice.cz/cz/mesto/o-meste/stranky/o-meste.aspx>.

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. 2010-2017. Potraty. *ÚZIS: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR*. [Online] 2010-2017. [Citace: 1. červen 2017.] <http://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/potraty>.

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. 2012. Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů. *ÚZIS ČR: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR*. [Online] 1. leden 2012. [Citace: 19. květen 2017.] <http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>.

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. 2013. Zdravotnictví Jihočeského kraje 2013. *ÚZIS: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR*. [Online] 2013. [Citace: 3. červen 2017.] <http://www.uzis.cz/publikace/zdravotnictvi-jihoceskeho-kraje-2013>.

Wikipedie. 2017. Věková pyramida. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie*. [Online] 27. březen 2017. [Citace: 16. květen 2017.] https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C4%9Bkov%C3%A1_pyramida.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Typy věkových struktur.....	13
Obrázek 2: Administrativní členění Jihočeského kraje k 1. 1. 2013.....	33
Obrázek 3: Znak Jihočeského kraje.....	34
Obrázek 4: Znak Českých Budějovic.....	36
Obrázek 5: Index potratovosti v Jihočeském kraji dle okresů pro rok 2015.....	58
Obrázek 6: Obecná míra imigrace a emigrace v Jihočeském kraji pro rok 2015.....	71

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vybrané údaje o zdravotnictví v Jihočeském kraji.....	41
Tabulka 2: Vybrané údaje o sociálních službách v Jihočeském kraji pro rok 2015	42
Tabulka 3: Index stáří dle pohlaví pro rok 2010 a 2015.....	47
Tabulka 4: Průměrný věk dle pohlaví pro rok 2010 a 2015	48
Tabulka 5: Index maskulinity vybraných věkových skupin v Jihočeském kraji pro rok 2015	49
Tabulka 6: Index hospodářského zatížení v okresech Jihočeského kraje pro rok 2010 a 2015	50
Tabulka 7: Index závislosti starých pro rok 2010 a 2015	51
Tabulka 8: Projekce obyvatelstva Jihočeského kraje k 1. 1. do roku 2050.....	52
Tabulka 9: Obecné míry plodnosti	54
Tabulka 10: Specifické míry plodnosti vybraných věkových skupin v Jihočeském kraji	54
Tabulka 11: Obecné míry potratovosti.....	56
Tabulka 12: Specifické míry potratovosti v Jihočeském kraji	57
Tabulka 13: Obecné míry úmrtnosti.....	59
Tabulka 14: Specifické míry úmrtnosti dle pohlaví v Jihočeském kraji.....	60
Tabulka 15: Střední délka života při narození dle pohlaví.....	61
Tabulka 16: Koeficient kojenecké úmrtnosti.....	61
Tabulka 17: Míry smrtnosti vybraných příčin úmrtí	62
Tabulka 18: Zdravá délka života při narození v České republice	63
Tabulka 19: Index rozvodovosti	64
Tabulka 20: Obecné míry sňatečnosti	65
Tabulka 21: Úhrnná redukovaná sňatečnost	66
Tabulka 22: Obecné míry rozvodovosti.....	68
Tabulka 23: Úhrnná rozvodovost (%)	68
Tabulka 24: Migrační saldo.....	70
Tabulka 25: Obecná míra migrace	70
Tabulka 26: Pozice jednotlivých okresů v rámci Jihočeského kraje pro rok 2010	78
Tabulka 27: Pozice jednotlivých okresů v rámci Jihočeského kraje pro rok 2015	78

Seznam grafů

Graf 1: Počet škol v Jihočeském kraji za školní rok 2015/2016	40
Graf 2: Počet žáků/studentů v Jihočeském kraji za školní rok 2015/2016.....	41
Graf 3: Míra nezaměstnanosti dle krajů pro rok 2015	42
Graf 4: Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce v okresech Jihočeského kraje dle vzdělání k 31. 12. 2015	43
Graf 5: Věková pyramida Jihočeského kraje k 31. 12.	46
Graf 6: Biologické generace Jihočeského kraje k 31. 12.	46
Graf 7: Ekonomické generace Jihočeského kraje k 31. 12.....	50
Graf 8: Poměr mužů a žen při narození v Jihočeském kraji.....	53
Graf 9: Úhrnná plodnost.....	55
Graf 10: Potraty v Jihočeském kraji pro rok 2015.....	56
Graf 11: Úhrnná potratovost.....	57
Graf 12: Zemřelí dle věku v Jihočeském kraji pro rok 2015.....	59
Graf 13: Sňatky a rozvody v Jihočeském kraji	63
Graf 14: Snoubenci dle rodinného stavu v Jihočeském kraji pro rok 2015.....	64
Graf 15: Míry sňatečnosti dle pohlaví pro rok 2015	66
Graf 16: Rozvody dle délky trvání manželství v Jihočeském kraji pro rok 2015	67
Graf 17: Přistěhovalí a vystěhovalí v Jihočeském kraji	69
Graf 18: Stěhování v rámci Jihočeského kraje v roce 2015	71
Graf 19: Cizinci v okresech Jihočeského kraje v roce 2015	72
Graf 20: Státní občanství cizinců v okresech Jihočeského kraje pro rok 2015	73

Seznam příloh

Příloha 1: Seznam použitých zkratk.....	93
Příloha 2: Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů	94
Příloha 3: Počty obyvatel a hustota obyvatelstva na km ² pro rok 2010	95
Příloha 4: Počty obyvatel a hustota obyvatelstva na km ² pro rok 2015	96
Příloha 5: Věková struktura obyvatel Jihočeského kraje k 31.12.....	97
Příloha 6: Věkové pyramidy pro jednotlivé okresy Jihočeského kraje k 31. 12. 2010 a k 31. 12. 2015	98
Příloha 7: Kartogram střední délky života při narození pro okresy Jihočeského kraje pro rok 2015	100
Příloha 8: Míry smrtnosti České republiky a Jihočeského kraje.....	101
Příloha 9: Počty přistěhovalých a vystěhovalých v Jihočeském kraji a jeho okresech	102

PŘÍLOHY

Příloha 1: Seznam použitých zkratk

<i>Pojem</i>	<i>Zkratka</i>
Česká republika	ČR
Jihočeský kraj	JlČ
Okres České Budějovice	CB
Okres Český Krumlov	CK
Okres Jindřichův Hradec	JH
Okres Písek	PI
Okres Prachatice	PT
Okres Strakonice	ST
Okres Tábor	TA

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

Příloha 2: Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů

- I. Některé infekční a parazitární nemoci
- II. Novotvary
- III. Nemoci krve, krvetvorných orgánů a některé poruchy týkající se mechanismu imunity
- IV. Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek
- V. Poruchy duševní a poruchy chování
- VI. Nemoci nervové soustavy
- VII. Nemoci oka a očních adnex
- VIII. Nemoci ucha a bradavkového výběžku
- IX. Nemoci oběhové soustavy
- X. Nemoci dýchací soustavy
- XI. Nemoci trávicí soustavy
- XII. Nemoci kůže a podkožního vaziva
- XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně
- XIV. Nemoci močové a pohlavní soustavy
- XV. Těhotenství, porod a šestinedělí
- XVI. Některé stavy vzniklé v perinatálním období
- XVII. Vrozené vady, deformace a chromozomální abnormality
- XVIII. Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde
- XIX. Poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin
- XX. Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti
- XXI. Faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotnickými službami
- XXII. Kódy pro speciální účely

Zdroj: (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2012)

Příloha 3: Počty obyvatel a hustota obyvatelstva na km² pro rok 2010

<i>Administrativní jednotka</i>	<i>Rozloha (km²)</i>	<i>Počet obyvatel (k 1. 7.)</i>	<i>Počet obyvatel (k 31. 12.)</i>	<i>Hustota obyvatelstva na km² (k 1. 7.)</i>
Jihočeský kraj	10 058	637 910	638 706	63
Okres České Budějovice	1 639	187 169	187 799	114
Okres Český Krumlov	1 614	61 626	61 706	38
Okres Jindřichův Hradec	1 944	93 226	93 180	48
Okres Písek	1 127	70 591	70 673	63
Okres Prachatice	1 377	51 529	51 471	37
Okres Strakonice	1 032	70 714	70 807	69
Okres Tábor	1 326	103 055	103 070	78

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 4: Počty obyvatel a hustota obyvatelstva na km² pro rok 2015

<i>Administrativní jednotka</i>	<i>Rozloha (km²)</i>	<i>Počet obyvatel (k 1. 7.)</i>	<i>Počet obyvatel (k 31. 12.)</i>	<i>Hustota obyvatelstva na km² (k 1. 7.)</i>
Jihočeský kraj	10 058	637 292	637 834	63
Okres České Budějovice	1 639	190 325	190 844	116
Okres Český Krumlov	1 614	61 065	61 126	38
Okres Jindřichův Hradec	1 944	91 477	91 359	47
Okres Písek	1 127	70 637	70 741	63
Okres Prachatice	1 377	50 747	50 712	37
Okres Strakonice	1 032	70 709	70 683	69
Okres Tábor	1 326	102 332	102 369	77

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

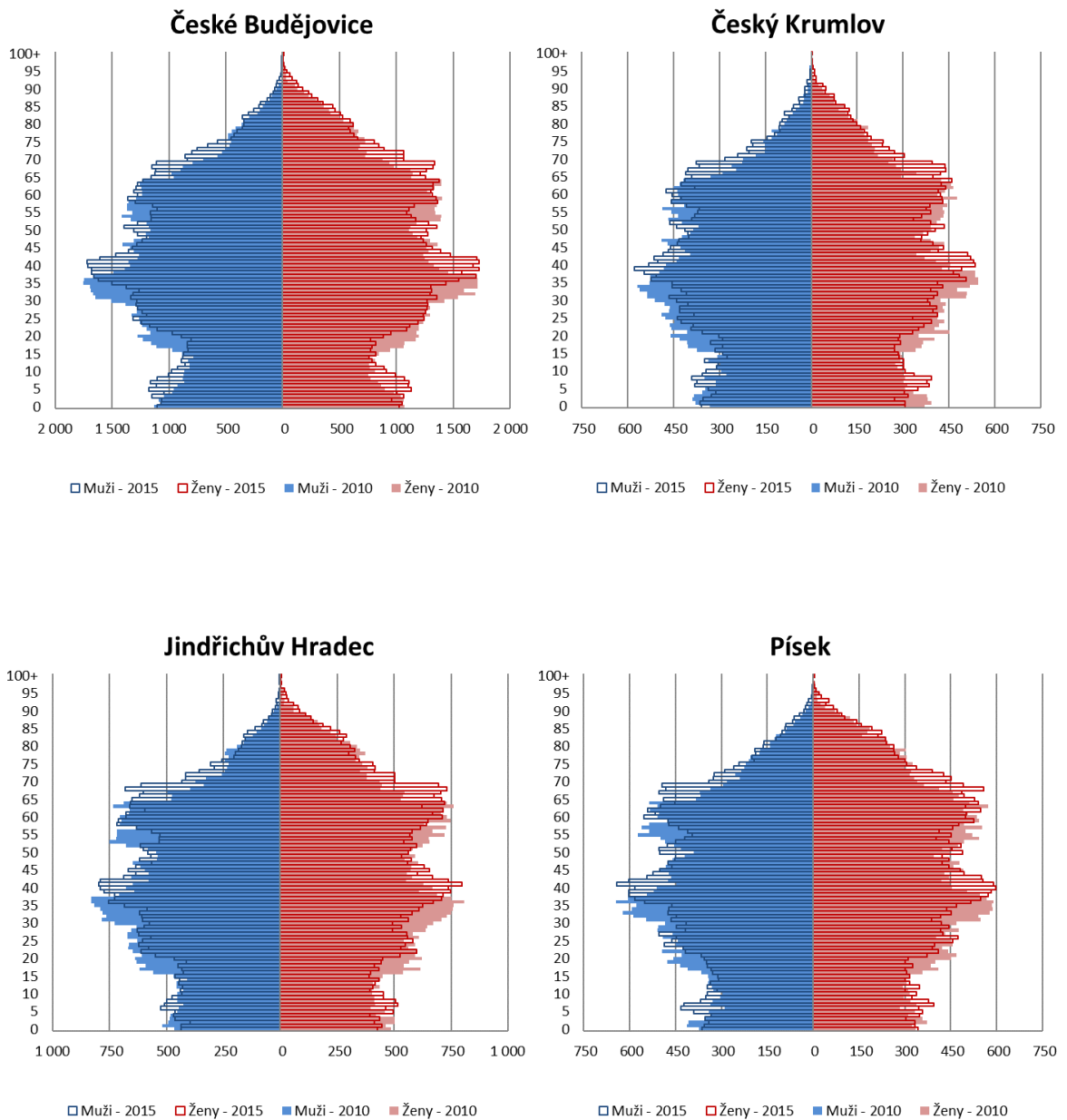
Příloha 5: Věková struktura obyvatel Jihočeského kraje k 31.12.

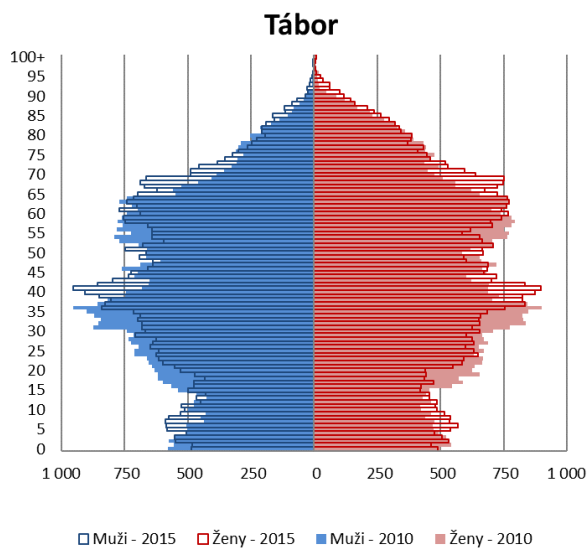
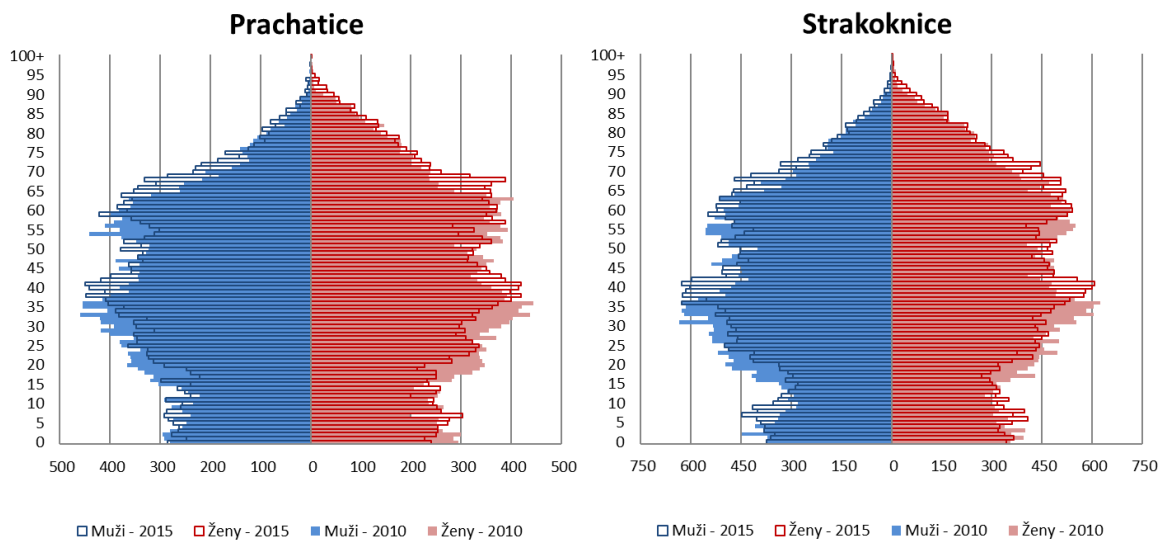
věk	2010		2015		věk	2010		2015	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy		Muži	Ženy	Muži	Ženy
0	3 537	3 410	3 408	3 176	51	4 026	3 833	4 542	4 300
1	3 588	3 456	3 316	3 193	52	4 278	4 261	4 390	4 316
2	3 696	3 520	3 328	3 102	53	4 695	4 546	3 919	3 931
3	3 483	3 463	3 484	3 206	54	4 855	4 666	3 877	3 864
4	3 319	3 129	3 300	3 106	55	4 728	4 733	3 812	3 854
5	3 196	3 040	3 614	3 506	56	4 850	4 621	3 882	3 785
6	3 091	2 936	3 720	3 555	57	4 593	4 759	4 086	4 180
7	2 949	2 876	3 798	3 600	58	4 735	4 553	4 541	4 470
8	3 030	2 836	3 622	3 546	59	4 545	4 858	4 695	4 571
9	2 898	2 798	3 388	3 209	60	4 509	4 632	4 534	4 633
10	2 924	2 790	3 218	3 056	61	4 361	4 454	4 657	4 544
11	2 957	2 718	3 138	2 964	62	4 414	4 654	4 337	4 664
12	2 889	2 759	2 951	2 871	63	4 576	4 875	4 471	4 480
13	2 947	2 817	3 042	2 851	64	4 395	4 659	4 321	4 737
14	2 892	2 771	2 887	2 812	65	3 337	3 762	4 206	4 496
15	3 169	2 905	2 951	2 767	66	3 265	3 822	4 000	4 285
16	3 558	3 370	2 988	2 703	67	3 174	3 711	4 011	4 484
17	3 868	3 753	2 877	2 782	68	2 862	3 294	4 163	4 697
18	3 939	3 636	2 948	2 834	69	2 525	3 127	3 964	4 437
19	4 207	3 938	2 910	2 779	70	2 466	3 002	2 956	3 566
20	4 324	4 026	3 169	2 920	71	2 083	2 669	2 840	3 571
21	4 076	4 116	3 517	3 372	72	1 907	2 655	2 745	3 481
22	4 296	4 088	3 871	3 741	73	1 784	2 470	2 455	3 052
23	4 337	4 098	3 915	3 694	74	1 716	2 527	2 140	2 848
24	4 356	4 164	4 211	3 941	75	1 643	2 546	2 048	2 751
25	4 400	4 110	4 303	4 026	76	1 704	2 438	1 670	2 404
26	4 591	4 200	4 047	4 034	77	1 635	2 393	1 531	2 305
27	4 492	4 189	4 236	4 027	78	1 585	2 339	1 398	2 126
28	4 572	4 315	4 219	3 975	79	1 425	2 266	1 322	2 152
29	4 665	4 329	4 222	3 995	80	1 255	2 137	1 184	2 114
30	4 903	4 563	4 207	3 949	81	1 133	1 945	1 199	1 935
31	5 440	5 031	4 391	4 098	82	1 019	1 802	1 113	1 875
32	5 376	5 270	4 267	4 062	83	875	1 544	1 031	1 751
33	5 576	5 274	4 390	4 151	84	710	1 431	880	1 649
34	5 545	5 401	4 462	4 249	85	592	1 329	765	1 489
35	5 646	5 477	4 707	4 478	86	486	1 172	630	1 236
36	5 782	5 633	5 315	4 890	87	406	1 026	505	1 092
37	5 467	5 335	5 269	5 215	88	318	843	414	886
38	4 946	4 814	5 432	5 148	89	248	671	306	773
39	4 659	4 527	5 511	5 351	90	184	453	211	627
40	4 608	4 429	5 567	5 439	91	105	321	166	505
41	4 400	4 271	5 694	5 573	92	35	146	143	383
42	4 188	4 066	5 386	5 302	93	38	112	98	299
43	4 226	3 953	4 872	4 776	94	33	88	58	202
44	4 271	4 084	4 581	4 472	95	23	83	30	133
45	4 392	4 252	4 533	4 379	96	23	98	15	71
46	4 614	4 329	4 303	4 231	97	17	45	7	32
47	4 502	4 346	4 104	4 036	98	5	36	7	24
48	4 031	3 955	4 104	3 940	99	8	22	3	14
49	4 000	3 919	4 172	4 015	100+	11	41	3	36
50	3 867	3 871	4 301	4 180	Celkem	314 880	323 826	314 447	323 387

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

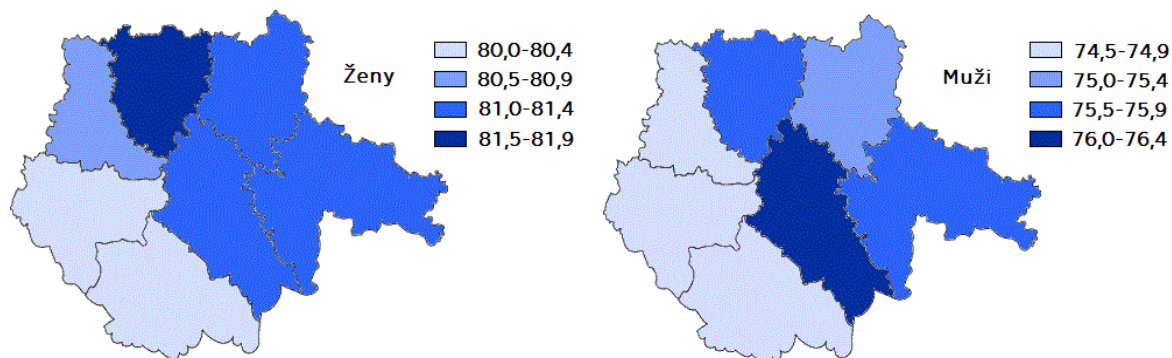
Příloha 6: Věkové pyramidy pro jednotlivé okresy Jihočeského kraje k 31. 12. 2010 a k 31. 12. 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

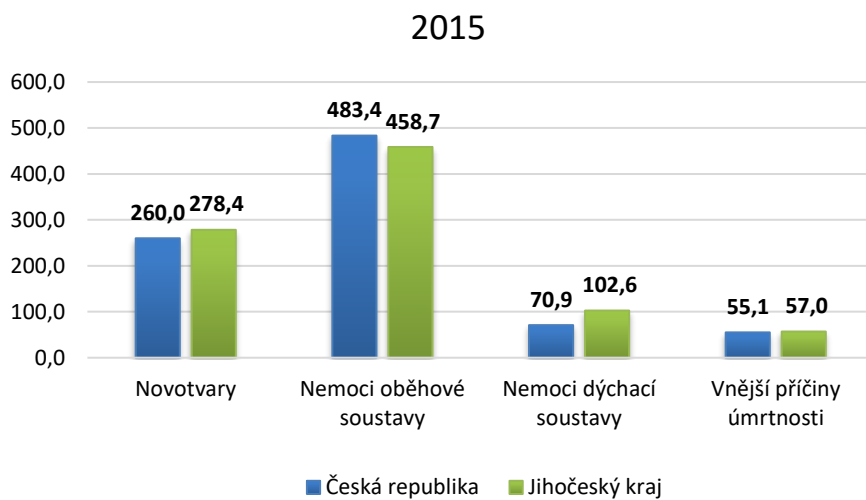
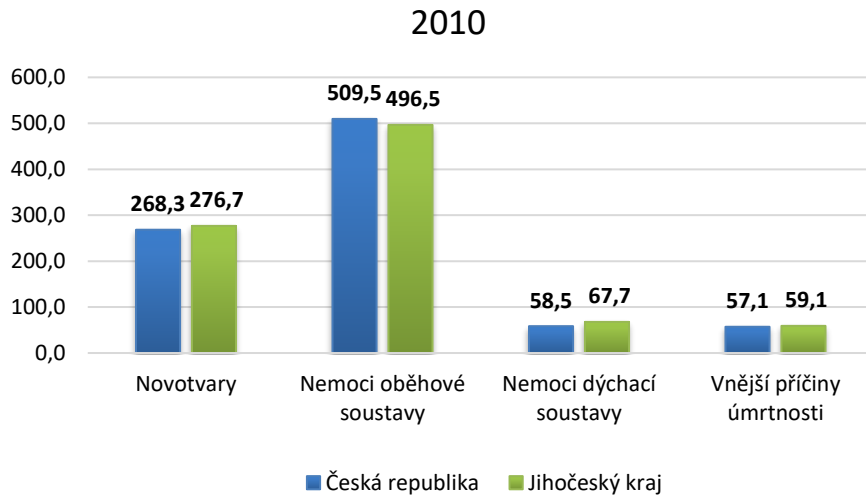
Příloha 7: Kartogram střední délky života při narození pro okresy Jihočeského kraje pro rok 2015

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 8: Míry smrtnosti České republiky a Jihočeského kraje

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 9: Počty přistěhovaných a vystěhovaných v Jihočeském kraji a jeho okresech

<i>Administrativní jednotka</i>	<i>Přistěhováí</i>		<i>Vystěhováí</i>	
	<i>2010</i>	<i>2015</i>	<i>2010</i>	<i>2015</i>
Jihočeský kraj	4 916	5 154	4 370	4 287
Okres České Budějovice	2 430	2 695	1 701	1 912
Okres Český Krumlov	1 050	874	1 115	935
Okres Jindřichův Hradec	1 063	981	1 133	1 221
Okres Písek	890	1 091	734	871
Okres Prachatice	629	736	780	817
Okres Strakonice	936	1 013	1 020	874
Okres Tábor	1 077	1 183	1 046	1 076

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této diplomové práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

Jméno a příjmení: Eliška Žofková

V Praze dne: 23. 08. 2017

Podpis:

<i>Jméno</i>	<i>Oddělení / Pracoviště</i>	<i>Datum</i>	<i>Podpis</i>